

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

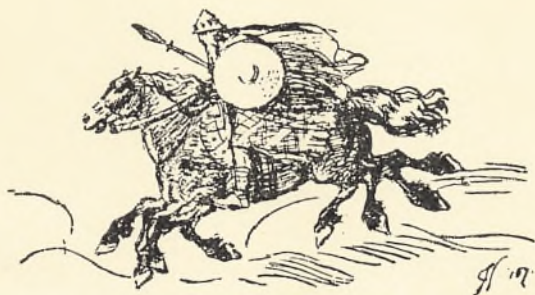
61

Udgivet af Selevsforeningen
1954

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

61

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1954

*Kirken skifter aldrig grund,
tusker ej og lytter,
men sig selv i allen stund
med sin armod hytter,
med sin tro og med sin pagt,
med sin grundvold én gang lagt:
ordet af vor Herre.*

*Ej med skolen er det så,
der er alt i gære,
det kan verden ej forstå,
dog det må så være:
kirken må, på troen bygt,
hvile på sin grundvold trygt,
håbet går i skole.*

*Kirken i en hast forgår,
når den fod vil flytte,
skolen, når den stille står,
er kun til unytte;
kirken skal med jorden stå,
skolen skal med solen gå,
riget at oplyse.*

N. F. S. GRUNDTVIG

At sanke Brødet op

En engelsk kristen (John Wesley) skrev som 35-aarig i sin Dagbog: »Den Religion, jeg har haft indtil nu, er en Sommerreligion; den holder i Solskin og Medbør. Men naar Tilværelsens virkelige Kendsgerninger ser mig i Ansigtet, bliver min Aand urolig og modløs. Hvem hjælper mig nu til en rigtig Vinterreligion?«

Mon det har været saadan i den første Tid med Jesu Disciple, at de oplevede noget af Sommerreligiositeten? den som det ofte vil være naturligt for Mennesker at begynde med, det festlige der kan være ved at møde Kristendommen, det opløftende, det stemningsbevægede; den der saavist ikke skal siges noget nedsættende om, saa længe det er en god og naturlig Begyndelse. Men som Tiden gaar, skal denne Begyndelse have en Fortsættelse. Og saa skal kristne Mennesker lære at forstaa, at de har Brug for denne dyberegaaende Fortsættelse, og de skal være villige til at lade sig føre ind i den.

Der kan jo vælges forskelligt. Naar man kommer dertil, at man af Tilværelsen belæres om, at den Sommerreligion, man har, ikke er tilstrækkelig, fordi der er Kendsgerninger i Verden, som den ikke slaar til overfor — da kan man, som nogen gør, lade det hele fare og mene, at det helt igennem var en Misforstaaelse. — Man kan ogsaa mene, at det skyldes, at man ikke har nok af Sommerreligionen, man skulde have noget mere af den lyse Tro, af det stærke, varme Trosliv. Jeg kunde fortælle om en anden ung Mand, yngre end Wesley, der kendte til noget, han kaldte sine bedste Øjeblikke eller sine bedste Stunder —

ja, dem kender vel alle unge, for hvem Livet ikke er blevet en ligegyldig Ting. Saadanne Tider, hvor det ligger blankt og belyst foran en, og det er en Gave at være til, og det føles let at ville det gode. Der var blot den Mangel derved, at det ikke var saadan altid, men at der ind imellem stadig kom Perioder af noget mere graat og trægt og tørt. Det kunde føles saa nedslaaende med disse Pauser, disse Afbrydelser. Men saa trøstede han sig med, at med Tiden skulde det blive anderledes. Og det skulde Kristentroen give ham: efterhaanden som den voksede i ham, skulde de bedste Øjeblikke brede sig, saa de til sidst naaede sammen, og der skulde ikke mere blive disse beklageligt graa og ufestlige Mellemlum.

Mon det var noget af det samme, Disciplene var inde paa, da de en Dag bad Jesus om at give dem mere Tro? mere af den skønne, klare Sommerfølelse? Mon det er Forklaringen paa, at Jesus — som dog ellers kaldte Troen det største i Verden og vigtigere at bede om fremfor noget andet — gav dem et Svar, som der tydeligvis er en Tilrettevisning i, et Forsøg paa at føre deres Bøn ind i en anden Bane end den, de af sig selv lod den følge?

De sagde til Herren: »Giv os mere Tro!« Da sagde Herren: »Hvis I havde Tro som et Senepskorn, kunde I sige til det der Morbærtræ: Ryk dig op med Rode og plant dig i Havet, og det skulde adlyde jer.« (Lukas 17, v. 5-6).

Det er i hvert Fald en given Ting, at hvis man bliver ved det kristne og vil lade sig tilrettevise og belære, faar man at vide, at Kristendom er anlagt paa at være et Hel-aarsforetagende. Med Vinterreligion i. Hvad den har at give, følger ikke en ubrudt Linie af lys og varm Stemning. Ogsaa for kristne er Livet en Tilværelse af vekslende Aarstider og skiftende Vejrlig. Men Kristus har tilsagt

os, at i det altsammen vil Gud gaa ind med sin Nærværelse, og at hans Nærværelse er saadan, at vi kan leve af den. Hvor han er til Stede, faar Livet en Mening og et Maal, tværs igennem alle Omskiftelser. Noget bliver til hos dem, han er nær; smaat som et Sennepskorn kan det se ud, men det er der, og det lever og gror, og der er underfulde Kræfter gemt i det.

I en Bog om Kristentroen fandt jeg en Henpegen paa noget, man hører om fra ældre Tiders Børneopdragelse: Naar Brødet i en Husholdning var ved at blive tørt, men jo skulde spises op, inden man gav sig til at bage nyt, kunde det ske, at et af Børnene blev kræsent overfor et tørt Brødstykke og smed det paa Gulvet. Men da maatte Barnet pænt samle Brødet op igen og kysse det til Omforladelse. For Brødet var Guds Gave til Livets Ophold — Guds hellige Gave, baade naar det var friskt og naar det var tørt. Derfor skyldte man at vise det Ærbødighed.

Og det er ganske rigtigt et godt kristent Billede, for ogsaa i Kristendom er den Opdragelse nødvendig, at vi skal lære at søge Livets Gave, som Gud har til os, i alt hvad Dagen og Forholdene bringer os, og ikke mindst i Hverdagens forholdsvis tørre Brød. Kristendom er ikke Kransekage til enkelte festlige Lejligheder — med Vorherre staaende paa Toppen. *Kristendom er Brød* — med Dage af den friskbagte Smag, men med *de fleste Dage* af en mere jævn og tør Substans. Brød med sund Næring i, ikke mindst da, naar det koster mere Selvarbejde at tygge det. Godt at spise Aaret rundt, men ikke mindst, naar ellers ved Vintertid Vejret og Graaheden vil tære paa Kræfterne.

Du skal samle alle Himlens Gaver op fra Jorden! Det er slet ikke nogen nem Opdragelse. Det er slet ikke nemt for os at godtage Livet, som det er: det grove, uopstadsede Liv. Vi har alle Anlæg for at blive kræsnede og forkælede.

Vi ønsker frisk Bagværk hver Dag, og godt med Kager og Syltetøj. Vi vil forlystes og vil regne det for Livets egentlige Indhold. Vi lever, for at der skal *ske noget*. Saa kan Smagen være forskellig: nogen kræver almindelig jordisk Forlystelse, af lavere eller højere Art, saa meget som muligt deraf; andre vil have Forlystelse af mere himmelsk Tilberedelse, religiøse Stemninger og Opløftelser. Men i sin Grund er det to Alen af eet Stykke, den samme Indstilling: den virkelig forhaandenværende Tilværelse, som den mestendels er, vil man ikke regne for noget, den betragter man som noget laverestaaende, den er de trivielle Pauser — eller den er en Nutid, der skal *overstaas* for at naa frem til den mere blændende Fremtid, som man fantaserer om.

Fra tidligere Slægtled har vi Bøger om særprægede og særligt udrustede Personer, som gav sig i Guds Tjeneste, og vi mærker Forfatterens Hensigt at vise, hvordan disse Personer til Gengæld kom til at leve et »højere« Liv med usædvanlige Oplevelser og med Kræfter til at udrette det usædvanlige. Saa kom en anden Tid, hvor Bøgernes Personer synes totalt blottet for Gudsforestillinger, fri for enhver Tanke om hans Tilstedeværelse og ethvert Ønske om hans Nærværelse. Men ved begge disse Perioders Bogskriveri, begge disse Former for Menneskeskildring, er der det utilstrækkelige, som kan give et falsk Indtryk, at der er nogen, som ikke bliver omtalt: vi hører ikke noget om *dem, der lever det almindelige Liv i almindelig kristen Tro*. De der spiser Hverdagskosten hos Gud, de der tager fat paa det foreliggende Arbejde, ikke for derved at opnaa et højere Liv og blive noget ud over det sædvanlige — men blot fordi de vil være i Guds Brød; de vil nødig være andre Steder — dem hører vi ikke noget om. Og de har dog været der — ligesom de er der nu. Og det er dog dem, der har størst personlig Interesse for os — selvom de

er vanskeligere at skrive »interessant« om, for det er dog dem, vi skal søge vor Plads iblandt.

Er det for lidt? smager det for tørt? Det sker nok ofte, at vi ringeagter Livsbrødet og kaster det paa Gulvet. Men det er Guds Barmhertighed, at han ikke lader os slippe med det. At han ikke opgiver os for vor Kræsenheds Skyld. Ikke opgiver, men opdrager. Det er hans Tro paa os, at han lærer os at samle Brødet op og kysse det med Ærefrygt og spise det med Tak.

Vil du nøjes med det: et Liv som andres, som nu et Menneskeliv kan blive, men hemmelighedsfuldt forvandlet til nærende Brød ved Guds Nærværelse deri? Vil du »nøjes med«, at Gud værdiges at gaa med dig hver Dag og hele Vejen? Det er en Visdom at lære: da skal du samle alle Himlens Gaver op fra Jorden!

Men hvad saa med det store Træ, som skal flytte sig, og ligesaa Bjerget, som Jesus nævnte ved anden Lejlighed? Det maa være Billeder, som vi skal arbejde med. At det skulde være bogstavelige Sensationer, vilde være stik imod Jesu øvrige Forkyndelse. Er der da noget om, at et stort Træ kan skygge for os, hvor vi bor, og et Bjerg kan spærre for os, hvor vi skulde gaa, saa det hele ser mørkt og ufremkommeligt ud? og at da er det *Troens* Time for et kristent Menneske? Ikke et Spørgsmaal om større eller mindre Tro, men om den Tro, som er, og som er til at bruge, saa at det bliver til at leve, ogsaa om Vinteren. For vore Øjne er den ikke stor at se til, men den lever underfuldt. Og den arbejder lidt efter lidt, næsten umærkeligt. Men en Dag kan det alligevel være sket: saa har det Træ flyttet sig, saa er der blevet Vej igennem det Bjerg. Og vi gaar vor Gang og spiser vort Brød og faar Lyst til at spørge om, hvad vi for Gud og Mennesker er skyldige at gøre.

Erik Gelting-Hansen.

Fru Sigrd

Ved min mors død

den 8. marts 1954

Nu faldt i støv og sank i grus
det gamle skrøbelige hus,
som var dit væsens bolig.

Din ånd sig hæver fri og frank
frimodig, from og ungdomsrnk
med evighed fortrolig.

Nu lammedes din hånd og mund
i dødens strenge opbrudsstund,
dit åndedræt stod stille.

Men mindet om en hånd, som gav
og peged' over død og grav
mod livets himmelrande,

og mindet om en moders røst,
som lægte hjertesår med trøst,
vil leve trindt om lande.

Og mindet om en rejsefærd
som åndens tolk for livets værd,
hvor i Guds hånd det gemmes,
vil længe leve i vort land;
af danske børn, af kvinde, mand
»fru Sigrid« vil ej glemmes.

Og ud til Sverrigs grænseegn
»mor Danmark« blev et kendetegn
på munterhed og varme,
dansk ånd med jødisk temp'rament,
helt djærve ord med sagn og sang
og to udbredte arme.

Men vi, dit eget børnekuld,
som så dig stride i dit muld
for åndens kald at følge,
vi samles glade ved din grav
i tak for alt, hvad du os gav,
vi skal din tro ej dølge,
din tro på broen, som når frem
fra dødningsland til livets hjem
Gud faders høje sale.

Ja, glade, for vi kendte jo
din længsel efter der i ro
med livets drot at tale.

Derfor vi samles ej med gråd
som børn, der ej mod død ved råd,
men sygt til støv sig klynger.

I lovsangstonens takkekor
skal dine børn dig møde mor,
hvor du for Gud den synger!

Og dog min kind er tårevåd,
hvorfor dog suk? hvorfor dog gråd?
Du bad os ej at klage.

Men savnet brænder i mit bryst,
thi mindre varmt og mindre lyst
er livet ladet tilbage.

Folke.

Hvordan var mor ?

Hun var gnisten, kraften, uroen og festen i en lys og solglad barndom.

Man har ofte hørt barndommen sammenlignet med en have omgærdet af mur og læbælter, en fredfyldt plet i ly af fars og mors skærmende magt.

Min verden begyndte ombord på et mægtigt skib. Skibet var hele verden, hvad der var uden for det, kom mig ikke ved. Skibet, skolen, skulle frelst gennem bølgerne, alt — for mig som for alle andre om bord — afhang af, om skibet havde bliden bør eller storme og modvind, om der var mange eller få rejsende med. Hver havde sin plads på fartøjet. Fars plads var ved roret. Der var tryghed i den tanke. Hos ham var der sikkerhed, intet ondt kunne skade os, så længe han stod der. Hele skibets besætning havde travlt hver på sin post. Enhver var parat til at yde sit bedste for at holde skuden på ret køl.

Hvor var mors plads? Den var ingensteds og alle vegne. Gik stormen vildt, kunne vi være sikre på at møde hende i det værste skumsprøjt, kæmpende i trods mod alle ødelæggende magter. Hu-hej, der var lystighed også i kampen.

Skinne solen, og vinden var blid, hvem kunne da som mor nyde en solskinsdag, da måtte hun give udtryk for, at livet var dejligt at leve, hun måtte have os med til at synge Gud en sang for den lyse dag.

Sænkede tåge og mismod sig over vort fartøj, da kunne hun sætte mod i de svage, ja, kom sorg og død som gæster om bord, selv da tog hun kampen op. Hun vidste, hvor

kraften var at hente, hun kendte den lods, som kunne føre skuden uden om de farlige rev. Hvor selv den dygtigste rorgænger måtte give op, der vidste hun sig tryk og rolig i sit tillidsforhold til sin himmelske far. Tit kom små fartøjer og bad om hjælp i havsnød. Da var mor altid parat med en slæbetrosse, indtil land var i sigte.

I kortere perioder var der slet ingen passagerer om bord, så var hele skuden vor egen. Hvilken fryd at have lov at løbe over det hele, at mærke, hvordan far og mor kunne trække vejret og nyde hinanden og os børn.

For livet på søen er hårdt, det tager sin mand. Alle kræfter tages i brug, der er ingen, der tager hensyn til, om man bruger flere kræfter, end man har. Skibet må gå sin vej over bølgerne. Mor blev *slidt* i det krævende liv, men det kunne nu ikke være anderledes. Det faldt mig aldrig ind, lige så lidt som jeg tænkte på, at andre børn måske levede i en stille fredfyldt have omgærdet af mure og hegn.

Rigmor Trier Engberg.

Sigrid

Sigrid var et af de meget få mennesker, der levede ganske åbenlyst som sig selv. Det er der ikke mange mennesker, der kan, og heller ikke mange, der tør. Vi er næsten altid gennem opdragelse og megen selverkendelse blevet slebet så meget af, at vi kan leve frimodigt mellem andre. Der er også en del, som står der ugenert med alle deres fejl og gode sider i en frygtelig blanding, så de andre må se at finde sig til rette med det, som det nu engang er. Men med Sigrid var det anderledes. Hun havde en masse fejl og mærkelige egenskaber, men på en mærkelig måde blev de til noget positivt, ikke fordi man forsonede sig med dem eller bar over med dem, men fordi man opdagede, at hun i en ganske forbløffende grad levede som et barn af Guds nåde.

Hun var ikke blind for sine fejl, slet ikke, men hun morede sig over dem, hun vidste, at den Gud, som hun rent umiddelbart følte var hendes omsorgsfulde fader, tog sig af de ting. Hun skulle derfor ikke slide sig op i anstrængelse for at forbedre sig selv eller omdanne sig selv, for til syvende og sidst var det ikke mennesker, hun levede iblandt, men hun var Guds barn. Hun skulle ikke se hen til en sidste dag, hvor hun skulle stå til ansvar for hvert utilbørligt ord, hun havde sagt, men hun så hen til den sidste dag både i død og opstandelse som en dag, da hun helt var og blev Guds barn. For hende var syndsforladelse en fuldkommen guddommelig kærlighedsgerning, som hun med største frimodighed skulle tage imod altid og allevegne.

Mange mennesker kommer galt afsted med en sådan indstilling. Den kan blive dem en undskyldning for deres fejl og skævheder, så de bliver ligeglade og overlader den sag til Gud, som man kan overlade noget besværligt til en anden og være glad over, at man blev fri. Men sådan var det ikke med Sigrid. Det var bare det, at hun kunne være sig selv, og når man gav sig tid til at se igennem alle disse mærkværdigheder i udseende, væsen og taleformer, så opdagede man et menneske, der virkelig for en gangs skyld stolede på, at når man for alvor sagde: »Jeg som et barn mig lægger ned i Jesu skød og nåderige arme,« så blev man behandlet som et barn, og så kunne man leve ubekymret af alt sit eget væsen midt imellem alle slags mennesker.

Tit har jeg under hendes talerstol ligefrem gyst for, hvad hun turde sige, det ville jeg aldrig. Nej, for jeg ville tænke over, hvad tilhørerne ville mene eller synes om det, der blev sagt, men det bekymrede ikke Sigrid. Derfor kom hun tit på en forbløffende måde mennesker ind på livet. De mærkeligste forsamlinger fik udløsning for noget bundet i deres eget sind og sjæl og elskede at høre hende. Hvad betød det så, at en Sverigesrejse efterhånden blev et helt eventyr, et absolut ikke historisk digt, det var jo ikke for at fortælle morsomt en objektiv korrekt beretning, at hun talte, men det var for at give et billede af, hvorledes mennesker lever med hinanden, med sig selv og med sin Gud under de kår, som livets tilfældigheder kaster hende ind i.

Fra sin tidligste ungdom, måske helt fra sin barndom havde Sigrid levet i et milieu (som vi snakker så meget om nu) hvor alt var indstillet på at give sig selv til andre, for at de andre kunne vokse. Sigrid tog den opgave mere bogstaveligt end de fleste. Hun gav til højre og venstre af de penge og ejendele, hun fik, så mere fornuftige blev bekymrede, men sådan, at hun rent uforvarende kom

til at bygge noget op hos dem, der modtog. Hun gav sig selv uforbeholdent, så mange blev forargede, men de, der tog imod, blev styrket og oplivet, fordi de fik et menneske med fejl og dyder blandet sammen, som de nu en gang er hos os, men sådan at fejlene udlignedes ved troen på Gud Faders nåde, og dyderne kunne man smile ad, fordi de var bagateller i forhold til den samme kærlige Faders nåde.

Der var måske dem, der ville udlede og forklare Sigrid og hendes store betydning for mennesker ud fra hendes afstamning, forældre, opdragelse osv. Jeg tror nu, at man kun får forklaring på Sigrid som menneske, når man under og igennem hendes tale og liv opdagede, at hun virkelig uden spor af kruseduller levede som et Guds barn. Derfor blev det også tilsidst et af hendes mest yndede emner at tale om Gudslivets fuldkomne udfoldelse og stabilisering gennem død og opstandelse.

H. Helweg.

Fru Sigrid Trier Hansen i Sverige

Fru Siri kom, hördes, sågs och besegrade oss alla.

Jag kan väl se henne, när hon kom till Birkagården första gången. Hon var klädd i en något för stor svart spetsklänning från seklets början. På bröstet hade hon sytt fast en liten dansk flagga. Kring håret hade hon ett svart sammetsband, bundet på samma sätt som när hon som ung flicka gifte sig med Povl Hansen. En ståtlig husmor hade hon en gång varit på Vallekilde folkhögskola. Vacker var hon alltjämt.

Hon kom som flykting till oss. Hon saknade de kläder hon behövde. Hon hade inga pengar. Hon visste ej, hur det gick hennes kära hemma i Danmark. Men hon klagade ej över sitt öde. Man hade snarast det intrycket, att hon växte över sig själv, att hennes storhetstid inföll vid sjuttiofem års ålder som flykting i ett främmande land.

Nästan genast ordnades det för hennes räkning en föredragsturné på svenska folkhögskolor. Och under den tid hon vistades hos oss — ej fullt två år — kom hon att besöka de flesta svenska folkhögskolor och fick snart en kunskap om svensk folkhögskola, som de flesta av oss svenskar saknade.

Hon gjorde i allmänhet stor lycka med sina föredrag. Hon talade snart ett danskt-svenskt tungomål, som även ovana elever kunde uppfatta. Hon berättade dramatiskt, humoristiskt om sin flykt från Danmark. Hon höll föredrag om sin far Ernst Trier, om sin resa till Canada, om livet på Vallekilde folkhögskola. Bäst var hon, när hon fick berätta om saker och ting, som hon själv varit med

om. Tämligen obegripligt för oss var hennes föredrag om gamla fornnordiska myter, och jag tror ej heller, att hon höll många sådana föredrag.

Hon drog sig ej för att tala om för föreståndare, lärare och husmödrar, vad de gick för. En föreståndare brådde hon, att han var för korpulent. Han borde gymnastisera och ta sig ordentlig motion varje dag. Till en annan sa hon rent ut, att hans föredrag var för tråkiga. När hon var gäst på hospitet i Sigtuna, där det var mycket fint folk och mycket god mat, sade hon en dag, sedan föreståndarinnan läst bordsbönen: »Gode Gud, välsigna maten, amen!« »Nej, det gör han inte. Det är för fint, för gott, alltför bra det här!« Där stod den landsflyktiga danska frun i sin gamla spetsklänning, med Blomqvists röda tofflor på fötterna, och protesterade mot det kristliga överflödet mitt bland Sigtuna gästhemms fina middagsgäster. Men när vi i Birkagården efter en enkel folkhögskolemiddag tog varandra i hand och endast sa: »Tack för maten!« hördes plötsligt fru Siris röst: »Ja, det hör han däruppe.«

För sina föredrag fick fru Siri i allmänhet det vanliga föreläsningsarvodet, och dessa pengar hjälpte till på det mest storartade sätt att bispringa andra danska flyktingar. En tysk judefamilj, som någon tid vistats i Danmark, tog hon helt hand om, skaffade dem bostad i Sigtuna etc. När hennes egna medel ej räckte till, vände hon sig till sina svenska vänner med bön om hjälp. Och den uteblev ej.

Jag vågar nog säga, att fru Siri var till stor glädje för svenskt folkhögskolefolk under en för alla mycket svår tid. Hennes munterhet i olyckan drev bort vår misströstan. Hennes förakt för en gammal kropp och ett svagt hjärta kom också oss att glömma våra krämpor och svårigheter. Hennes mod smittade av sig: Allt blir till sist bra igen. Hennes vissa tro på framtiden blev också vår.

Fru Siri var med sitt självförtroende, sin humor, sin villighet till offer en moralisk kraftkälla, för alla som

mötte henne. Vid Birkagårdens folkhögskolas årsmöte i våras, där minnestal hölls över döda elever, lärare och vänner till skolan, tecknades också bilden av fru Siri. De närvarande kände, att detta var riktigt. Vi räknade henne, trots den korta tid vi varut tillsammans, som en av våra egna. Hon lärde oss att bättre än förut förstå Danmark och den danska folkhögskolan. Hon försökte ju också under sina sista år göra Sverige och svensk folkhögskola kända för sina landsmän. Och även om hon i åtskilliga avseenden var kritisk mot oss, kom hon genom sin verksamhet att föra svensk och dansk folkhögskola närmare varandra. Vi är henne tacksamma därför.

Gillis Hammar.

Sigrid Trier Hansen

Med Sigrid Trier Hansens død den 8. marts afsluttedes et langt og indholdsrigt liv; hun var kendt over det ganske land, i de forskelligste sociale kredse og kirkelige lejre. I Sverige havde hun mange venner. Hun kom, hvor man kaldte, og hun gav sig selv helt og uforbeholdent.

Hun kom til verden den 6. januar 1871 som Marie og Ernst Triers datter; hun voksede op på Vallekilde højskole mellem en stor søskendeflok, mange elever, kursusfolk og gæster. I ganske ung alder mødte hun Povl Hansen, hvem hun 19 år gammel ægtede, og knap 4 år senere, efter sin faders død, rykkede hun og Povl Hansen ind som forstanderpar på Vallekilde højskole.

Der blev stillet overordentligt store krav til hende. Hun skænkede 12 børn livet, hun levede intenst med i lærerkredsens og elevernes liv, og hun fandt endda ind ad mange døre, bag hvilke mennesker var i trængsel og havde hjælp behov.

Fru Sigrid var et sjældent rigt udstyret menneske; hendes fysik var stærk, hendes begavelse lys og frodig, og hendes hjertelag stærkt, varmt og trofast. Hendes frodige og helt ukunstlede og lidet skolede natur kunne overvælde og få nogen til lidt skræmt at trække sig tilbage. Hun havde arvet sin faders stærke og voldsomme sind, og det kunne give sig drastiske og ubeherskede udtryk. Med årene blev det opbrusende sind dog dæmpet, i de sidste mange år var hun mild og meget overbærende.

Når jeg nu tænker på dette ejendommelige menneske, så melder flere klare træk sig. Først hendes ivrige meddel-

elsestrang. Hun oplevede noget alle vegne, og hun kom jo netop vidt omkring. Hvad hun sådan oplevede, blev givet videre med stor fortælleglæde. Hun kunne være dødtæt af rejse, slid og sorger; men kom hun til at fortælle, så lettedes byrden, øjnene lyste, og glæden ved at dele med mennesker bar igen et stykke frem.

Dernæst tænker jeg på hendes ukuelige tapperhed og barokke humør. Det var såmænd den pure sandhed, når hun sagde: hvorfor skulle jeg være bange for det lille mandfolk til Adolf Hitler. Hun var utvivlsomt mindre bange end Tysklands mægtige diktator. Midt under en farefuld flugt i besættelsestiden havde hun blik for komiske situationer, som også indtraf under disse dystre omstændigheder, og hun fik både sig selv og andre til at le højt, når hun — med sans for dramatisk effekt — fortalte disse overraskende pudsige hændelser.

Fremdeles tænker jeg på hendes udholdende troskab. Hvem hun havde fået hjerte for, glemte eller slap hun aldrig. Hvor langt ind i mørket hendes venner end skjulte sig, hun sparede sig aldrig for at vinde dem tilbage. Hun stillede ublufærdigt krav til andre om hjælp; her var ikke råd til finfølelse, for et menneske i nød skulle reddes. Hun ofrede gerne selv sin sidste øre, og når også den var brugt, havde hun kun sin ubeskyttede kærlighed at sætte ind; men med den vandt hun store sejre.

Endelig tænker jeg på hendes barnlige, hverdagslige gudsforhold. Det forekom os, at hun som et barn gik ind og ud hos sin himmelske fader. Hun kaldte sig selv Vorherres tjenestepige. Der var det sande i det, at hun på sin måde sled og stred i hans tjeneste. Men mest var hun et barn i hans hjem. Derfor affejede hun hele postyret, som Lindhardts Askov-foredrag vakte, med ordene: Jeg er jo hjemme hos min himmelske fader; hvad behøver jeg at vide mere!

Fru Sigrid levede de sidste mange år i København; un-

der krigen måtte hun i henved 1½ år friste udlændighedskår, men fandt også under de fremmede forhold en arbejdsmark og mange venner. Da hun umiddelbart efter krigens slutning ved sin plejesøns hjælp kom hjem, genoptog hun sine foredragsrejser over det ganske land. Under hele sit lange liv var hun med hjertebånd knyttet til Vallekilde; hjemme og ude fortalte hun om dette Vallekilde, naturligvis mest om sin faders og sin mands Vallekilde, men hendes rummelige, varme sind omfattede også os andre med godhed, og mange kærlige hilsener har hun sendt os i årenes løb, ligesom vi under de hyppige kortere og længere besøg, hun aflagde i sin gamle by, altid mærkede hendes kærlighed til Vallekilde højskole og Korskirken. Hun havde et stort hjerte, og skønt hun nu selv var meget træt og følte sig mæt af dage, vil mange savne hende meget.

Uffe Grosen.

Tilbageblik

Tale ved afslutningsfesten 30. marts 1954

Kristen Kold sagde: jeg er født til at være folkeoplyser. Det tør jeg ingenlunde sige om mig selv. De sjældne naturgaver er på ingen måde skænket mig i vuggegave. Men jeg er dog ikke blevet fortæller og højskolemand af mig selv. Opgaven er rakt mig. Det må først være sket i mit barndomshjem. Mine forældre var jævne mennesker, som kendte til hårdt slid for at klare de økonomiske forpligtelser. Men de levede sammen med deres arbejde et åndeligt liv så inderligt og dog samtidig så naturligt, at jeg aldrig siden har mødt magen. Min far var en dygtig skribent, men han havde store vanskeligheder med at udtrykke sig mundtligt. Det brød så stærkt i ham. I mine sidste drengear kunne jeg, når jeg sad derhjemme ved aftensædet og læste, fornemme, at min fars øjne så på mig med et fjernt og dog et mærkeligt gennemtrængende blik. Jeg følte det, som om hans liv gik over i mig. Jeg tror, han var den første, som rakte mig opgaven.

Og så kom ungdomstidens skoler! Jeg kan heldigvis med udelt glæde se tilbage på min ungdoms skoletid, hvadenten jeg tænker på højskolen eller på eksamensskolen eller på meget lykkelige ophold på to engelske skoler. Jeg føler mig i taknemmelighedsgæld til alle disse skoler. Men mest til højskolen. Her raketes opgaven mig påny. Jeg har livet igennem haft nogle af mine rigeste stunder under en prædikestol eller talerstol. Når ens eget sind var beredt, og når den, der førte ordet, var kurér for en herre, hvis åsyn nok var skjult, men hvis nærværelse både lærer og elev

så levende erfarede, da har jeg oplevet det mest aktive og frodige møde mellem menneske og menneske. I min ungdoms højskole blev det i sådanne stunder en personlig sag for mig, at

*Bæger af guld med den skummende vin
rakte seereren brat mig i salen.*

Sådan bestemt fra mit barndomshjem og min ungdom blev jeg højskolelærer. Og så kom jeg til Vallekilde. Fire af mine søskende havde været her, før jeg lærte Vallekilde at kende. Men det hører til mine tidlige barndoms-erindringer, at min ældste søster, Maren Grosen, efter endt højskolesommer kom til vort hjem med en flok højskolekammerater i følge. Jeg husker det sus af glad og festlig ungdom, som holdt sit indtog i vort hjem i Egå, og jeg husker navnlig vore forældres stille glæde i dagene derefter. Mine søskende banede vej for mig hertil. Efter en kort prøvetid her, men mens jeg var på et længere studieophold i England, kom jeg i den mærkelige situation, at jeg samtidig fik tilbud om fast lærergerning fra Holger Begtrup, Frederiksborg, Thomas Bredsdorff, Roskilde og Povl Hansen i Vallekilde. Jeg valgte Vallekilde, fordi jeg vidste, at her var der megen brug for mig, men dog uden fjerneste anelse om, at jeg skulle blive denne skoles tredje forstander.

Jeg har i vort årsskrift for 1948 i anledning af 25-året for min overtagelse af skolen gjort rede for de svære tanker og prøvelser, som Anna og jeg kastedes ud i, da opgaven rakte os. Jeg skal ikke gentage disse ord her. Men vi vil bestandig føle, og vi vil i dag gerne give udtryk for vor taknemmelighed overfor Sigrid og Povl Hansen, som viste os den store tillid og rakte os vort livs opgave. Da vi den 22. sept. 1923 samledes her i denne sal for at sige Sigrid og Povl Hansen tak for 30 års ledelse af Vallekilde højskole — mange af jer var jo til stede den dag — da sag-

de Povl Hansen: »Hver slægtsalder har sine forudsætninger og sit særpræg, som det slet ikke altid er let for den ældre forudgående alder at forstå og vurdere. Helst vil hver slægtsalder vist selv kære og udvælge sine ledere blandt deres egne børn. Vel, så træder vi af det ældre slægtled tilbage, og lader den ny ungdom få ny mænd i spidsen, mænd, der kender dens tanker og deler dens længsel, og som vi tror og håber, der vil gøre endnu bedre *det*, vi har haft lykke til at gøre godt. — Mærk det vel, *det* skal være mit sidste ord som forstander for Vallekilde højskole: Jeg beder alle skolens venner slå kreds om den ny mand og hans unge hustru ligeså trofast og varmt, som der i sin tid blev slået kreds om os, da vi begyndte vor gerning som forstanderpar for de 30 år siden.«

På en smukkere måde kan jeg næppe mindes Povl Hansen end ved at nævne den tillidsfulde og frisindede måde, hvorpå han overgav styret til os to unge. Povl Hansen vidste, at han og jeg var meget forskellige, forskellige i temperament og med forskelligt syn på flere spørgsmål. Min skoleform måtte også blive noget anderledes end hans. Netop derfor takker jeg Povl Hansen for den tillid og det frisind, han viste os. Men så vil jeg også have lov at understrege, at i *det væsentlige* har jeg følt mig som arvtager af Ernst Triers og Povl Hansens gerning. Når jeg stod ved morgenandagten, eller når jeg har søgt at give kristelig og folkelig oplysning, så har jeg følt, at Trier og Povl Hansen holdt mig i hånden, og det har været mig en stor støtte. I denne sammenhæng vil jeg også sige — og særlig gerne sige — at det har hørt til disse mange års bedste glæde, at fru Sigrid blev vor gode ven. Der er mange slags frisind, f. eks. dovenskabens frisind, det er intet værd, eller det tilkæmpede frisind, — det kan virke noget anstrengt og giver ikke rigtig tryghed. Fru Sigrids frisind var kærlighedens frisind; enhver, der kom indenfor hendes

godhed og kærlighed, fik et meget langt tøjerslag. Jeg tror, vi kunne slå langt ud i skaglerne, og vi ville endda bevare fru Sigrids tillid.

Vi må i aften have udtrykt vor varme tak til denne egns befolkning, men vi vil helst sige til Vallekilde højskoles venner, nær og fjernt. Jeg regner det for en god gave, at jeg fik lov til at leve min manddomstid i denne kraftige og skønne egn. Hvor er vort danske land stærkere og skønnere end her i Holbæk amt! Og her mødte vi to mange venner. Vi kom her i vor ungdom som to fremmede. Vi tør slet ikke sige, at vi kom, så og vandt! Så let gik det ikke. Vi mødte åbenhed, men også store krav. Jeg har følt det mange gange, måske mest når vi mødtes her til efterårsmøde: billig snak og godtkøbsfølelser slog ikke til. Efterårsmødet i Vallekilde krævede det bedste. Her i denne egn var der mange steder pløjet dybt. Her mødte man ofte takksomme og selvstændige mennesker, men også mennesker, der var besjælet af et stærkt frisind. Og dette frisind kom i årenes løb flere gange på prøve overfor Vallekilde højskoles forstander. Jeg har undertiden måttet tage et standpunkt, som var i skarp modsætning til elevflertallets og navnlig til flertallet af hjem. Der kunne sommetider rejses stærke følelser og falde skarpe ord. Men jeg har alligevel trods dette mødt en dyb hengivenhed overfor Vallekilde og et virkeligt frisind overfor mig. Det påskønner jeg og takker meget for.

Det falder mig kært i denne forbindelse at nævne vore Holbæk-blade. Med megen interesse og forståelse for gerningen her og med stort frisind har de fulgt Vallekilde. Vor presse er også i denne egn en partipresse, men Holbæk Amtstidende og Holbæk Amts Venstreblad har vist vilje og evne til at tjene den folkelige oplysnings sag til megen gavn for vor egn. Jeg vil i aften sige redaktionerne af disse dagblade en oprigtig tak.

Nu ved afslutningen af vor forstandertid samler vore

tanker sig især om vore elever, det blev til 7—8000 i tal. Vi har i disse mange år haft en fyldt sommerskole og har som regel også haft den store vinterskole. Der har altid i disse 30 år været et par grundtvigske højskoler, som samlede flere elever end Vallekilde, snart var det een, snart en anden skole. Men næppe nogen anden skole har haft så jævn tilslutning som Vallekilde. Det skyldes især en stor trofasthed fra hjems og gamle elevers side. Vi har i min tid haft 9 søskende fra et enkelt hjem her i Holbæk amt, 8 søskende fra et hjem i Ringkøbing amt, ligeledes 8 søskende fra et hjem i Hjørring, 6-5-4 søskende fra mange hjem spredt ud over landet. Vi har haft jævnlig forbindelse med mange af vore elever gennem de mange år. Vore elever har været en væsentlig del af vort livs indhold, og vore sind er fyldt med tak for, hvad vi modtog gennem vore elever.

Vi må sammen med vore elever nævne vore medarbejdere i lærerkreds, i køkken og det hele bygningskompleks i mark og have. Hvor har der i de godt 30 år været mange dygtige mennesker, som trofast og samvittighedsfuldt har tjent Vallekilde højskole. Mange af dem er vore gamle elever, vi har stået i samarbejde med flere i 10-20-30 år, de har set os både forfra og bagfra, de har til fulde lært alle vore skrøbeligheder at kende. Ingen er helt for sin kammertjener. Det kan godt være, at elevtidens begejstring blev kølnet, men et venskab blev bevaret, og det regner vi for mere værd.

Jeg ønsker ikke i en festlig stund at sige mere, end virkeligheden kan svare til. Min mund skal ikke låne tunge til skøntale. Jeg har før sagt, at styrken i Vallekilde i disse mange år har været et smukt samarbejde. Det er sandt. Men også et samarbejde kræver et førerskab, men når man selv synes, at dette førerskab bliver svagere, så bør man træde tilbage i anden række. Det gør vi to nu, og vi kan gøre det uden vemod, og jeg håber inderligt, at

Den lille fløjtespiller i Grosens have

vi skal blive loyale og glade medarbejdere i den tid, der endnu må undes os arbejde og hjemsted her i Vallekilde.

Vore ønsker samler sig til sidst om denne skole, som — det tør jeg sige — har levet i vore hjerter i mange år. Det skal være vort ønske, at det nye forstanderpar og deres medarbejdere må få sind og kræfter til at tjene Vallekilde højskole i ånd og sandhed. Vi ved, at det nye forstanderpar med ydmygt sind går ind til opgaven her, de er to evnerige og flittige mennesker. Derfor — og fordi Vallekilde højskole har mange trofaste venner her i denne egn og ud over det ganske land, så ser vi fremtiden i møde med stille glæde og frimodigt sind.

Trods megen menneskelig skrøbelighed har velsignelse hvilet over dette sted. Vi ved ikke, om velsignelsen kom rigest til Vallekilde, når vi selv oplevede medgangstider eller modgangsår, men så længe unge kvinder og mænd ved folkehøjskolens hjælp kan få glade hjerter, så de styrkes i håbet, og så de bindes til livet i sand kærlighed og med ansvar overfor deres skaber og deres medmenneske, da er folkehøjskolens gerning en velsignet gerning, så længe beder vi om lov til at synge ordene i vort aftenvers:

*Gud give os lykke og gode råd
sin nådes lys os tilsende.*

Endelig må jeg med min familie sige en hjertelig tak for denne aften, tak for sindelag og arbejde bag denne fest. Tak til skolen for den skønne gave — den lille fløjtespiller — en finere gave kunne vi ikke modtage.

Lilje Grossen.

Men med det bedste frelst –

Sammendrag af tale ved elevmødet på Vallekilde
den 18. juli 1954

For gamle Vallekildeelever må det ganske sikkert være en ejendommelig fornemmelse at se en ny mand på denne talerstol i Uffe Grosens sted; for ham nok også. Min kone og jeg skal i virkeligheden lede Anna og Uffe Grosens elevmøde. Jeg håber, både I og vi kan komme over det særegne i dette og finde hinanden i et fællesskab med arbejdet på Vallekilde i centrum.

Når vi to, der endnu er nye folk her, prøver at gå ind i dette arbejde, som igennem tre menneskealdre har sat dybe spor i det folkelige liv i vort land, må det høre med til vor opgave at blive fortrolige med Vallekildes stærke historie. Hvad her er virket i Ernst Triers, Povl Hansens og Uffe Grosens tid, hverken vil eller magter vi at skyde til side. Der er en ædel grundtone i Vallekildes hverdag og fest. Den vedkender vi os som folkehøjskolens grundtone.

Vallekilde er rig på traditioner. En af dem siger os, at der her er holdt dansk folkehøjskole i grundtvigsk ånd på vidt forskellige måder. Ikke bygningerne alene er gjort rummelige. Også synet på menneskelivet er her i tidernes løb blevet udvidet ad mange veje. Ingen vil her kræve af et menneske, at det skal være en kopi eller afglans af et andet. Vallekildes historie er selv vidnesbyrd om, at liv kan gro i mange skikkelser, ægte hver på sin vis. Det trøster vi os ved. Vi håber, at også et fjerde Vallekilde må komme til at tjene vort folkeliv og menneskelivet i den enkelte, om end et og andet skulle blive sagt eller gjort anderledes end før.

Anna og Uffe Grosen har lagt alt til rette for deres efterfølgere på en fin og nobel måde, der stemmer med deres karakter. Alle kan vi glæde os over, at Uffe Grosen vil fortsætte som lærer på Vallekilde sammen med en række af sine dygtige kræfter i skole, køkken, have og landbrug. Det vidner om stærk trofasthed over for stedet og gerningen. Vi har også kunnet tage det som et oprigtigt håndslag til os.

Men skal »Det fjerde Vallekilde« blive til noget, må også I gamle elever, her og ud over landet, som har noget at sige Vallekilde tak for, prøve at blive fortrolige med de to nye ansigter på jeres gamle skole, hvis I vil dens vel. Derfor det følgende.

Som elev hos Hans Lund på *Rødning* var min drengekærlighed til historien blevet fornyet ved opdagelsen af den historiske skildrings opdragende virkning. Gennem Hans Lunds strengt redelige og magtfuldt formede foredrag og hans stofmættede samfundslære mærkedes en glød, som vel kun sjældent slog ud i flamme, men hvis oplivende varme inderligt drog os mod samme dybe bundethed til folk og skaber, som var hans tales lønlige udspring. Hans undervisning virkede med årene afgørende på manddomslivets mål og veje.

En arvet kærlighed til Sønderjylland fik ny næring på *Rødning*. Fra da af fyldte grænselandets kår mere og mere i mit sind. 1940 ramte os som lærerfolk hos Anna og Frede Terkelsen på *Danebod*. Om åndelig frihed som en byden- de lov for et ret menneske- og folkeliv mødte vi her stærke vidnesbyrd, både i forkyndelse og i det daglige fællesliv på skolen, ja, vi blev tvunget til kamp derfor, både med ånd og krop.

Den, der oplevede, hvad der rørte sig i vort folk i 1940 og de tunge år derefter, vil være afgørende præget deraf for resten af sit liv. Det er ikke for meget sagt, at vi oplevede den gamle folkeånd røre ved os, så et folkeligt fæl-

lesskab blev en praktisk virkelighed for os. *Ånden af 1940* glemmer ingen, der mærkede dens tag.

Historie blev hverdag. Vi var midt i den, sammen med vort folk, »de slægter, der for hen«, de, der skulle komme, og vi, med det dobbeltsidige ansvars løftende byrde som et kald over os. I et folks frie sammenhold og i folkenes frie samvirke får menneskelivet, den enkeltes, sin mening og sine opgaver. Det lærte vi som andre før os, men helt personligt som en selvoplevet virkelighed, som en dræbende menneskeheds brudte lov, vi måtte genrejse. I disse kampens år blev mange øjeblikke til evighed. Folkelivet, også vort eget, fik afdækket sin sande grund.

Hvad var det, vi måtte ud i? Måtte. Var det andet end kamp for almen menneskelighed, for menneskeværdigt liv og ikke »som ulv og bjørn«? Det var retten til at være som menneske, der spottedes og krænkedes med vold. At forsvare den ret gav livet mening. Det gav også folkets liv sin mening. Et folkelivs berettigelse måtte findes deri, om det vogtede hver enkelts ret til at være menneske på åndsfrihedens vilkår. *Folkelivets grund* var ikke det nationale særpræg i sig selv, det kan skifte, heller ikke bestemte politiske meninger eller former, de kan også skifte, men den sans for »menneske ret at være«, som gennemtrængte et folks enkeltmennesker i deres frie sammenhold. Sandt folkeliv skal måles på dets fællesmenneskelige indhold.

Der var grunden, og den fandt vi hos både ligesindede og andre i vort folk med en helt anden livsform end vor. Ordet folk kom til at dække også andre slags danske end netop grundtvigianere. Indremissionske, socialister, grever måtte jeg regne til mit folk på liv og død. Det var sund og nærende folkelig kost. Og Grundtvig voksede et par alen for mig derved. Han bliver forøvrigt stadig større, så gammel han end er.

Som medhjælper hos Hal Koch og Knud Gedde i *Dansk Ungdomssamvirke* og ved andre gøremål fik jeg lært mere

om videre kredse i vort folk end dem, jeg selv tilhørte og som højskolemand mest færdes i. Det åbnede også adgang til den nye, kaotiske verden, der dukkede op derude efter 1945, og folkenes brogede mangfoldighed af livsformer prentede sig dybt i sindet på baggrund af nordisk frihedskamp. Men så meldte en ny folkerejsning sig helt inde på livet af os selv, der, hvor de fleste danske hidtil havde anset noget sådant for umuligt, i *Sydslesvig*, den sydligste del af det gamle Sønderjylland.

Ængstelsen for en højskolegernings krav var taget til i krigens år. Andre planer blev lagt. Men netop som en rejse på kamelryg i Nordindien var under forberedelse, måtte skridtet til Sydslesvig gøres. Der var ingen vej udenom. Valget lå klart. Hvor et dansk folkeligt fællesskab nyvæktes, måtte der også være brug for en højskolemand, og med et mærkeligt mod på en gerning, man var angst for, begyndte arbejdet på at rejse en dansk højskole på tysk statsområde, støttet hjemmefra af en række højskoler og landbrugsskoler og deres elevkredse. Det tog 3½ år, inden vi fik rejst bygninger og kunne begynde at holde højskole, og vort forsøg derpå kom så til at vare i 4 år.

Kun få af de mange tusinder nye dansksindede dernede havde mere end vage forestillinger om et folkeliv på dansk, kunne heller ikke have det. Viljen til at møde et Danmark, væsensforskelligt fra det Tyskland, de kendte, måtte være det afgørende. For nogle gjaldt det brødet, tøj på kroppen og sko, for andre gjaldt det livet at finde frem til menneskeværdighed på dansk vis. De første er faldet fra. Nogle af de andre var ude af stand til at ryste frygten for tysk øvrighed af sig og så på flygtningetallet og den hurtigt voksende tyske 'storhed'. De bøjede ud. Danmark støttede måske heller ikke deres håb stærkt nok. De sejgeste sagde: »Gid Tyskland snart må blive rigt og mægtigt igen, så vi kan vise, hvad vores danskhed er værd for os.«

Dernede var kun meget få fødte til at skulle på højskole som deres forældre, og de, der ville på dansk højskole, måtte naturligt søge til skoler i Danmark. Min plan var derfor at få unge fra Danmark på højskole dernede sammen med et mindre antal sydslesvigere, for at de samtidig med højskoleopholdet kunne opleve et dansk folkelivs tilblivelse. På det grundlag kunne en dansk højskole i Sydslesvig blive udgangspunkt og hjemsted for en formidling til begge sider over grænsen af noget værdifuldt i vort folkeliv.

Tysk forhalingstaktik og dansk ulyst til at støtte planen med elever nordfra gjorde højskoleforsøget endnu mere problematisk, allerede inden det kom igang. Ad mange veje søgte vi at holde højskole for unge sydslesvigere og at føje et højskoleliv til det meget andet danske virke i landsdelen. Nogle af vort livs rigeste stunder har vi oplevet med dansk ungdom i *Flensborg* og siden på *Jaruplund Højskole*. Ikke et øjeblik fortryder vi, at vi tog en højskoleopgave i Sydslesvig på os. Den var vort liv, helt. Havde det ikke været sådan, var Jaruplund Højskole vel næppe blevet til, endsiige blevet fortsat efter os af sydslesvigernes betydeligste folkelige talsmand, Niels Bøgh Andersen.

Sidste forår måtte vi imidlertid nødtvungent erkende, at vort højskoleforsøg af mange grunde havde fået så trange kår, at det tæredes hen, og vi måske med det. Kærligheden til Sydslesvig og menneskene dernede var blevet meget stærk, forpligtelsen over for mange af de unge bandt os. Men samtidig var også en højskolegerning som livsform blevet tegnet klarere for os under arbejdet med unge af vidt forskellig art. Muligheden af et nyt og dennegang langt sværere valg rykkede os ind på livet. Vi skød det fra os, men så kom der brev fra Vallekilde, og valget måtte træffes.

Glæde over at komme hertil har vi fået i rigt mål. En lys og indholdsrig begyndelse på Vallekilde ligger alle-

rede bag os og giver mod på de krævende opgaver forude. Men smerten ved at måtte skilles fra mennesker og fra en landsdel, vi stadig er knyttet til med stærke bånd i både håb og tro, vil det være urigtigt at skjule for dem, vi på dette sted kommer til at stå nær.

Lad mig slutte med nogle ord om fremtiden her. Mange kræfter er brugt i vore Sydslesvigår. Jeg håber, der endda skal være nok til Vallekilde i den tid, vi får lov at virke her. Et ved jeg derom. Der er meget stor forskel på at bo og arbejde i en skole, der til de mindste enkeltheder er blevet til under ens egne hænder, og så få skolehuse og en skolearv betroet af et omfang som Vallekildes, hvor intet eller i hvert fald yderst lidt endnu kan kaldes vort værk. Der skal ærligt arbejde til for at komme »hjem« igen, meget. Men deraf gror kærlighed, til stedet og til gerningen her. Af nederlag for et sandt håb kan fødes kræfter til at arbejde på et nyt, fordi den grund, der bliver holdt højskole på, har sandhed i sig og er den samme, hvor i vort folk vi prøver at føre en højskolegerning frem. Arbejdsformerne og arbejdspladserne kan være mange slags, men kampen gælder det samme folkelivs vækst og dannelse.

Vort folk skal ikke stå sin prøve alene ved sin grænse. Folkelivets styrke eller svaghed viser sig måske tydeligst der. Men det skal *laves herhjemme* for at kunne holde i et møde med andre folk, ikke blot det tyske, men også med de andre storfolk, hvis døvende udstråling måske virker nok så stærkt på vor tids ungdom.

Er der herhjemme et levende dansk sammenhold om noget sandt menneskeligt, om noget mere end skattekrav o. l.? Er der en mening med vort lille folkeliv, eller er vi blot til som en krusning i 'de stores' kølvand? Har vi endnu sans for en åndsvirkelighed, der taler til os gennem en mangfoldighed af menneskemunde, og som går os til hjerte som danske i vort eget sprogs orddragt? Har vi et indre

fællesskab i vor velfærdsstat, der kan holde i en folkeprøve, fordi noget, som er af sandhed, bor deri?

Kun da vil vort folkeliv være værd at leve med i, være »værd at nævne«. Så er der endnu livslys over det, som der har været før, og hjertensglæde at møde i det. Vor folkeligheds grobund er den samme, om vi er midt i vort folk, eller når vi møder de andre. Om den har Grundtvig i tre enkle, fortættede linjer fundet et udtryk, der former sig som et ønske eller snarere som et dansk folkehåb:

Jævnhed og ærlighed,
troskab og kærlighed
være din herlighed.

Et arbejde på at hjælpe den enkelte unge, hvorfra i vort folk han eller hun end kommer, til et menneskeliv på den grobund, så det kan komme i vækst og få mening over sig, vil med ærlig vilje blive øvet på »*Det fjerde Vallekilde*«. Må der blive givet velsignelse dertil.

Jørgen Jessen.

Børneskolens mål

Som højskolelærer har jeg ladet hvert af mine danskhold skrive en stil om børneskolen, hvor opgaven især skulle være at fremhæve de gode eller dårlige sider ved skolegangen. Og igennem mange års skolestile har jeg efterhånden dannet mig et indtryk af væsentlige træk ved vore dages børneskole.

Den største overraskelse har været at erfare, at i påfaldende mange skoler læres endnu bibelhistorie, salmevers, ja endog katekismus udenad, på remse, og desværre altfor ofte uden forsøg på at give børnene en smule forståelse af det lærte. Dette gælder dog kun i de ældste klasser i skolen, og her er vel en del af forklaringen til det andet træk, at næsten alle eleverne er enige om, at det var dejligt at gå i skole i de tre første år, men at de sidste fire mere eller mindre blev præget af kedsomhed og ligegyldighed. Et tredie, påfaldende træk er, at det store flertal ikke i skoletiden har læst — eller hørt læst højt — digterværker som »Hakon Jarls Død«, »Mester Ole Vind«, »Hosekrammeren«, »Henrik og Else«. Det fik endda være, hvis de i det mindste havde fået erstatning i tilsvarende værdifulde digterværker fra nyere tid, men det synes heller ikke at være tilfældet. Der er altså sket en omlægning af læsestoffet, men der må også være sket en ændring i lærernes syn på fantasiens og poesiens betydning for børn. Det bestyrkes yderligere ved det fjerde træk, at eleverne i det hele taget ikke i deres skoletid har fået sans for historie eller litteratur og kunst, snarest ligegyldighed eller uvilje derimod. Dertil kommer en hånd-

fast læggen vægt på nyttige kundskaber. Endelig er det overraskende at konstatere, hvor få steder der gives undervisning i gymnastik og sløjd; der må hos lærere og forældre være en mangelfuld forståelse af disse fags opdragende værdi.

Men inden man begynder at drage konsekvenser af disse anførte træk, må der tages et par forbehold. Disse træk er ufuldstændige i sig selv og dertil præget af to andre forhold. For det første kan det være fristende at lægge skylden mere over på skolen end på sig selv. For det andet er det ofte lettere at se og udtrykke manglerne ved skolen. Men alligevel, selv når disse forbehold er taget, bliver der det tilbage, at de nævnte træk ikke kan være tilfældige, og at de må stå i forbindelse med, at lærere — og forældre med — er præget af skolesyn, der på en eller anden måde er ensidige. Det er således overraskende at se, at den opfattelse stadig er så stærk, at det skulle virke fremmede på børns trosliv, at de lærer troens regler og dogmer udenad, på remse og tilmed uden forklaring. Dernæst er det forbavsende, at der i den eksamensfrie landsbyskole endnu er så megen tro på værdien af mekanisk tilegnet hukkommelsesstof. Endvidere får man det indtryk, at moderne eksperimentering med skolebøger og undervisning ikke har nået at udforme og give en erstatning for det, man har forladt. Og dette kan vel også hænge sammen med, at hvor man har forladt tidligere ensidige skolesyn, er man havnet i et uklart eller udflydende skolesyn.

Hovedvejen frem til en bedre børneskole synes da at være en afklaring af et skolesyn, der undgår tidligere tiders ensidighed og alligevel har en fast og personlig kerne.

Det skal ikke nægtes, at vor skolesituation stiller store krav om reformer af mere ydre art — f. eks. de urimelige skoleforhold i byerne, især i København. Og det er af uhyre værdi, at man netop sætter så stærkt ind for forældreretten ved læreransættelse i den offentlige skole. Og

det er et væsentligt og værdifuldt forslag, der for nylig er fremsat af »Hjem og skole« gennem det såkaldte Askovudvalg. Værdifuldt ved sigtet mod en udelt grundskole, der skal værne om ro, vækst og sammenhold. Og værdifuldt ved sigtet mod en tilrettelæggelse af skolegang efter 14-års alderen i virkelig overensstemmelse med evner og interesser og som en formidling af overgangen til erhvervs-liv og samfund.

Men det, der giver sådanne reformforslag deres præg og slagkraft, er jo netop det skolesyn, der ligger bagved. Og det vil da ikke svække, men netop fremme gennemførelsen af disse reformer, om man — som »Information« skriver — tager en debat op om skolens målsætning i bredere kredse end før, navnlig blandt forældre og myndigheder.

Gælder det at drøfte skolesyn, er der det positive ved situationen nu, at selv om børneskolen som helhed lider under manglen af et fyldestgørende skolesyn, så er der til gengæld stærke kræfter fremme i skoleverdenen, som prøver på at fremsætte nye synspunkter. Glædeligt er det således, at der ud fra den moderne pædagogik er ved at udkrystallisere sig så omfattende og positivt et syn som f. eks. det, Alva Myrdal giver udtryk for på følgende måde: »Den første betingelse for, at vi kan vide, hvordan skolen bør være, er, at vi gør os klart, hvad målet med skolegangen er. I århundreder har svaret lydt: kundskaber. Nu er det moderne at sige: karakteropdragelse. Og sandt er det, at det er skolens opgave at give de unge begge dele. Alligevel kan man ikke lade være med at tænke på, om der ikke mangler noget, hvis skolen kun sætter sig disse mål ... Man har kun betragtet barndommen som middel til at forme den voksne. Man har sat det nyttige som skolens højeste mål og ikke barnets eget livsbehov, som dog må være afgørende for, hvordan skolen skal formes. Barndomstiden og ungdomstiden må tillægges en selvstændig værdi i menneskets liv, og lykkefølelsen må sættes

over det nyttige i skolens arbejde. Alt andet ville være sjælelig vold. Kravet om, at skolen først og fremmest skal være en sund og harmonisk livsform for børnene, er det revolutionære i al såkaldt moderne pædagogik. Skolens vigtigste mål må være at skabe en livsform, der passer børnene og de unge så godt, at de befinder sig vel, er glade og samtidig udvikles sådan, at de også kan finde glæde i deres fremtidige livsgerning.« (Citeret efter »Folkevirke«, nr. 3, 1951.)

Det er et godt skridt fremad, der er taget i og med et sådant syn, men inden jeg kommer med indvendinger, vil jeg sidestille med det nogle ord af undervisningsminister Julius Bomholt. I bogen »Mennesket i centrum« skriver han om »Folkeskolens struktur« og siger om folkeskolens opgave, at den altid vel må være af dobbelt art: »At udvikle barnets evner og karakter og — som det hedder i en gammel skolelov — at give det nyttige kundskaber. Den opdragende gerning kan i almindelighed kun løses tilfredsstillende, når der gives barnet fred til at være barn, og når livet i skolen afpasses efter barnets muligheder og behov. Det er derfor et ofte og med rette gentaget krav, at folkeskolen »må hvile i sig selv«, d. v. s. ikke udsættes for tryk fra overliggende skoleformer. Eksamenspresset må fjernes og friere arbejdsformer fremmes.«

Det er interessant og værdifuldt, at der er så stor overensstemmelse mellem den moderne pædagog og skolepolitikeren. En overensstemmelse i rolig acceptering af kravet om gode kundskaber og udvikling af evner og karakter, men især i at lægge vægten på, at »der gives barnet fred til at være barn«, at »livet i skolen afpasses efter barnets muligheder og behov«, at »skolen først og fremmest skal være en sund og harmonisk livsform for børnene«.

Kan der indvendes noget mod disse synspunkter? Må ikke netop en højskolemand nikke godkendende og genkendende: der er jo vigtige overensstemmelser med kendte

grundtvigske krav. Og dog føler jeg netop som højskolemand trang til at rette en indvending, med anvendelse af Alva Myrdals ord: »Alligevel kan man ikke lade være med at tænke på, om der ikke mangler noget, hvis skolen kun sætter sig disse mål?« Hvad mangler da? Et skolesyn må til syvende og sidst bunde i et menneskesyn og et livsyn, og i de ovennævnte citater er der kun vage udtryk for et sådant. Jeg indrømmer, at hvis man læser videre, vil man finde tydeligere udtryk for et menneskesyn, idet både Alva Myrdal og Bomholt viser, at de ønsker, at barnet gennem sin personlige vækst også skal opnå at føle sig forpligtet overfor samfundet, folket og medmennesket. Men det er stadig noget vagt og alment formet, og det jeg savner mest, er en placering af det religiøse synspunkt, af skolens ansvar og opgave overfor barnets religiøse udvikling. Jeg ønsker ikke noget i retning af folkeskolens formålsparagraf, der siger: »Kristendomsundervisningen i folkeskolen skal være i overensstemmelse med folkekirken evangelisk-lutherske lære«. En sådan formulering er mig for håndfast og sigter ikke mod det væsentlige. At prøve på at forme og garantere en bestemt kristelig retning er hverken rigtigt eller gennemførligt. Det væsentlige for mig er, hvordan skolen skal opnå at give barnet de bedst mulige betingelser for dets egen religiøse udvikling. Det sker nemlig hverken ved at overlade barnet til sig selv eller ved en ydre påvirkning, men ved at forløse barnets egen Gudstro.

Forudsat naturligvis, at man tror, at »mennesket er skabt til Gud«. Barnet skal — også i religiøs henseende — have »fred til at være barn.« Men til at være barn hører også at opleve verden, som barnet gør det: i umiddelbar virkelighedssans, undren og medskabende fantasi. Læreren må da i alle skolefagene finde, hvad der muligt kan imødekomme dette. Han må finde »myten«. Men myten er ikke bare eller først og fremmest gude- og heltemyter.

Myten er en fremstilling af en side af livet i en billedtale, hvorigennem man møder de love og grundforhold, der gælder for hele livet. Myten kalder på barnets undren og giver dets fantasi mulighed for at rodfæstes i realiteter. I myten møder barnet Guds verden, og det i en form, billedtalen, der ikke binder eller skræmmer barnet med de voksnes dogmatiske udformninger. Samtidig giver det mulighed for en selvstændig udvikling og efterhånden en bevidst stillingtagen i et valg.

Jeg håber, at det af dette fremgår, at jeg ikke ønsker at tilsidesætte kravet om kundskaber og karakteropdragelse, personlig udvikling og medmenneskelig forpligtelse, tværtimod. Og endvidere, at jeg mener, at vi i høj grad bør være åbne overfor moderne psykologi og erfaringer fra skoleforsøg. Men uden den tredje dimension, som myten åbner for os, mener jeg, at et skolesyn ville være utilfredsstillende.

Valdemar Nielsen.

Indtryk fra besøg på engelske højskoler

Sidste år på denne tid (september-oktober) rejste jeg omkring i England, — først og fremmest for at få føling med engelsk måde at holde højskole på. Det var en rundtur så fuld af indtryk, at jeg nu dag for dag repeterer for mig selv, hvad jeg oplevede på samme dato sidste år. Og rammen om alt dette var et efterårslandskab med en farverigdom, som jeg sjældent har oplevet det.

Det følgende bliver nogle førstehånds-indtryk fra det daglige arbejde på engelske højskoler. Men først lige et par linier om selve »fænomenet«.

Der findes i dag i England ca. 25 højskoler. Deraf er kun et par stykker af noget ældre dato, d. v. s. fra begyndelsen af dette århundrede. »Fircroft« i Bournville f. ex. blev begyndt i 1904. Disse første højskoler er nok dem, der i formen ligner de danske højskoler mest: lange kursus — op til $\frac{3}{4}$ år — uden speciel faglig uddannelse eller afgangseksamen. Men i årene efter krigen er der vokset en snes højskoler af en noget anden art frem, de såkaldte »residential colleges«. Her holdes kun ganske korte kursus. Om såvel de ældre som de yngre højskoler gælder det, at de er inspireret af den danske højskoletanke. Men som det vil fremgå af det følgende, holder englænderne højskole helt på deres egen måde. Og disse mange nye skoler er endnu på forsøgsstadiet. Diskussionen om dem og i dem går livligt. Der gøres i disse år erfaringer, som de gamle højskolelande sikkert kan lære et og andet af.

Lad os lige standse op ved dette: en snes højskoler på mindre end 10 år! Det er en beundringsværdig præstation

— og en beundringsværdig reaktion ovenpå 5 års ødelæggelser. Og så er disse højskoler endda kun et enkelt led i det fremstød, der efter krigen er gjort på voksen-undervisningens område. Denne voksen-undervisning sigter først og fremmest mod en »horisont-udvidelse«. Den er demokratisk i dobbelt forstand. For det første derved, at den solideste måde at grundfæste demokratiet på er optræning af den enkeltes evner til at tænke og vurdere selvstændigt. For det andet stiller den folk mere lige m. h. t. almén-menneskelig dannelse. Universiteterne skal ikke bare uddanne en lille gruppe akademikere, men være tjenere for hele folket.

Det er ikke bare en smukt klingende programudtalelse; det er et reelt arbejdsgrundlag. På de fleste universiteter i England arbejdes der i dag på 2 fronter: indenfor murene og udenfor murene (extra-mural departments). Der er sat mange kræfter og megen opfindsomhed ind på det sidstnævnte område, og tilslutningen er — i hvert fald i en by som Manchester — meget stor.

Men jeg må holde mig til højskolerne.

Mit første besøg gjaldt Burton Manor i den nordvestlige del af England, ca. 15 km vest for Chester. Denne skole er som de fleste af den type indrettet i et gammelt rigmandshus med tilhørende park — eller i hvert fald parklignende have. Man får absolut velhaver-fornemmelser under et sådant ophold, hvor man færdes ad tæppebelagte trapper og do. gulve — hvis det da ikke er bonet parket. Puder behøver man ikke at medbringe til timerne, for man følger undervisningen siddende i bekvemme lænestole! Prisen er også derefter — d. v. s. det er den ikke, for efter engelske forhold skulle den i så fald være nær ved det dobbelte. Men i sammenligning med prisen for danske højskoleophold er 12-17 kr. pr. døgn et noget afskrækkende beløb. Dog er taksten for deltagere fra skolens amt altid noget lavere; og hvis det drejer sig om et

mere fagbetonet kursus, bliver flere af deltagerne »sendt« for arbejdsgivernes regning. Men hvem der så siden betaler opholdet — elevbetalingen dækker ikke driftsudgifterne. Der må tilskud til, og det er amterne, der punger ud. Kunne lidt mindre luksus da ikke gøre det? Muligvis nok. Men der er flere forhold, der taler for, at man ikke ligefrem går over til træbænkene og det fælles vaskerum. Når et kursus kun varer 2-6 dage, er der ikke så lang tid til at tilpasse sig. Det er vigtigt, at man »falder til« med det samme. Disse dage skulle jo også være en ferie fra hverdagens trødemølle. Derfor lægger man vægt på, at rammerne er så tiltrækkende som muligt og måske netop giver det tilskud af luksus, som man savner i det daglige. Dette synspunkt kan jo diskuteres. De hollandske højskoler, som også kører med korte kursus, er yderst spartanske. For hollænderne er det et led i højskole-idéen, at det skal være sådan, — det er ikke blot af økonomiske grunde. Jeg beundrer hollænderne, men jeg skal ikke nægte, at jeg nød englændernes storsindethed i dette spørgsmål.

Emnet for dette kursus på Burton Manor var verdenslitteratur. Det er et emne, der tilbydes et par gange i hver sæson, og hver gang tages der et nyt område op. Denne gang var det gammel græsk litteratur. Det var jo spændende, om et sådant emne kunne samle nogle folk. Nogen stor flok blev det nu ikke til — 9 ialt. (Man regner med, at 20-30 deltagere er fuldt hus til disse kursus). Men så længe man ikke er ude af september, tages det ikke så tungt. Det er først hen i oktober, sæsonen begynder for alvor. Men for en anden én kunne det have været ganske interessant at konstatere, om det samme emne i højsæsonen ville have trukket flere deltagere — eller om gammel græsk litteratur på forhånd føles et nummer for fjernt. 5 af disse 9 var lærerinder, det vil sige, at de vidste noget om emnet i forvejen. Mere imponerende var det at træffe en ung husmor, som ikke før i sit liv var stødt på græsk

litteratur. Hun boede ca. 30 km fra skolen og deltog hver sæson i nogle kursus, altimedens hendes mand passede deres to små børn! Endvidere var der en ældre kontormand, ansat på rådhuset i Liverpool, en landbrugskonsulent og en ung tysk pige, der tjente til opholdet ved husligt arbejde på skolen.

Efter den oprindelige plan skulle undervisningen på dette kursus foretages af 2 gæstelærere, begge knyttet til Liverpool-universitetet. Burton Manor har ganske vist selv faste lærere. Foruden forstanderen er der 3 lærere, alle universitetsuddannede. I det hele taget lader det til, at de engelske højskoler ligesom de svenske kun ansætter universitetsuddannede lærere, og de bevæger sig ikke ret gerne uden for deres fag. Jeg traf i hvert fald ingen, der påtog sig at undervise i 8 vidtforskellige emner, sådan som en dansk højskolelærer ikke så sjældent kan komme til. Følgen af denne »fagbundethed« er, at det på grund af den store mangfoldighed og alsidighed af kursus er nødvendigt jævnt hen at tilkalde gæstelærere. Det kan selvfølgelig have sine fordele, bl. a. den, at der bliver et nærmere samarbejde mellem de forskellige grene af voksenundervisningen. Men det kan også medføre vanskeligheder. I dette tilfælde blev begge gæstelærerne forhindret, og i sidste øjeblik havde man formået en seminarielærerinde til at overtage hele kursus'et. Hun gennemførte det med stor dygtighed på grund af sin omfattende forhåndsviden. Men den særlige tilrettelæggelse af stoffet, som et så kort kursus med ret forskelligartet »elevmateriale« kræver, havde hun ikke fået tid til at foretage.

Men hovedsagen var, at deltagerne mødte stoffet som noget, der kom dem ved. De satte det selv i forbindelse med vor egen tids livssyn og menneskets situation i det hele taget. Og det var ikke bare lærerinderne, der diskuterede, — Liverpoolmanden, landbrugskonsulenten og husmoderen var mindst lige så ivrige.

Denne holdning til et så forholdsvist vanskeligt stof hænger også sammen med »elevernes« alder. Den lå for de flestes vedkommende sidst i 20'erne. Og her er vi ved en væsentlig forskel mellem skandinavisk højskole med de lange kursus og engelsk højskole med de korte. De korte besøges ikke fortrinsvis af de purunge, der endnu ikke har sat bo. En ret stor part af deltagerne her er modne folk, der ikke så godt kan forlade deres arbejde for længere tid. Et kursus som det her omtalte varede fra fredag aften til søndag middag, og det kan ikke sammenlignes med et højskoleophold. Det skal bedømmes ud fra det, som det er: en mulighed for også at få *dem* i tale, som er kommet ind i en fast gænge, og som let indsnævres i en vanetilværelse.

Endnu eet kort kursus af en noget anden art vil jeg fortælle lidt om: »Musik og drama for kvinder«. Der er nemlig det bemærkelsesværdige ved det, at det var arrangeret i samarbejde med W. I. (kvindernes forening), der nærmest svarer til husmoder- eller husholdningsforeningerne herhjemme. Men de arbejder tilsyneladende over en bredere front; de har i hvert fald adskillige alment-kulturelle emner på deres kursusliste ved siden af de faglige. Foruden det faste møde hver 14. dag i de lokale foreninger indbydes der jævnt hen til flerdages-kursus. W. I. har sin egen skole »Denman College« i nærheden af Oxford, som jeg var så heldig at besøge som gæst ved en forhandling mellem højskolefolk. Denne skole er blevet til ved en slags sammenskudsgilde af de lokale afdelinger af W. I., som hver har udstyret et værelse, og da der formodentlig har været en ædel kappestrid, er disse værelser blevet både særprægede og overordentlig veludstyrede. Men det er jo ikke lige nemt for alle husmødre at ofre tid og penge på en rejse til Denman College, og så har foreningen løst knuden ved at gå i kompagni med de lokale højskoler. W. I. lader til at være en velstående forening,

der giver rundelige tilskud til medlemmer, der deltager i sådanne kursus. Musik- og drama-kursus'et foregik på Belstead House i Østengland i nærheden af Harwich.

Formålet med det var at give en hjælp til at tilrettelægge og udføre musik- og oplæsningsprogrammer ved hjemlige kræfter i de lokale foreninger. Det er vist et forholdsvis uopdyrket område i danske husholdningsforeninger, hvor man jo nok ved festlige lejligheder tilkalder oplæsere og musikfolk udefra, men kun i sjældne tilfælde prøver evner og kræfter på det felt. Men det viser altså, hvordan W. I. ønsker at udvide opfattelsen af de husmoderlige kvaliteter: de skabende kræfter skal ikke bare begrænses til køkken, bordpynt og klædedragt, (selvom der begribeligvis også gives adskillige kursus i de dele).

Det var et fint samarbejde mellem de sagkyndige damer, der forestod undervisningen. Instruktionen i musik og drama foregik ikke som 2 adskilte fag. Der arbejdedes i disse 2½ dag henimod et »afslutningsprogram«, der netop skulle vise, hvordan man med enkle midler kunne lade de to ting understøtte hinanden. Især var dramatiseringen af nogle engelske folkesange vellykket, — og dermed var der også peget på et stof, der både er værdifuldt og forholdsvis lettilgængeligt. Og det var fornøjeligt at se husmødre i alle aldre kaste sig ud i at agere og slå på tromme og triangel.

På Fircroft i Bournville (en paradisisk grøn og efterårsbroget forstad til det triste, grå og røgsværtede Birmingham), hvor jeg tilbragte en hel uge, stiftede jeg bekendtskab med den form for voksen-undervisning, der ligger den danske højskole nærmest. Man var lige kommet i gang med vinterskolen, som dér ikke blot varer 5 eller 6 måneder, men $\frac{3}{4}$ år, dog således, at man kan indmelde sig for 3 måneder ad gangen. Fircroft er stadig ublandet »karleskole«. Det var nok det sted, hvor jeg følte mig mest »hjemme«. Hele stemningen, støjen af stemmer, latter og

smækken med døre omgav mig straks som noget særdeles velkendt. Og dog er forskellene måske alligevel flere end lighederne. En meget væsentlig forskel — og fordel — er den højere gennemsnitsalder: 26-27 år mod vore 19-20. Det betyder, at de fleste — om ikke alle — ved, hvad de er kommet for. Og de kommer i det store og hele, fordi de ønsker at gå over i et andet erhverv, »læse videre«, og der kan Fircroft give dem et væsentligt skub fremad. De aflægger ingen afgangseksamen på Fircroft, men de kan efter et eller to ophold søge optagelsesprøve til universitetet. Hvad var det så for erhverv, de søgte væk fra. Alle mulige. Der var håndværkere, fabriksarbejdere, kontormænd, jernbanefunktionærer, ekspedienter, en enkelt gartner og en enkelt landmand. Man mødte altså her et tværsnit af befolkningen, hvad man jo ikke gør på nogen dansk højskole. — Det bør nævnes, at der var et par stykker, der *ikke* ønskede at skifte erhverv, men klart og bevidst søgte mere menneskelig viden og udvikling. Og nogle enkelte var her for at »prøve sig selv«, blive klar over, om de havde lyst og evner for bogligt arbejde.

Det er klart, at på den her nævnte baggrund måtte skolearbejdet i mange henseender forme sig anderledes end på en almindelig dansk højskole. Det, der først faldt i øjnene, når man så på timeplanen, var det forholdsvis lille antal reelle undervisningstimer. I nogle år har man på Fircroft eksperimenteret med det såkaldte tutor-system. Tutor betyder egentlig huslærer. Hver elev får anvist en af lærerne, som skal være rede til at hjælpe ham til rette med arbejdet. Det er en arbejdsform, der i mange tider har været brugt på de engelske universiteter. Det vil sige, at der er en udstrakt individuel undervisning, idet hver elev har mindst een time om ugen, hvor han af sin tildelte lærer modtager vejledning i og tilsyn med sit særlige arbejde. Mere uselvstændige elever bliver direkte sat i gang med de opgaver, de skønnes at trænge mest til. Systemet

er således en god kontrol, der nok kan være nødvendig et sted, hvor så meget af tiden er overladt til elevernes eget initiativ. Men det kræver en ret stor fast lærerstab — i hvert fald een lærer for hver 12 elever, og det er jo ikke ganske billigt.

Dagen begyndte med en »morgen-læsning«, som jeg troede var en andagt. Men det var en speciel og meget indirekte form for andagt, hvis man overhovedet kan kalde den sådan. En elev, (det gik efter tur), læste et stykke op efter eget valg. Det kunne være hentet fra en avisartikel, en roman, et digt, eller hvad der nu havde fanget hans opmærksomhed som noget, der gav stof til eftertanke. Efter et øjeblik tavshed diskuterede man så den læste tekst. Lærerne var til stede, men dirigerede ingenlunde diskussionen. De gav blot nu og da deres besyv med, og deres nærværelse lod aldeles ikke til at hæmme de unge mennesker. Een morgen diskuterede man velfærdsstat, en anden morgen ærgerrighed og en tredie atombomben, specielt nedkastningen af den over Hiroshima og den medskyld, der i den anledning hvilede på England. Man begyndte og sluttede med en sang. Det kunne lige så godt være »Tipperary« som en salme — det afhang af oplæserens valg.

Det meget udstrakte selvstyre i det daglige var også et fremtrædende træk i livet på Fircroft. Jeg antager, at den høje gennemsnitsalder og det overskuelige antal (38 elever) muliggjorde dette selvstyre i en grad, som det ville være svært at gennemføre på en dansk højskole. Men måske spiller det også en rolle, at englænderne har flere generationers tradition for kollegieliv. De mange kostskoler og universitetskollegier har sikkert optrænet den side af sagen. Der er et punkt, hvor vi har noget at lære, fordi det i virkeligheden er en vigtig forskole i demokrati: den enkelte føler medansvar for helheden.

Skal jeg prøve at sammenfatte, hvad jeg fik ud af denne righoldige rundtur, bliver det for det første en taknemlighed for den forfriskelse og inspiration, det har været at besøge et andet land og komme i forbindelse med så mange forskellige mennesker — både »lærere« og »elever« — som det blev tilfældet på denne færd fra skole til skole. Ikke mindst de korte kursus var et interessant område at gå på opdagelse i. Men er man vant til de fordele, den lange skoletid giver, falder minus'erne ved denne mangfoldighed af korte kursus stærkt i øjnene. For det giver en vis rastløshed og splittethed over en skoles daglige arbejde, når man — medens man har det ene kursus løbende — skal tilrettelægge det næste. Det er heller ikke særlig tilfredsstillende for en lærer, der først og fremmest har lyst til at undervise, — at være ved at drukne i kontorarbejde. De engelske højskolefolk føler selv disse mangler. Som før nævnt var jeg gæst ved en af deres forhandlinger, hvor disse ting drøftedes. Ved den lejlighed blev der også givet udtryk for det problem, det var at bevare forbindelsen med gamle elever. (Man synes jo også, at det kan være et spørgsmål, hvor meget forbindelse man når at få med dem under selve opholdet, — især hvor kursus'et drives af gæstelærere.) Man drøftede muligheden af at tilrettelægge »serie-kursus«. En enkelt højskole havde startet et kvartalsskrift, som man anbefalede eleverne at abonnere på. Ligeledes foreslog man særlige elevmødedage. — Men skoleophold af samme varighed som her til lands, som man oprindeligt drømte om, har man opgivet. Selv 14-dages kursus, som i første omgang blev sat som mindstemål, blev hurtigt forladt for 5-dages og week-end-kursus. De længste kursus — på ca. 1 uge — var mere eller mindre fagligt betonedede. På kursusfortegnelsen fra Burton Manor figurerede jævnlig særlige kursus for arbejdsformænd. Et emne, der ret hyppigt gik igen var: Den menneskelige faktor i produktionen.

Man har valget mellem at opgive at komme i forbindelse med industriverdenen og så at arrangere sådanne kursus. Og man har valgt at prøve på at holde højskole ved at imødekomme det behov, der naturligt er til stede, for faglig konsolidering i forbindelse med menneskelig udvikling. Det må også betragtes som en slags sejr, at arbejdsgiverne er interesseret i disse kursus og ofte finansierer deres arbejders deltagelse.

Alle minus'erne ved de korte kursus taget i betragtning, bliver der dog et stort plus tilbage: man får kredse og aldersklasser i tale, som vi på de danske højskoler kun møder som enkelte fremmede fugle. Vores egen tradition med de lange kursus, som vi med rette er stolte af, har vist sin begrænsning netop på dette område. Jeg mener *ikke*, at vi derfor skulle kaste denne tradition over bord. Den er et vældigt aktiv, som vi bør holde fast på med hænder og fødder. Men vil vi i forbindelse med et alsidigt udsnit af befolkningen, kommer vi næppe udenom i hvert fald at supplere med kortere kursus, og denne konsekvens har jo også mange højskoler taget. I denne forbindelse er der grund til at nævne det initiativ, der er taget af landselevforeningens sekretariat under Halvorsens ledelse, hvor man netop arbejder på kraft med at bringe »højskolefremmede« kredse i forbindelse med højskoletanken, samtidig med at man prøver på at finde nye veje. Tror man på højskolen, må man også være interesseret i den større berøringsflade med en hel befolkning, som kun de korte kursus kan give, selvom denne berøringsflade selvsagt bliver mere flygtig end den, der skabes gennem de lange skoleophold. Jeg har ikke været længe nok i England til at kunne skønne, om man i det daglige liv derovre mærker mere til denne berøringsflade, end vi gør herhjemme. Men det er mit indtryk, at de mangfoldige former for voksenundervisning, — og ikke mindst højskolerne — for mange mennesker fra forskellige samfundslag har været indgan-

gen til at opdage nye områder af tilværelsen og dermed modvirke fagbundethed og ensporethed.

Inga Nielsen.

Da det sandsynligvis er sidste gang, vi i artiklens form skriver i Vallekilde højskoles årsskrift, føler vi trang til at bringe en personlig hilsen.

Hermed vil vi gerne kort og godt sige skolen og vore medarbejdere og vore gamle elever hjertelig tak for alt godt gennem de mange år. Vi håber, at forbindelsen ikke skal afbrydes, fordi vi har skiftet arbejdsplads. Og vi føler os i vort arbejde her i overensstemmelse med og i fortsættelse af, hvad vi gerne ville udrette i vort arbejde i Vallekilde.

Inga og Valdemar Nielsen,
Den frie Lærerskole,
Ollerup.

De danske Gymnastikforeninger

1929 – 21. september – 1954

Jeg er ikke sikker på, at ret mange af I tidligere Vallekilde-elever, der får dette års »Fra Vallekilde Højskole« i hænde, er klar over, at De danske Gymnastikforeninger har holdt 25 års jubilæum. Skulle nogen af jer spørge, om det har nogen speciel interesse for Vallekilde-elever, så må svaret blive et *ja*.

Forudsætningen for De danske Gymnastikforeningers arbejde og indsats er hentet i *højskolens* syn på et folkeopdragende — et folkeligt ungdomsarbejde, og set i den forbindelse vil Vallekilde Højskole være den, man først nævner.

Det er beskæmmende — ikke for D. d. G. — men for den indstilling, der er rådende i vor presse og radio, at en landsforening som D. d. G. med 163.580 aktive medlemmer ved sit jubilæum skal nøjes med nogle få refererende linjer i en del af vore dagblade, og adskillige dagblade havde intet. Man får indtrykket af, at landsstævnet i Odense i sommer med et antal af aktive deltagere, der mange gange overstiger antallet af udøverne ved et hvilket som helst sports- eller idrætsstævne, helt er gået i glemmebogen hos dem, der i vor presse og radio giver offentligheden meddelelse om ungdommens udnyttelse af fritiden. Derimod er både presse og radio mere end villige til at sprede oplysning om et utal af ligegyldige boldkampe, om konkurrencer i cykling, roning, boksning m. m., hvor kun et fåtal af udøvere virker som underholdning for et publikum, der — uden selv at yde noget — passivt lever med i den spænding, der er over enhver konkurrence, — lige langt fra en

folkelig idræt, hvad enten man tænker på tilskuerne eller udøverne. Men *dette* bliver i presse og radio sat op i et sådant plan, at placeringen tilsyneladende er af den største betydning for foreningens eller nationens velfærd og »ære«.

Ingen gymnast eller idrætsudøver i D. d. G. bliver udsat for at blive deltager i konkurrencerne om at blive kredsmester, danmarksmester, europæisk- eller verdensmester, ejheller fristes han til at blive sat i klasse efter guld-, sølv- eller bronzemedaljernes »værdi«. Men dette princip har danske sports- og idrætsjournalister åbenbart liden eller ingen forståelse af.

Det er for så vidt beklageligt, for hvis de havde det, ville det være en stor — for ikke at sige en uvurderlig — hjælp i dette arbejde, som udføres i D. d. G. Man kan ikke bebrejde de unge, der læser bladenes sportssider eller hører Gunnar Nu Hansen søndag aften i radioen, at der i alt dette sensationsprægede må være noget, der passer for dem. Der er grund til at beklage, at oplysning om et kulturbærende idrætsarbejde — efter klassisk mønster — ikke har været på skoleplanen for de journalister, der i dag skriver om idræt og sport. Tilsyneladende er ordene, der dækker begrebet en *folkelig idræt*, langt mindre en *folkelig gymnastik*, ikke i det gløseforråd, de benytter sig af.

Den 21. september 1929 blev De danske Gymnastikforeninger stiftet ved et møde på hotel Victoria i Fredericia. 16 tilmeldte amtsforeninger og to enkeltstående kredse havde sendt 36 stemmeberettigede repræsentanter, men mange andre interesserede deltog i mødet, så det samlede antal var omkring 200. Men den egentlige start til dannelsen af D. d. G. finder sted på Vallekilde Højskole. Det kan se ud som et mærkeligt træf, at både den *lingske* (svenske) gymnastik og D. d. G. har sit udspring på denne skole, men set i et historisk perspektiv er der alligevel en linje i det.

Tiden før 1884 var for gymnastikken sådan, at der skulle en fornyelse til, hvis antallet af gymnaster i Skytteforeningen skulle bevares. At fornyelsen så fik sit ud-spring fra Vallekilde Højskole og ikke fra en anden af datidens højskoler, kan man kalde et skæbnens puslespil, eller hvad man nu kan finde på. 1882 så to af lærerne ved Vallekilde Højskole, *Andreas Bentsen* og *N. H. Rasmussen*, den lingske gymnastik i Stockholm, og ved en omtale af den i Vallekilde, blev *Ernst Trier* så optaget af den, at han mente, at her var et middel, der var brugbart i højskolens arbejde.

Efter den første opvisning i den ny — den først byggede, svensk udstyrede gymnastiksal i Danmark — måtte *Ernst Trier*, *Poul la Cour* m. fl. gå i brechen for den ny gymnastik i den ret hidsige debat om dens anvendelighed, men de unge karle og piger fra Vallekilde Højskole og ret hurtigt derefter fra andre højskoler vandt tilhængere for den i de hjemlige sogne.

I årene før 1929 var det også brydningstid for gymnastikken. Det var ikke et svindende antal gymnaster — tværtimod, men det var forskellen i synet på mål og midler i ungdomsarbejdet, der skabte en stigende spænding mellem gymnaster og skytter. Fra 1917 og især efter 1919 var der en løbende diskussion om disse forhold m. h. t. arbejdet i kredsene som i landsforeningen, der indtil 1919 havde navnet: »De danske Skytteforeninger«, men efter den 26. juli 1919 fik navneforandring til »De danske Skytte- og Gymnastikforeninger«. Frem til 1928 voksede gymnasternes antal til ca. $\frac{3}{5}$ af det samlede medlemstal i landsforeningen. Men på grund af de fra Skytteforeningen fastholdte regler om bestemmelsesretten i foreningens anliggender blev gymnasternes indflydelse m. h. t. midlernes anvendelse og selve ledelsen af foreningens arbejde ikke respekteret i forhold til deres medlemstal.

Dette er i dag historie, som der ikke her skal rippes op

i. Vil nogle have udførlig besked derom, kan det læses i »Ungdom og Idræt« for 1929, der vil man kunne læse om forholdene for 25 år siden.

Det blev da en dattersøn af Ernst Trier, *Hans Trier Hansen*, der ved et stærkt besøgt landsdelingsføremøde på Vallekilde Højskole de første dage i året 1929 indledede en forhandling om en *fredelig adskillelse* mellem skytter og gymnaster. Forstander *Uffe Grosen* sagde i sin velkomsttale til de mange mødedeltagere, at han ville ønske, der ud fra dette møde måtte kunne siges, at *ordet blev dåd*. Og sjældnen er det sket, at der efter ordet fulgte dåd i en tilsvarende grad, som det er sket i D. d. G. i de svundne 25 år.

Det blev ikke en fredelig adskillelse, som delingsførerne ønskede det ved mødet i Vallekilde. Ved det afgørende repræsentantskabsmøde i Skytte- og Gymnastikforeningen fik gymnasterne ganske vist flertal for deres forslag, men da det ikke var det kvalificerede flertal, som lovene krævede, så var den juridiske indstilling hos skytterne så stærk, at de ikke ville bøje sig for livets krav. Gymnasterne måtte gå og selv danne den forening, der kunne røgte deres opgaver, og det blev da De danske Gymnastikforeninger.

Det var da i taknemlighed for trofast og fortsat arbejde fra begyndelsen og til i dag, at D. d. G. indbød til en jubilæumsfest på stiftelsesdagen i Stadionhallen i Aarhus. Omkring 550 deltog i festen, og det blev en fest, der m. h. t. form og indhold svarede til ånden og tonen i alt det, der gennem D. d. G. har været målet for arbejdet.

For os, der har været med hele tiden, var det helt mærkeligt den dag at kunne slå fast, at det svundne kvarte århundrede, der er gået siden de bevægede dage i 1929, har været en arbejdsfyldt og glædelig tid. Hverken i tilrettelægningen eller under gennemførelsen af festen var der noget forlorent eller opstøltet. Svulstige taler (å 3 minut-

ter), der mere hører hjemme i fantasteriets end i virkelighedens verden, blev vi forskånet for. Reelt og sundt lød ordene om det forbigangne og om de håb, man havde om de næste 25 års arbejde.

Med erindringen i sindet om generalmønstringen ved landsstævnet i Odense i sommer, det største stævne af den art, der har været holdt i Danmark, var det velgørende og forjættende at høre om den berettigede glæde over de 25 års virksomhed, men der blev ikke lagt skjul på, at selve tallene viser, at selv om der er godt begyndt, er der lang vej foran, inden man får en langt større del af vort folk til at forstå den *egentlige værdi* i det ungdomsarbejde, som finder sted inden for D. d. G.

Nogle uddrag af den første og den sidste årsberetning skal vise det talmæssige resultat af 25 års arbejde efter de retningslinjer, der blev fastlagt i 1929, og som stadig er gældende:

I den første årsberetning fra 1930 oplyses det, at der ved årets slutning er tilmeldt D. d. G. 23 foreninger omfattende 772 kredse, og 1368 delingsførere har været i virksomhed.

Fra disse foreninger er tilmeldt som gymnaster:

13.800 mænd, 16.255 kvinder	ialt	30.055
Af motionshold: 958 mænd, 1.883 kvinder		2.841
Af børnehold: 4.546 drenge, 5.092 piger		9.638
Af anden idræt for voksne og børn		1.818
	ialt	44.352

Der var ingen passive medlemmer tilmeldt. At de var der, er der ingen tvivl om, men de tæller ikke med i de første årsberetninger.

I den sidste årsberetning for 1953-54 er tallene følgende: Der er tilmeldt 27 foreninger med 1429 kredse. Der er

2733 delingsførere, der leder gymnastik, og lægges dertil antallet af ledere i boldspil, atletik, svømning, folkedans og anden idræt, bliver ledernes antal 3801.

Af voksne gymnaster er der tilmeldt:

20.779 mænd, 30.787 kvinder	ialt	51.566
Som deltagere i boldspil, atletik, svømning, folkedans og anden idræt er tilmeldt:		
26.062 mænd, 20.068 kvinder	ialt	46.070
	<u>ialt</u>	<u>97.636</u>

Af børnegymnaster er der:

16.958 drenge, 28.114 piger	ialt	45.072
Af børn, som deltager i boldspil, atletik, svømning, folkedans og anden idræt, er der tilmeldt:		
10.804 drenge, 10.068 piger	ialt	20.872
	<u>af børn ialt</u>	<u>65.944</u>

Sammen med de voksnes antal bliver det samlede antal aktive medlemmer 163.580

Af passive medlemmer over 25 år er der tilmeldt		
D. d. G.		46.012
Af passive medlemmer under 25 år er der tilmeldt		
D. d. G.		65.742
	<u>ialt</u>	<u>111.754</u>

Lægges disse tal til antallet af aktive medlemmer, bliver det samlede tal 275.604

At de passive medlemmer over 25 år virker som en støtte i foreningernes arbejde, er uden for al tvivl. Eventuelle kritikere vil fæstne sig ved det store tal af passive medlemmer under 25 år, og alle er sikkert enige om, at hvor deres antal er for stort i forhold til de aktives antal i en

forening, der kan det forrykke målsætning i foreningens arbejde.

Ud fra erfaringerne i de 25 års arbejde — og ud fra status ved selve jubilæet har man vist lov at sige, at D. d. G. har fået en tilslutning og en anerkendelse hos den del af den danske befolkning, der har kontakt med et høj-skolepræget ungdomsarbejde, som man ikke havde turdet håbe den 21. september 1929. Men den festlige pause ved 25-årsdagen skulle gerne have givet kræfter og inspiration til en forøget indsats i årene fremad. Kravene er vanskeligere og værre end i 1929. Stærke kræfter med al den indflydelse, som pengemagten råder over, lokker for den opvoksende og ubefæstede ungdom med en utrolig masse, der intet har at byde på m. h. t. en positiv udnyttelse af fritiden. Dette ved enhver.

Der er også mange, der ved, at et af de bedste midler til at fange ungdommens interesse er *idræt*, og mellem alle idrætsformer regner vi gymnastikken for den fornemste.

Jeg kan ikke lade være at appellere til jer — I tidligere Vallekilde-elever: I gavner vor ungdom, I gavner vort land, hvis I fremover vil støtte det arbejde, som D. d. G. har påtaget sig. I har som Vallekilde-elever en vis »moralisk« forpligtelse til — ud fra jeres forhold til den gamle skole — at stå vagt og værn om de traditioner, der har præget denne skoles indsats på *dette område* som i så meget andet i vort folkelige liv.

Kr. Killemoser.

Vallekilde Høiskole og kunsten

I år var det 10de gang, at Vallekilde Høiskole presenterte en utstilling av vor tids kunst i forbindelse med efterårsmøte.

La mig først gjøre noen betraktninger over kunstens betydning for høiskolen i sin almindelighet.

Det har like siden Grundtvig startet høiskolerne vært dens fremste opgave og idé å skape en formidling av dansk ånd og kultur, som særlig skulde komme bønderne tilgode. Ikke bare skulde den delaktiggjøre bønderne i Danmarks historiske fortid, men *gjennem* denne finne grundlaget for den tradisjon, landet arbeider videre på både politisk og kulturelt. Stort sett har de danske høiskoler til enhver tid forstått å føre opplysningen intakt med tidens levende liv. Selv om forholdene har endret sig så radikalt siden de første høiskolers virken, har — hvad man kanskje ikke trodde mulig — høiskolen av idag mer enn noen sinde aktualiseret sig.

Min lille reservasjon »stort sett« gjeller alene et enkelt område, hvor jeg mener høiskolen ikke altid har vært sin opgave voksen, og det er opplysningen om *den bildende kunst*. De fleste primere kunstarter har høiskolen tatt til sitt hjerte, litteratur, musik, sang o. a., men kun sporadisk — billedkunsten. La meg imidlertid skyndsomt innrømme, at det også er den vanskeligste kunstart å delaktiggjøre andre i.

Av samtlige høiskoler her i landet har bare Vallekilde høiskole fra sin allerførste tid vært den, hvor billedkunsten har møtt mest forståelse, og dette skyltes høiskole-

forstander Ernst Triers levende interesse for også denne del av vort kulturliv. Fra sin tidligste barndom kom han i forbindelse med kunstnere gjennom sitt hjem og familie. Såvel hans slekt på far- som morsiden hadde nær tilknytning til tidens betydligste kunstnere. Senere blev Ernst Trier iøvrig selv giftet inn i en kunstnerslekt, idet han i sitt annet ægteskap blev gift med en brordatter til den kjendte maler Vilhelm Marstrand. Hans kones søster blev gift med maleren Zacho og en søsterdatter til Ernst Trier blev gift med maleren Viggo Pedersen.

Ernst Triers interesse for kunst og kunstnere fulgte ham hele livet. I studenterdagene arrangeret han sammenkomster og utflukter for sine studiekammerater og kunstnere for på denne måte å skape et kulturelt slektskapsforhold, han innså vilde være befruktende for begge parter.

Da så Trier skapte sin høiskole, blev det en selvfølge for ham, at kunsten også måtte spores i skolens skapelse og utvikling. Endel av den særlige atmosfære, som de tusinder elever kjenner så vel fra Vallekilde Høiskole, skyldes meget den kjærlighed, hvormed Ernst Trier omfattet kunsten. Vi fornemmer det bl. a. i skolebygningenes sterkt personlige utformning både utvendig og innvendig. Ennu sterkere var dette uttalt i tidligere tid, men desverre er meget gått til ved tidens tand.

Arkitekten Martin Nyrop og byggmester Andreas Bentsens andel i skolen og de omliggende huse turde være velkendt. Det gjeller også den noe senere arkitekten Ivar Bentsens virksomhet i Vallekilde. Høiskolens gymnastiksal er et særlig interessant uttrykk for Nyrops eksperimenterende fantasi. Senere ble han jo kjendt langt utover landets grenser ved sitt livsverk — Rådhuset i København.

Det blev mange bildende kunstnere, som gjennom årene besøkte Vallekilde både som elever og gjæster. Av dem er nok Joachim Skovgaard den, som stod Ernst Trier og

Chr. Dalsgaard: Ansgar døber

Foredragssalen

hans høiskole nærest. Han besøkte ofte Vallekilde i lengere tid ad gangen, og i en periode bodde han fast i to år på Solbakken, hvor Ernst Trier lot bygge et atelier til ham. I denne tid moret det Skovgaard å skjære ut og male uthæng, gavler og gesimser o. l. på bygningene i og omkring høiskolen, og det blev naturligt, at han flittig blev brugt av Trier i kunstneriske spørsmål i skolens anliggender. På Solbakken malte Skovgaard det kjendte maleri »Pennina spotter Hanna« (1890-92), hvor han brukte modeller fra Vallekilde, bl. a. Ernst Trier selv. Det store maleri »Kristus i de dødes rige« (1891) hengte flere år i gymnastiksalen, før det fikk sin endelige plass på Statens Museum for Kunst. Fra samme tid stammer Skovgaards tegning av Ernst Trier i en undervisningstime foran Ansgar-maleriet. Denne tegning henger nu på Frederiksborg-museet.

Hver gang kunstnere kom til Vallekilde, blev de av Ernst Trier opfordret til å holde foredrag på skolen, og det er således ikke så få av tidens betydeligste kunstnere, eleverne fikk å høre i foredragssalen. I 90'erne blev den første store maleriutstilling arrangeret i gymnastiksalen, og velsaktens den første maleriutstilling på en høiskole i det hele tatt! På denne utstilling var representert alle de betydeligste danske malere, og desuten var der ophengt en hel del gengivelser av utenlandsk kunst. Maleren Viggo Pedersen var primus motor i utstillingsarrangementet og holdt i denne forbindelse et foredrag om kunst. Hvorledes denne utstilling blev mottatt, savner vi desverre underretninger om, men den har uten tvil hatt en sjokkerende virkning på de fleste. Man må huske på, hvor uendelig lite bønderne på denne tid hadde kundskap til bildende kunst, de helst billige tyske litografiske fabriksvarer av dårlige malerier og farvetrykk av dronningens og kongens portretter var den vanlige og eneste veggpyrdelse. — Hvis dette tiltak med en årlig utstilling på høi-

Troels Trier: Hejmdal

Billedsalen

skolerne var gått inn som et naturlig ledd i skolernes virken, så vil jeg tro, man var kommet langt, langt videre i arbeidet med å knytte kunsten nærmere til folket, enn tilfeldet er idag, og det kan vi se så meget tydeligere, når man betenker, *hvilken* betydning det har hatt med bare disse 10 års kontinuerlige utstillinger på Vallekilde Høiskole.

Ernst Triers forståelse av kunstens opdragende betydning fikk et eklatant uttrykk gjennom de innkjøp, han gjorde av kunst til ophenging på skolen og i sitt hjem. Ett av de første arbeider, han erhvervede til sin skole, var Dalsgaards maleri »Ansgar døber«, senere fulgte verker av billedhuggeren Chr. Schierbeck »De 3 valkyrier«, som er plaseret på fondveggen i gymnastiksalen, og maleren Louis Moes dekorative utsmykning over gymnastiksalens hovedinngang »Tyr og fenrisulven«.

Jeg er viss på, at det er i full overensstemmelse med Ernst Triers ønsker, når skolen senere åpnet plass i sine sale for bildende kunst. Særlig vil jeg her fremheve forstander Uffe Grosens strålende initiativ, da han overdrog maleren Troels Trier å utsmykke en av skolens foredrags-sale med al fresco-malerier. Økonomisk ble det støttet først og fremst av Ny Carlsbergfondet.

I en sjelden grad har Troels Trier løst denne vanskelige oppgave. Rummet er ikke særlig stort og heller ikke ideelt oplyst, og det vilde derfor kreve en meget fin fornemmelse for figurers proporsjoner i forhold til avstanden, de skulde sees i, likeledes måtte farvenes intervaller være sterke og lyse for å virke i rummet. Disse egenskaper har Troels Trier lykkelig forstått å utnytte, slik at billedopbyggingen har en storhet i sitt begrensede format, som vi bl. a. kan finne hos renesansens store mester Giotto, og farvene veksler i de store plan, så helheten blir levende og festlig. Motivvalget skal jeg ikke komme nærmere inn på, dertil er det så velkjendt for de fleste av leserne. Det er en epos

over gammel-nordisk diktning som uttrykker hovedtanken i høiskolens gjerning.

Også andre av nyere tids betydlige kunstnere er representert på Vallekilde Høiskole. Således Niels Skovgaards vakre, lille relief med Aage og Else og i den samme sal hans fine, følsomme vignetter til Frølich samt de to studiehoder av Niels Larsen Stevns, som Povl Hansen og Niels Hansen var de karakteristiske modeller til. Larsen Stevns hadde også vært elev på skolen og kom jevnlig til Vallekilde opigjennem årene. Det var under arbeidet med frescene i Viborg domkirke, hvor Larsen Stevns var Skovgaards medhjælper, at han malte disse studiehoder. Niels Larsen Stevns blev jo senere en av Nordens fineste kunstnere og særlig med sine frescer i H. C. Andersen-huset i Odense og i Hjørring bibliotek har han udødeliggjort sitt navn i kunsthistorien. Jeg vil anbefale Odsherredsbeboerne å avlegge Grevinge kirke et besøk og oppleve Larsen Stevns vakre fresco på alterveggen! Hans dybe forankring i den kristne tro og Grundtvigs lære stod hele livet bak hans kunstneriske livsverk.

Endelig skal ikke glemmes å nevne brødrene Holmer og Ernst Triers meget dekorative og følsomme aquareller, bygget over folkevisemotiver. Den noe triste spisesal er med disse arbeider gjort munter og levende.

Det til daglig å være omgitt av betydelig kunst har en opdragende virkning, som meget mer enn ord kan virke på den ungdom, hvis sinn er åpent for de verdier, kunsten kan gi ens liv og tilværelse.

Ett kunstverk mangler ennu på Vallekilde Høiskole — det representative portrett av skolens skaper og markante personlighet — Ernst Trier! Og jeg vil på det instendigste opfordre høiskolens venner til å ta denne oppgave op nu, sålenge vi er så lykkelige å ha den mann blandt oss, som bedre en noen annen vil kunne løse en slik oppgave — nemlig Ernst Triers egen sønn, maleren *Troels Trier!*

Riktignok har Troels Trier utfra Viggo Pedersens tegning, der henger i et skolerum, malt et billede, hvor vi ser hans far fortelle for de unge elever (dette fine arbeide er forøvrig bortgjemt på en for mig uforståelig måte i det mørke og lite egnede rum, som brukes til bibliotek og leseværelse*), men dette maleri er først og fremst et situasjonsbilled, som på ingen måte kan (og det er heller ikke ment) gi det fuldgyldige representative portrett av en personlighet. At man har den maktfulle, monumentale byste på gymnastiklassen av Ernst Trier, som Joachim Skovgaard har modeleret, det er i og for sig all ære verd, men undskylder ikke mangelen og savnet av det malte portrett på en hedersplass i en av skolens sale.

Kunsten har alltid vært velkommen på Vallekilde Høiskole, men først i de seneste ti-år er den fra å være sporadisk, blevet et fast ledd i skolens virke, takket være Uffe Grosen og hans hustru Anna Grosens levende interesse og forståelse for den bildende kunsts opdragende betydning. Før de årlige maleriutstillinger begyndte i 1944, hadde man bare ved enkelte leiligheter sett nutidskunst ophengt i skolens lokaler, således den omtalte utstilling i 90'ne og en vandreutstilling i 30'ne, hvor prof. Axel Jørgensen holdt et instruerende foredrag om kunst. Men en slik »sprett fektning« ville aldrig kunne være nok til å gi den vedvarende interesse for et slikt vanskelig emne, som kunstforståelse er. Bare en kontinuerlighet ved foredrag og fremvisning av kunst kan gjøre seg håp om vektig innsats for opplysning om og oppdragelse gjennom kunst.

Vanskelighetene ved å trenge sig inn i vor tids kunst er først og fremst en begrepsforvirring om, hvad kunst er, og selv om det er ulasig-gjærlig å definere begrepet kunst,

* En anden ophængning af dette maleri er i sommer forhandlet med Troels Trier, der har lovet at gøre billedet færdigt.

Ophængning til efterårsmodets maleriudstilling

så kan man, hvis man selv vil og stiller sitt sinn åpent for kunstens »sprog«, fatte noe av kunstens verdier og ved en stadig inntrengen i denne verden opnå glæden av å se kunst.

Begrepet *kunst* er uforklarlig — en abstraksjon. Det er denne abstraksjon som griper og fengsler oss, når vi opplever kunst under hvilken som helst form og fra hvilken som helst tid. Det har aldrig vært kunstnerens oppgave å kopiere naturen, som et fotografiapparat gjør det. At man mer eller mindre har benyttet sig av den håndverksmessige, nitide gjengivelse, hører de forskjellige epoker og stilarter til, men har alltid vært det sekundære i maleriet. Kunst er først og fremst å uttrykke eller å gi et kunstnerisk inntrykk av ens opplevelser. Både L. A. Ring og Mønsted var fremragende håndverkere, men det var bare L. A. Ring, som var *kunstneren*. Det er ikke umiddelbart innlysende for menigmann, men vil bli det, hvis han ser på kunst med sin følelse og sitt hjerte og ikke med synsmessig tillært forstand.

Vallekilde Høiskoles årlige utstillinger blev ved fru Anna Grosens initiativ startet i 1944, hvor de fire malere, Holmer og Ernst Trier, Poul Nyhuus og Peer Dahl var de første utstillere. Senere har utstillingen utvidet antallet av utstillere, og mange kjendte kunstnere har i årenes løp vært representert. Jeg vet, at kunstnerne er forstander Jørgen Jessen og hans frue meget takknemlig for den interesse, de allerede nu har vist ved å gi kunsten en bred plass i høiskolens liv, for ikke bare omfatter Jørgen Jessen disse utstillinger med stor interesse, men er gått ennu et steg videre ved å benytte en kunstner ved skolens undervisning — maleren Holmer Trier.

Jeg tror, at den kunstinteresse, som holder på å utvikle seg på Vallekilde Høiskole, ikke bare vil sette spor blandt skolens egen elevkrets, men også vil smitte av på landets øvrige høiskoler. Materialet er tilstede, det blir bare et spørsmål om å utnytte det på en fornuftig vis, og da har man lov til å henvise til Vallekilde Høiskoles pionerarbeide, og hvorledes man her har forstått å knytte sterke bånd mellom kunsten og høiskolen, således som Ernst Trier ville det, og således som man må fortolke høiskolens idé i videre forstand.

Peer Dahl.

Fra Vallekilde Folkehøjskole

Kære gamle elever!

Det har været et begivenhedsrigt år for Vallekilde højskole: det nye forstanderpars overtagelse af skolens ledelse, Inga og Valdemar Nielsens opbrud fra Vallekilde og tilknytning til Ollerup lærerskole, fru Sigrids død og andre nære venners død.

Selv om vinteren 1953—54 således blev Annas og min sidste som ledere af højskolen, var dagligdagen ingenlunde præget af opbrudsstemning. Ved lejlighed meldte sig selv sagt den forestående ændring, men som regel kunne vi helt ud finde nok i den indeværende dags opgaver. Der var jo tilmed over denne vinter noget særligt: det var første gang i Vallekildes historie, at vi holdt fællesskole for mandlige og kvindelige elever. Adskillige har spurgt mig: hvordan gik det. Det gik godt. Indlader man sig med fællesskole, så inviterer man nogle vanskeligheder. Det vidste jeg i forvejen. Men det viste sig, hvad jeg også havde ventet, at fordelene så rigeligt opvejede de ulemper, der kan følge med. I foredragssalen og i den almindelige undervisning er det afgjort en fordel at have begge køn til stede.

Solvang ved vintertid

Lørdag aften, elevernes egen aften, hvor de har ansvaret for aftenens indhold, byder på rigere muligheder, når kvindelige og mandlige elever tumler med opgaverne, hvad enten det er en diskussion, en fælleslæsning eller folkedans. Efterhånden som det talmæssige forhold mellem de to køn bliver noget mere lige, vil tilmed de væsentligste ulemper forsvinde. Efter den første vinters erfaring tør det vist siges, at med en mindre flok piger afhænger det gode forløb, næst efter en fornuftig ledelse, for en stor del af, at pigerne er et halvt hoved højere end de unge mænd.

I lærerkredsen skete ingen forandringer, udover hvad jeg omtalte i mit sidste »årsbrev«. Da Killemoses standsede sin faste lærergerning foråret 1953, havde det været naturligt at finde en ny lærer i hans sted; det var navnlig påkrævet at få en god løsning på spørgsmålet om ledelsen af gymnastikken og af delingsføreruddannelsen. Der savnedes ikke gode forslag. Men med udsigt til det nært forestående forstanderskifte var det rigtigt at gå denne vinter igennem med en foreløbig ordning, mens man måtte

lade Jørgen Jessen træffe bestemmelse om, hvem der på længere sigt skulle bestride denne vigtige side af højskolens gerning. Vi ordnede det da således, at Alfred Olsen ledede hele den almindelige gymnastik med karlene, mens vi fik Killemose til endnu en vinter at lede delingsføreruddannelsen. Dermed løstes sagen på en udmærket måde. Om Vallekildes nye gymnastiklærer vil Jørgen Jessen fortælle i sin del af denne årsberetning. Men her byder sig en naturlig lejlighed til at sige Alfred Olsen en hjertelig tak. Det skal være Vallekilde højskoles tak. I 23 vintre har Alfred Olsen sammen med Killemose ledet gymnastikken i Vallekilde; han har ydet et meget betydeligt arbejde i den folkelige oplysningsvirksomhed i vor egn og altså også på Vallekilde højskole. Jeg forstår næppe, hvordan han har kunnet overkomme så meget. Alfred Olsen har først sammen med sin dygtige kone passet sit landbrug mønstergyldigt, og de to har, så vidt vi andre kan forstå, sammen med deres 3 børn dannet et godt og stærkt hjem. Dernæst har Alfred Olsen været den ledende kraft i det frodige og smukke ungdomsarbejde, der i de mange år har haft til huse i forsamlingshuset »Baunen«; de sidste år har han været formand for Holbæk amts østre gymnastikforening og har her bl. a. ledet de store Høvefester, hvor jo også Vallekilde højskoles sommerelever har medvirket. Alt dette kunne nok give en arbejdsdygtig mand tilstrækkeligt at bestille. Men Alfred Olsen har endda vinteren igennem kunnet hjælpe os her på skolen. Hans opgave var ikke let. Men han har løst den eksemplarisk. Et meget stort tal gamle elever vil mindes timerne hos Alfred med udelt glæde; der blev arbejdet energisk hos ham; der var humør i gymnastiksalen, og kammeratskabet havde god luft at trives i. Ja, det bliver måske det, som bliver stående længst i min erindring om samarbejdet med Alfred Olsen: en mand, som fremmede et godt kammeratskab mellem alle skolelivets deltagere, elever, lærere

Alfred Olsen

og det store skolehjems øvrige medarbejdere, på hvad plads de end stod. En sådan hjælp er meget værd for en højskole, og der er både grund til og trang til at bringe ham vor tak. Og dertil skal så føjes en særlig tak, fordi han blev et godt bindeled mellem den nærmeste omegns og Vallekilde højskoles ungdomsarbejde. Gennem Alfred Olsen kom vi i forbindelse med en del af egnens folkelige liv, og han bidrog væsentlig til, at vi nogenlunde undgik den isolation, som så let kan true en større højskole, der af mange forhold fristes til at miste kontakten med »oplandet«.

Den 18. nov. holdtes en særlig indkaldt generalforsamling i skolekredsen. Efter skolens fundats skal generalforsamlingen godkende enhver panteret i skolen, og da

ombygningen og moderniseringen af »den gule gang« (tidligere kaldet »den gamle gang«) havde nødvendiggjort optagelse af et lån, måtte denne disposition fra styrelsens side fremlægges til afgørelse for skolekredsen. Denne gav sin godkendelse af arbejdet og optagelse af lånet. Efter generalforsamlingen var der åbent møde i gymnastiksalen, hvor Jørgen Jessen talte. Denne lejlighed var selvsagt imødeset med en ikke ringe spænding på begge sider af talerstolen. Jessen har tidligere talt på Vallekilde højskole. Men det var første gang han som valgt forstander her skulle mødes med en større kreds af denne egnns befolkning. Han ville ikke holde nogen programtale, men i en stilfærdig form gav han os alligevel et klart indtryk af en højskolemand, der bundet til folkehøjskolens historie evner at give nutids tanker et klart udtryk på en personlig måde. Den årvågne lydhørhed, hvormed hans ord blev hørt, fortalte tydeligt nok, at her skete et virkeligt møde.

Af begivenheder før jul skal jeg nævne, at vi 3. og 4. december havde besøg af 2 lærere og 31 elever fra Gl. Hellerups III. gymnasieklasse. De vordende akademikere delte et par fornøjelige skoledage med os; ikke mindst de lange og sene samtaler mellem gæsterne og vore elever blev til gensidig glæde. Den 17. december holdt vi adventsmøde, hvor valgmenighedspræst Uffe Hansen talte for os. Dagligdagene forløb ellers på bedste måde og gav også denne vinter sit bedste indhold.

Efter juleferien måtte vi snart lægge hus til en række møder. Den 10. januar holdtes »Ungdommens dag«. Pastor Tage Morsing indledede en forhandling over emnet: »Hvordan kan ældre og yngre støtte hinanden i sognets folkelige arbejde?« Forstander Vilhelm Nielsen, der leder civilundervisningen i Holbæk, talte om: »Får vi en ungdomskrise?« De to indledende foredrag fulgtes af en god forhandling. Om aftenen opførte amatører fra Fårevejle

Hirondo, Anna og Uffe Grosen

Leck Fischers skuespil »Syndebukken«. Hele mødet havde fundet god tilslutning og blev en styrkelse af den gode tradition, som ungdommens dag allerede frembyder.

Dagen efter holdtes årets andelsdag. Hvad tilslutning angår, blev det den største, vi endnu har haft. Af de ca. 700 mødedeltagere var mange kvinder, som vel især gav møde for at høre deres populære medsøster, handelsminister fru Lis Groes.

Folketingsmand Lyngø talte om Grønland og grønlænderne og viste en film »Grønland i sol«. Dagen fik sit væsentlige indhold ved et fortrinligt foredrag af professor Nyboe-Andersen, der talte om »Dansk andelsbevægelse set udefra«.

Den 15. januar holdt skolekredsen sin ordinære generalforsamling. Den 31. januar holdtes det årlige delingsføreremøde med fru Anne Marie Børup og Thorsteinson som ledere. Fru Børup holdt også dagens foredrag, og Killemosen og Thorsteinson satte vældigt sving i aftenens folkedans.

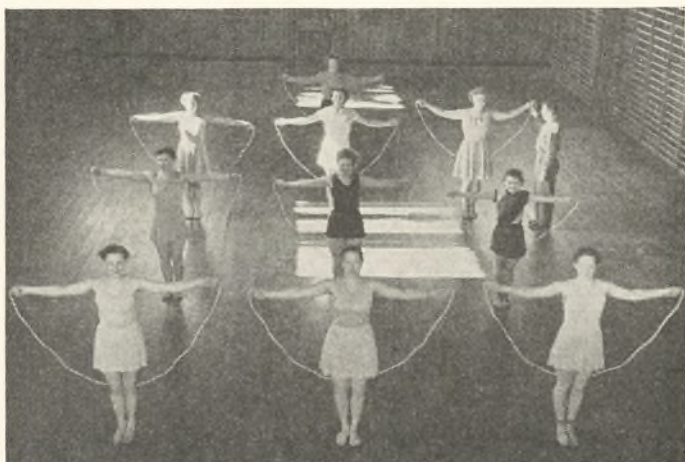
Januar bød således på mange begivenheder; men det

Valdemar Nielsens danskhold

blev vel ikke mindre i februar. Det begyndte ret stilfærdigt med en klar redegørelse af Mellempfolkeligt samvirkes arbejde ved adjunkt Hagbart Jonassen; det blev en kær lejlighed til, at vi også her kom med i det hårdt tiltrængte hjælpearbejde for at støtte mennesker i de såkaldt underudviklede lande. Elever og lærere påtog sig at yde støtte til et folkeoplysende arbejde i landsdelen Mysore i Indien. Vi har senere hørt fra Mysore, og jeg kan skønne, at også vor lille håndsrækning er blevet påskønnet. Den 14. og 15. februar holdtes det kirkelige møde, hvortil valgmenigheden indbyder. Ordførerne var præsterne Ulrich Balslev, Harald Vilstrup og Vagn Kvist. Det blev et godt møde, vistnok til lige glæde hos ældre og yngre.

Fra 17. til 21. februar stiftede vi her bekendtskab med et forholdsvis nyt initiativ, som vore folkelige foreninger i disse år har taget. Det var et foreningslederkursus, hvortil De danske gymnastikforeninger indbød. Deltagerens antal var begrænset til 40, lederne var formanden Karsten Gundersen og redaktør A. P. Dømmestrup. Da vi her på

Det første vinterpige-delingsførerhold

stedet i flere år har haft særhold i foreningslære, og da flere af lærerne i årevis har stået i spidsen for foreningsarbejdet, var vi fortrolige med mange af de problemer, man tog frem under kursuset; men det er altid godt at udveksle erfaringer, især når det er meget erfarne mennesker, der mødes, og det var i høj grad tilfældet her. Det blev meget indholdsrigge dage for både gæster og skolens elever og lærere.

I fastelavnen drog Killemoser og Valdemar Nielsen med en flok elever til København, og de mødte i de to dage næsten flere oplevelser, end sindet kunne rumme; de kom trætte, men særdeles tilfredse hjem. Den næste dag havde de dog genvundet så mange kræfter, så de med højt humør kunne deltage i den årlige vinterfest. Jeg skal sent glemme fremførelsen af folkevisen om Lave og Jon.

Marts blev en roligere måned; vi gav dog hus for hus-holdningsforeningernes ungdomsmøde den 4. Formanden, fru Ellen Villemoes Andersen, ledede mødet, konsulenterne Ingrid Petersen og Ploug-Jørgensen, forstander Jep-

»Solister« (Lave og Jon)

pe Kristensen og vor egen Aase Petersen medvirkede. Forstander Poul Engberg holdt et godt og meget påskønet foredrag om humor. Om aftenen læste skuespiller Elith Foss; han læste naturligvis godt. Men hvornår lærer dog vore dygtige oplæsere at gennemføre et ordentligt program! Hvorfor skal den virkelige humor spoles ved fladslidte, flove historier! Dagen var tilrettelagt for de helt unge, de mødte op i stort tal og ville så åbenbart gerne have noget ud af dagen. Det fik de utvivlsomt også.

Den 8. marts døde fru Sigrid; hun var slidt op gennem de mange års flittige tjeneste. Den 12. marts blev hun bisat fra Helligånds kirken i København. For os fra Vallekilde var det ejendommeligt at se den store kirke fyldt af mennesker fra de forskellige lag; det var et udtryk for, hvor vidt omkring fru Sigrid nåede. Hendes gode ven Halvdan Helweg talte ved båret, og de stærkeste lovsangssalmer lød. Sådan havde fru Sigrid villet det. Det skulle ikke være nogen sørgefest, men en takkesang for et barns liv hos sin himmelske fader. Dagen efter blev urnen gravsat oppe i familiens gravsted på Hans Trier Hansens mark.

Fastelavn

I Korskirken og senere på Vallekilde højskole holdtes en køn mindefest, hvor flere af hendes børn og mange af hendes venner prøvede at udsige deres tak til hende. Jeg henviser i øvrigt til de mindeord om fru Sigrid, som I vil kunne læse andetsteds i denne bog.

Som jeg nævnte i begyndelsen af dette brev: det har været et begivenhedsrigt år for os i Vallekilde. Det er disse begivenheder, der springer mest i øjne, og måske dem, man tænker mest på, når der ses tilbage over årets løb. Og så dog slet ikke. Det, jeg tænker mest på, og det, der har betydet mest for mig — også i det år, der svandt, det er den trygge færden mellem eleverne; samlingen ved morgensangen, gangen til og fra foredragssalen, de mange samtaler med danskholdet, aftenpiben på en skolebænk, de huslige sagers forløb i spisesalen — hele dette rige dagligliv på en højskole. Det har fyldt ens sind i mange år, også sidste vinter. Det kom for denne vinters vedkommende til afslutning den 28. marts. Om eftermiddagen havde både piger og karle vist gymnastik, håndarbejde og

tegninger var fremlagt, sangkoret havde sunget, og jeg havde holdt foredrag. Om aftenen læste elever fra Valdemar Niensens særhold i foreningslære de to første akter af Skjoldborgs skuespil »Slægten«.

Vi havde besøg af mange forældre, ligesom mange af skolens venner havde fulgt os eftermiddagen og aftenen igennem. Til sidst samledes elever og forældre til afslutning i spisesalen. Her måtte vi ikke alene tage afsked med eleverne, men også med Ejvind Sandal, som efter 2-3 års dygtigt arbejde nu brød op fra Vallekilde. Vi takker Ejvind Sandal for hans altid redbonne hjælpsomhed og gode arbejdsindsats; hans elever vil mindes en frisk og energisk lærer, og mange vil i taknemmelighed tænke på samtaler i skolestuen eller på hans hybel. Sandal har bekræftet min gamle erfaring, der siger mig, at en ung lærer, som kan sine ting, og som forstår at komme i et godt kammeratligt forhold til eleverne, har de bedste betingelser for at komme til at øve en meget stor indflydelse på eleverne. Ejvind Sandal har fra 1. maj fået rigeligt arbejde ved civilundervisningen i Holstebro.

Dagen efter afslutningsfesten drog eleverne af gårde, og vi kunne igen se tilbage over en vinter, som kaldte taknemmeligheden frem i sindet. Det var det enogtresindstyvende elevhold, jeg som forstander tog afsked med. Et afsnit i Vallekilde højskoles historie var afsluttet; men de følgende uger viste, at gerningen her fik en harmonisk fortsættelse, og at vi med glæde kan se fremtiden i møde. Skolens styrelse indbød den 30. marts Grethe og Kristian Killemoser, deres børn, Anna og mig og vor nærmeste familie til et afskedssamvær. Mange venner samledes med os og gav os en meget smuk aften, som vi aldrig vil glemme.

Dagen efter var det slut for vort hjem på højskolen, hvor vi har levet godt 30 indholdsrige år. Vi har aldrig sagt til jer, vore elever, at højskolen er et hjem, for det

»Møllebakken«

kan ikke og bør ikke være sandhed; men vort hjem har helt og fuldt været med i skolens gerning, og denne gerning har afgørende givet vort hjem indhold.

Vi er flyttet ind på »Møllebakken«, hvor vi og vore børn lykkeligt føler os hjemme. Men det bedste for os er, at vi stadig må være med i skolens liv, at jeg stadig kan deltage i arbejdet i foredragssal og skolestue.

Med Bodil og Jørgen Jessens komme til Vallekilde begyndte et nyt afsnit i denne højskoles lange og rige historie, og med Jessen på lederpladsen er det naturligt, at han fortsætter dette åbne brev til gamle elever. Her slutter jeg med en hjertelig tak for al godhed og trofasthed, som I har vist Vallekilde højskole, og jeg beder om, at I må bevare det samme sind overfor jeres gamle skole under Bodil og Jørgen Jessens ledelse. — Anna og jeg beder jer modtage vor hjertelige hilsen og tak.

Foruden fru Sigrid er to kvinder, som stod Korskirken og Vallekilde højskole meget nær, døde i årets løb. Det er *Mette Holm Clausen*, Stubberupholm og *Mathea Sams*, Svendsbjerg. Ved jordefærdene fra Korskirken, ved mindesammenkomster i hjem og forsamlingshus og i vor egns blade er de to betydelige mennesker blevet smukt mindet. Det var naturligt og rigtigt, for her hørte de hjemme, her var de kendt og afholdt, og her vil de blive savnet. Jeg vil dog også gerne nævne dem i vort årsskrift, fordi de i en lang årrække betød meget i det liv, der er levet omkring kirke og skole her i Vallekilde.

Mette Holm Clausen stiftede 1903 hjem sammen med Johannes Clausen på Stubberupholm og Mathea Sams 1917 sammen med Troels Sams på Svendsbjerg. De to kvinder var så overmåde forskellige, at det ikke lader sig gøre at fortælle deres levnedsløb i samme linier; men jeg skal heller ikke forsøge nogen levnedsskildring her; en sådan hører ikke hjemme i vort årsskrift, skønt der i deres personligheder var så megen almen værdi, at de nok kunne fængsle læsere, som end ikke kendte dem. Men her vil jeg — som jeg ofte har gjort tidligere, når nære venner af Korskirken og Vallekilde højskole gik bort — mindes de to gode kvinder med taknemmelighed; de havde hver for sig fået en ansvarsfuld og meget krævende gerning; de tog den op i alvor og med udpræget ansvarsfølelse; de gav deres hjem fylde, og de gav livet iblandt os mere indhold; for min kone og mig betød de noget væsentligt i det, vi mødte i Vallekilde gennem de mange år. Vi vil huske dem med tak og ærefrygt.

Mette Clausen døde 24. april og jordfæstedes fra Korskirken den 1. maj. Mathea Sams døde 11. maj, og bisættelsen fandt sted ligeledes fra Korskirken 13. maj.

Uffe Grosen.

Kære Vallekildeelever!

Mon nogen af dette årsskrifts læsere vil tage det fortrydeligt op, at jeg bruger en sådan optakt til mit første dagbogsbrev på denne plads? Næppe. De godt halvandet tusinde tidligere elever herfra, nogle helt fra Ernst Triers dage, som jeg i løbet af sommeren og efteråret har været sammen med til elevmøder og efterårsmøder, vil måske endda være i stand til at begynde læsningen med et lille fortroligt nik: »Vi har da set ham.«

Naturligt er det dog, at jeg i særlig grad har vort første hold sommerpiger i tankerne, når jeg nu skal berette om skolens gang, siden vi kom hertil i april. I fra 1954 må have lov at tage mit brev som først og fremmest jeres og dernæst være så meget Vallekildeelever, at I med glæde lader så mange, der har lyst, få del i læsningen.

Både I og vi var lige nye på skolen i sommer. Meget var 'første gang' for både jer og os. Alligevel vidste jeg, da I rejste, at vi gennem arbejdet og det daglige samvær under sommerskolen alle var blevet ledet hen mod en varig plads i den vide kreds, der holder af Vallekilde som hjemsted for gode minder og betydningsfulde oplevelser. Vi to, min kone og jeg, kunne næppe have fået noget bedre elevfølge på vor første vandring ind i Vallekildes skoleverden, tilbage fra grænseegnenes særlige atmosfære til et stærkt højskoleliv 'inde i riget'. Følgeskabet med jer i denne sommer vil nok af os blive mindet i en særlig glans af ny glæde, iblandet den vemod, der endnu var ganske frisk.

Nu er Vallekilde blevet også jeres højskole. I kom alle 80 hertil i sommer, fordi I havde tillid til skolen, mange af jer tillige fordi stærke bånd tidligere er knyttet mellem jeres slægt og Vallekilde. Hvad en skoletid her før har betydet for hold efter hold, hjalp os til en god og trods forstanderskiftet anselig elevflok at gå igang med. Det er

Uffe Grosen foran »Møllebakken«

tillige hævet over al tvivl, at Uffe Grosens forbliven som lærer ved skolen var — og er — os en stor støtte.

Jeg kan ikke lade være her at sige et par ord om *Anna* og *Uffe Grosen*, mest til deres og ældre elever. I må godt vide, hvordan vi ser på at have det afgåede forstanderpar så tæt ind på livet i det daglige. »Kan det nu gå?« spørger I vel. Det kan det, og det gør det. Godt endda, synes vi. Med det forhåndskendskab, jeg havde til de to mennesker, har jeg ikke på noget tidspunkt frygtet det nære samarbejde med dem udover ængstelsen ved, at vi skulle løfte, hvor de har båret og stadig er med som to helstøbte personligheder. Men hvad selve forstanderskabet angår, er det gået, som jeg var overbevist om, det ville gå. *Anna* og *Uffe Grosen* har med fuld forståelse af deres eget ønskes rækkevidde vist os den yderste hensynsfuldhed i alle de mange forhold, de kendte ud og ind, men som rejste sig nye for os. Der har end ikke fra deres side været tilløb til at ville være 'den bedrevidende', skønt de jo vitterligt må være det.

Ved de to foregående forstanderskifter her var de nye ledere et tidligere lærerpar ved skolen med forhåndskendskab til dens virksomhed. Det kunne vi ikke have. Utallige ting har vi måttet spørge og lede os frem til, og det varer noget, inden vi bliver færdige dermed. Et næsten helt nyt undervisningsstof må desuden formes fra dag til dag. Der kunne heri være anledning nok til, at vore forgængere følte en vis fortsat ledelse nødvendig fra deres side. Dertil har vi imidlertid intet mærket. Vi har fundet den største beredvillighed til hjælp, når vi kom og bad om den, og det har vi gjort tit, men altid fulgt af et: »Det skal I ellers gøre helt, som I selv finder bedst.« Og så aldrig et bagklogt ord, om vi har gjort noget, de ville have foretrukket anderledes. Således må vel også den handle, der ved noget om opdragelse til selvstændig ansvarsfølelse over for betroede opgaver og ting.

Flaghejsningen den 10. april

Anna og Uffe Grosens gennemført redelige adfærd over for deres efterfølgere har øget vor respekt og hengivenhed for dem begge. De har i fuldt mål vist os, at det er skolens fortsatte trivsel, der først og fremmest ligger dem på sinde. Med et ægte frisind, udsprunget af kærlighed til højskolegerningen som personlighedens skole, har de givet grønt lys for det fjerde Vallekilde. Deres holdning har været en meget væsentlig forudsætning for, at vi mindre og mindre føler os som gæster i anden mands gård, men tør glæde os over at have fået sande frimandskår givet med ansvaret. Sådan må det også være, om en ny leder skal gro ind i en gammel virksomhed. Vi har vist lov at sige, at det er i fuld gang, og det kan vi nok have grund til at sige de to tak for.

Hvad her er sagt om vore forgængeres adfærd i den korte tid, vi endnu har været i Vallekilde, kan siges at

gælde alle, der under dem har tjent skolen med deres arbejde, og som nu fortsætter dermed. På lignende måde har skolens omfattende vennekreds her på egnen og ud over landet vist, at gammel tradition lader sig forene med, ja måske endog styrker sansen for det nyes ret til selvstændig vækst. Der er en egen renfærdig luft omkring skolegeringen i Vallekilde, som virker kvægende og fornyende på mennesker. At få lov at vokse ind i en sådan tradition er en kilde til daglige nye kræfter.

I mit første dagbogsbrev må vor ankomst til Vallekilde nævnes. Vi forlod Jaruplunds rødmalede skolegård den 9. april, kørte om natten hertil, sov nogle timer i sygestuen og blev vækket til flaghejsning på Egebjerg den 10. april om morgenen. Her mødtes vi med skolens faste stab og flere naboer. Uffe Grosen bød os i en kort tale velkommen, og Niels Juul hejste Dannebrog, mens vi sang »Hil dig, vor fane,« den samme sang, som Ernst Trier i 1865 begyndte sin højskole med. Dannebrog til tops i fri luft over vort fremtidige hjem og arbejde! Det rørte os måske dybere, end I vil kunne skønne. Siden efteråret 1946 havde vi ikke set dette mærke vaje frit over noget sted, vi kom til at bo syd for grænsen. Vi havde begge set hen til og ønsket en modtagelse på Vallekilde som den, vi nu fik. Den morgen på Egebjerg blev en tavs længsel omsat i en ligeså ordløs glæde over, hvad vi så for vore øjne. Det blev ikke til nogen gentale fra min side. Mere, end jeg evnede at lægge ord til, var sat i bevægelse. Vi hilste kredsen rundt og var blevet taget imod. En fin velkomstmiddag i hjørnestuen med taler og sang afsluttede dagen.

I de følgende uger begyndte enkelthederne i Vallekildes sammensatte virkelighed at tegne sig for os, og vore nye funktioner meldte sig. Det var en omkalfatring, så det battede. Godt at man ikke er ældre.

Flytterod og håndværkere i ugevis. Inga og Valdemar

Majsol og lysegrønne træer

Nielsen havde købt hus, for at Grosens kunne rykke ind på »Møllebakken«. Rod allevegne. Lige til to dage, før eleverne skulle komme, havde vi håndværkere i vore stuer. Der var pres på de sidste dage, og vi blev derved fri for mangan ængstelig tanke om det nye arbejde, der snart skulle begyndes, men også for al forberedelse dertil. Sommerskolen kom så at sige dumpende, inden vi havde fået tid at sunde os. Den blev i bogstaveligste forstand — for os da — en daglig kamp fra hånden og i munden.

Skolen var bragt i fin stand til 3. maj, og så kom pigerne. Den varmende tanke, at en stor flok unge nu så hen også til vor omsorg, var god at ty til den dag. Mange sten blev i stilhed ryddet af vejen for os, før vi selv øjnede dem. Hvad det betød at have beholdt prøvede lærere og andre medarbejdere, viste sig med al tydelighed. Flokken kom i hus. Skolen var blevet levende.

Ved sommerskolen skulle foruden Uffe Grosen følgende virke som lærerkræfter: Inga og Valdemar Nielsen, Aase Petersen, Ane Margrethe Steffensen og Erik Gelting-Hansen. Dertil havde vi bedt Niels Holmer Trier

hjælpe med undervisning i frihåndstegning og -maling. Medhjælper i håndarbejdstimerne var Ellen Poulsen, der kom hertil fra Husflidshøjskolen i Kerteminde. Desuden havde vi Kr. Killemoses pensionerede virkelyst at betro folkedansen og udflugterne, ligesom Hans Trier Hansen, Karen Nielsen m. fl. fortsatte deres musikalske og underholdende arbejde ved skolen. Det blev til kun et nyt ansigt i lærerkredsen foruden os. Alle var utrættelige i at tage arbejde på sig, og endda var der nok tilbage. En opløftende samarbejdsånd skabte hurtigt et virksomt fællesskab imellem os. Vi blev derved adskilligt mere trygge ved foretagendet, end vi hidtil havde været.

I denne sammenhæng må især nævnes den kønne tillid, Uffe Grosen viste os, da han foreslog helt at tage bort de første uger af sommerskolen for ikke ved sin nærværelse ufrivilligt at komme til at give en urigtig forestilling om forstanderskiftets karakter. Han tog på studierejse til sit kære England sidst i april, og gik den 18. maj stiltfærdigt ind i en ny tilværelse på sin gamle skole som »vor unge lærer«. En omvæltning for ham også. Nok ønsket, men derfor ikke mindre af omfang. Jeg kan betro jer, at denne unge lærer hidtil har klaret sit arbejde ved Folkehøjskolen i Vallekilde til vor fulde tilfredshed! Han kan trygt anbefales til foredragsvirksomhed overalt i landet!

4. maj fejrede vi i foredragssalen, hvor jeg udfra egne oplevelser fortalte om befrielsesdagene. Efter kaffebordet førte Gelting-Hansen os på byvandring rundt mellem Vallekildes festligt oplyste vinduesrækker. Med højtidsstemt aftensang på Egebjerg steg takken frem for et folkeliv i frihed. Mange unge har stærke barndomsoplevelser om krigens tid og befrielsessommeren, og bliver der lukket op for mindestrømmen på nænsom vis, udgår der af disse tiders Danmarkshistorie tilskyndelser til indbyrdes samhørighed og en gensidig styrkelse af noget væsentligt til vort folks fortsatte beståen. I Sydslesvig var det vanskeligt,

Vejrhøj var ikke høj nok for alle

i reglen umuligt at finde genklang for en sådan tale. Også for de fleste danske dernede må 1945 mindes i sorgens, nødens og den totale opløsnings tegn, ja, endog som begyndelsesåret for en fremmed besættelse. Så ganske forskellig fra vor er deres baggrund for majdagene, at først en kommende slægt helt kan betragte dem som begyndelsen til deres folkelige frigørelse og derved se dem i en samklang med den øvrige danske historie.

Vallekilde-Hørves 5. maj-fest fandt i år sted i Hørve skole, hvor jeg talte, og lærer Hejlskov læste af Kims breve og optegnelser.

Vallekilde Valgmenighed holdt sit årsmøde her på skolen den 9. maj i forbindelse med eftermiddagsgudstjeneste. Fra den første gang vi under efterårsmødet 1953 var med til gudstjeneste i Korskirken, har vi vidst, at her ville vi få mange styrkende stunder. Vi ønskede nu at give udtryk for også vor værdsættelse af det gamle bånd mellem valgmenighed og højskole. Skolen gav derfor kaffe ved årsmødet, og jeg fik anledning til bl. a. at fremdrage nogle

ord af Ernst Trier fra hans første tid i Vallekilde. Han taler om, hvilke forudsætninger der skal være til stede, for at et højskolearbejde ret skal kunne lykkes, og nævner da til sidst som den mest afgørende, at Guds ånd i forvejen har rørt ved mennesker og fremkaldt både kristeligt og folkeligt røre i en egn. Et sådant røre fandt han at gribe fat i med sin skolegerning her i Odsherred. Derfor fik han så mange elever til sin skole, der kunne lytte, så hans ord bar frugt.

Et levende menighedsfællesskab, hvortil en højskoles folk og skiftende elevskarer kan slutte sig, tilfører højskolelivet en egen grundtone, som vil stemme også andre af dets strenge til varig samklang. Vi som vore forgængere vil søge ind i dette menighedsfællesskab her tæt ved skolens døre. Formanden, sparekassebestyrer, Johs. Brøns Petersen, bød os hjerteligt velkommen i valgmenigheden, hvorefter han ledede årsmødet i foredragssalen.

Eleverne fik Vejrhøjturen ret hurtigt, allerede den 11. maj. Den ryster sammen, og Killemosen kan fortælle godt og meget deroppe, både om hvad vi ser, og hvad vi ikke ser.

Norges nationaldag den 17. maj blev mindet ved et foredrag i salen af Inga Nielsen.

I pinsen, der i år også omfattede grundlovsdagen, var kun 22 elever på skolen. Det blev skønne dage med udflugter, strandbad og husbesøg.

Den 9. juni må nævnes som en mærkedag. Da faldt den første regn siden 5. maj! Markerne, selv vore engjorder, var udtørrede, og de store plæner var blevet knasgule, så de lyste langt væk af bare jammer. Kun ved daglig vanding havde Juuls holdt liv i de mange udplantede sommerblomster og de skrumpende jordbær. Men vore elever vil huske rækken af solmættede majdage, inden verden gik under i vand, frugttræernes blomsterhav og hvile-

Frokost ved Eremitagen i Dyrehaven

stunderne ved stranden eller i skyggen af havens træer. Solbrændte blev vi alle, hver med sine nuancer i brunt og rødt.

Så kom regnen, endelig, blidt og silende, lige tidsnok til at hjælpe det korte korn, som var begyndt at skride. På få dage var marker og plæner som nyskabte. Det blev imidlertid til mere regn og regn igen. Alle fik regn nok,

Dalby kirke, ældste bispekirke i Skåne

men det blev bare ved at regne. Selv ældre folk kunne ikke huske en sommer og et efterår med så voldsom en væde.

På skolearbejdet fik regntiden dog ikke lov at indvirke. Kunne et suk over grå og triste morgener udenfor ikke altid holdes tilbage, så havde smil og fest og arbejdslyst gode dage inden døre. Her rådede oftest solskinnets, og ungdomsmodet fik vel trods gråvejret om os noget af livets lys kastet over sig til sand klaring af mål og veje for hver enkelt i flokken.

Som sædvanlig deltog hele elevholdet under Ane Margrethe Steffensens dygtige ledelse i Høvefesten, i år den 20. juni. Veltilrettelagt klappede stævnet fint, kun blev en heftig byge ikke helt passet ind i spisepausen. Et foredrag, som Jørgen Bøgh, civilundervisningens leder, havde begyndt, måtte opgives, da Valdemar Nielsen og jeg var blevet de eneste to regnvejrsklædte tilhørere, hver på sin side af det sejlene gymnastikgulv. Det var synd. Han havde noget på hjerte. Vore piger klarede sig hæderligt.

»Smukke bror« med sit spindehjul

St. Hans aften fejredes med bål og sang hos Søren Rasmussen på Svendsbjerg, fra hvis grusgrav vi så bålene tændes rundt om Svinninge vejle.

Sommerens stortur gik i år til Skåne. Under Kr. Killemoses ledelse tog vi fra Vallekilde den 2. juli kl. 5 morgen. Ved dæmningen ud til Munkholmbroen hilste vi den rene, lyse dagning i sang, de eneste toner, der foruden fuglenes gik op i stilheden. Behøver jeg at nævne turens enkeltheder? Frederiksborg slot, frokost mellem dyreflokkene på Eremitagesletten, Ryvangen, Grundtvigskirken, virksomheder under FDB og så Øresundsfarten, mens mørket faldt, og lysene tændtes på jord og himmel. Vandrerrhjemmet i Malmø, et sørgmuntret kapitel for sig, og næste dag, Dalby og Lund og alt, hvad vi ellers så — og spiste. Botanisk Haves mærkværdigheder og Tivolis ditto, og så en søndag til at finde sig selv igen efter de mange indtryk. Det trængtes. På evne til sammenhold og til at se havde pigerne vist gode prøver.

I sommerens løb fik skolen en lang række besøg af sko-

ler og kursus. De kom dog ikke til at bryde den daglige rytme for vore elever, selvom nogle håndgerningstimer fik publikum på. Midt i ugen før elevmødet kom to indere. De blev her 11 af vore travleste dage. Mulighederne for gensidigt udbytte af deres besøg blev derfor ikke fuldt udnyttede. For republikken Indiens regning skulle de studere landsby- og skoleforhold. Den ene var over 70 år, fhv. undervisningsminister i staten Karwathi, en halvø nord for Bombay på størrelse med Danmark, nu leder af et landsbyuniversitet og medlem af det indiske parlament i Delhi. Han hed Nanabhai (lille bror) Bhatt. Den anden hed Manubhai (smukke bror) Pancholi og var professor i landbrug. Han svarede til sit navn, men havde absolut ingen lærde manerer. Gandhitilhængere var de begge, bar hans hvide skråhue og gik i bomuldstøj, skørter, af garn, de selv havde spundet på de små spindehjul, de altid førte med sig og daglig brugte mindst en halv time.

De havde været på flere andre højskoler, før de kom her, og havde allerede kasseret højskolen som nytteløs i Indien, fordi den ikke havde formået at standse strømmen fra land til by. Heller ikke andelssagen faldt rigtig ved dem, trods en vis agtelse for produktionsresultater. Den havde maskiniseret bønderne her, og i Indien kan bonden ikke give de små portioner mælk fra sin hellige ko ud af huset, endsiges lade den blande med mælk fra naboens ko, og i så fald skulle den jo tilmed bæres et stykke vej. »Vi har heller ingen kapital. I århundreder har englænderne taget vort lands overskud. De har alle pengene, og vi vil ikke skaffe dem flere. Vi må lære vore bønder at spinde og helt leve af deres egne produkter. Derved bliver de også bedre mennesker. Men pengene lokker dem til maskinerne i byerne, hvor mennesket forringes. Skal folkets legemlige og åndelige sundhed bevares, må vi fastholde landsbyens livsform, ikke lade maskinerne slå den i stykker og ikke føre fabriksvarer ind i den.« De regne-

de tydeligt nok vor kultur som ret lavtstående og for-dærvet.

Man kunne være uenig med dem på flere punkter, men måtte erkende deres ideale sindelag og høje etiske mål-sætning, der tydeligst kom til orde, når de omtalte mod-standere. Ville en sådan ikke bøje sig for deres meningers sandhed, måtte det skyldes deres egen urene sjæl, som så måtte gennemgå en rensning på forskellig måde inden næste forsøg. De få af pigerne, der en aften hørte den gamle fortælle om sin nære ven Gandhi, vil sent glemme højheden i hans tale om sin læremesters livsprincipper og frigørelsesværk.

Men elevmødet krævede snart os alle, hver på sin måde. Så langt Uffe Grosen kan se tilbage, har intet elevmøde været så vådt som det den 17. og 18. juli i år. To døgn silende regn fra den mest sure gråhimmel, ikke eet tørt øjeblik. Og dog var foredragssalen overfyldt lørdag af-ten, da Valdemar Nielsen talte. Om søndagen dukkede efterhånden godt 400 gamle elever frem af regntykningen uden at have taget skade på humøret. Meget andet optog højskoleungdom landet over den søndag, så vi var ind-stillet på et lille møde. Det blev da også det mindste i mange år, men de, der kom, oplevede en dag med et særlig sluttet præg over sig, og intet punkt blev taget af program-met af hensyn til regnen.

Ved formiddagens gudstjeneste i Korskirken var der god tilslutning og stærk sang. Over middag holdt lærlin-geforeningen sin generalforsamling. Eftermiddagsmødet holdtes i gymnastiksalen, hvor først jeg og derefter Uffe Grosen havde ordet. Såvel delingsførernes opvisning lør-dag aften som hele holdets om søndagen måtte henlægges til flisepladsen, hvis pytter og småstrømme gav både pi-gernes gang og flere af øvelserne en særlig lydvirkning. Også de siddende øvelser kom med, og morskaben var

Du danske sommer, jeg elsker dig!

frivillig! Inga Nielsen dirigerede sangkoret i regnslag. De fleste mødedeltagere stillede sig også ud i regnen, da de så vore piger gå til værks uden at kny.

Friluftskomedien kom ind i gymnastiksalen. Vi havde valgt Holbergs »Den stundesløse«, en person, der stadig lader sig finde allevegne. Til flere af rollerne fik vi hjælp udefra og siger tak til lærer Aksel Hejlskov, Hørve Friskole, og tidl. elev Signe Nybjerg, Højby, samt de tre gæve skriverkarle, der holdt rede på den stundesløses mange forretninger på deres egen måde. Valdemar Nielsen havde foruden en herlig birolle taget instruktørens mangesidige virksomhed på sig. Efter forestillingen blev der tid til et afsluttende kaffebord i salen. Trætte, men endnu feststemte tog vore piger dagens sidste job.

Et møde mellem mennesker, der har noget lykkeligt at være fælles om, må af sig selv blive et godt møde. Det er alle elevmøder. Vallekildes elevmøde i år var ikke alene nyt for en årgang som sædvanlig, men også for mødets leder, og kun få udover vort eget elevhold var os bekendte. Alligevel blev vi taget med ind i jeres møde med den skole, I føler jer knyttet til. Jeres glæde over gensynet med Val-

Den nye fane

lekilde og jeres kammerater fyldte skolen og alle, der hører skolen til.

En lille begivenhed i forbindelse med elevmødet må jeg omtale særskilt. Lørdag formiddag havde eleverne budt mig ned i gymnastiksalen. Foran den lyseblå flok holdt Ane Margrethe på pigernes vegne en lille tale. Hun nævtede, at det første elevhold, Uffe Grosen havde som formand på Vallekilde, skænkede ham den fane, der siden har været skolens. For piger er den dog lidt tung at føre, og derfor ville nu mit første hold give skolen en fane, der var bedre egnet til en kvindelig fanebærer. Roligt, næsten kærligt bar Kirsten Hansen den nye fane frem til mig. Jeg tog imod den og løftede den til fanehilsen. Mange ord fik jeg ikke sagt til tak. Jeg ved ikke, hvem der var mest betaget af situationen, I eller jeg.

Den nye fane blev båret ved opvisningerne under elevmødet og de følgende dage, og den var med ved landsstævnet i Odense.

Tirsdag efter elevmødet, den 20. juli, gik det løs igen med egnens aften. På en enkelt annonce i Lokalbladet mødte der over 800 i stille, mildt sommervejr. Koret sang,

og pigerne fik endelig lov at vise deres gymnastik på grønt græs. Vallekildes have giver en gymnastikopvisning et ekstra tilskud af farveskønhed og poesi. Om komedien

Pernille og Magdelone i »Den stundesløse«

skrev amtstidenden: »man fik skuespil for alle pengene . . . amatørspil i høj klasse . . . lige fra den største til den mindste scene.«

Onsdag den 21. juli fra formiddagen forældredag med ca. 90 gæster, adskillige fra Jylland, to ægtepar helt fra Vendsyssel. Lærere og elever fra Ubberup Sygeplejehøjskole sluttede sig til ud på eftermiddagen. Jeg tror, det var den dag, udstillingen fra elevmødet af håndarbejder, som

*Bogholder Erik Madsen, hans søn Peder Eriksen
og Den stundesløse*

Aase Petersen så smukt havde ordnet i hjørnestuen, og af tegninger fra Holmer Triers hold fik den grundigste besigtigelse. Der blev budt på samme program som aftenen

Oldfux, Pernille, Den stundesløse, Leonora og Leander

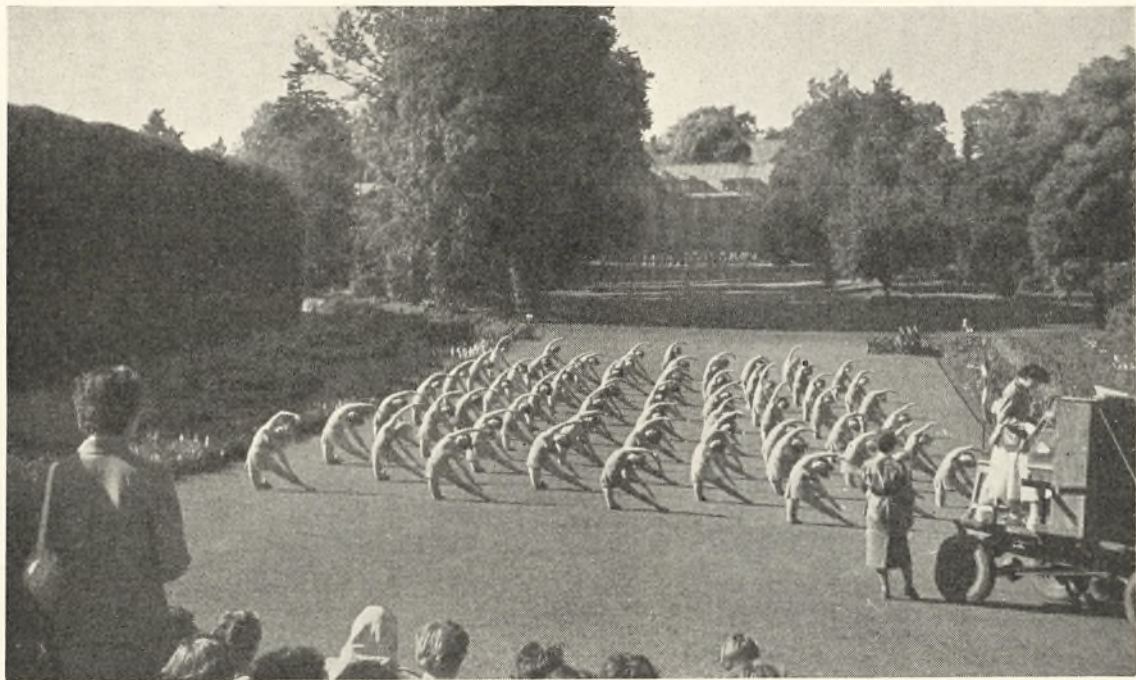
før og tillige sangtime og foredrag. Fortrolige småsamtaler mellem forældre og lærere flettedes ind imellem, de sidste førtes efter aftenkaffen.

Straks næste dag, den 22. juli, rejste delingsførerne til landsstævnet i Odense, hvor de oplevede en masse og selv gjorde gymnastik på en fin plads. Deres natlige hjemkomst den 25. havde karakter af fyrværkeri.

Den øvrige og største flok havde imens passet skolen nogenlunde normalt, men det blev en noget splittet uge. Et tegn på, hvad de foregående måneder havde afsat, var det imidlertid, at vi fik så stærk en samling de sidste få skoledage om noget af det væsentlige i en skole for livet. En dagbog fortæller mest om de festlige overtoner, men det er de dybere undertoner, der binder skoledagene sammen til et livsafsnit for elev som for lærer. Under deres magt kunne vi da samles de sidste dage og på afslutningsaftenen, før næste livsafsnit skulle begynde for os alle og det, der fik fat, skulle ud at prøve vækstens vilkår i det fri.

Inden jeg forlader omtalen af vor første sommerskole i Vallekilde, genkalder jeg i erindringen også de værdifulde søndagsaftener, de muntre lørdagsunderholdninger og varme danseaftener som vidnesbyrd om et overskud, der vil frigøres. På alles vegne må jeg takke for den hjælp, vi på disse aftener fik af Karen Nielsen, Hans Trier Hansen og Kr. Killelose.

Beretningen om sommerskolen 1954 skal så slutte med en varm tak til alle jer sommerpiger for jeres lydhørhed og hengivenhed. Hvad vi trods menneskets svaghed nåede, ved vi vel ikke endnu, men noget, der kan føre til varig glæde, voksede dog mellem os. Jeg tilføjer også en tak til alle lærere og medarbejdere, der uegennyttigt fortsatte deres gerning ved skolen også i sommer. Min kone og jeg værdsætter fuldt den hjælp, der således er ydet os til at komme på plads efter en omvæltning.

Fra egnens aften

Fra håndarbejdsudstillingen i Hjørnestuen

For *Inga* og *Valdemar Nielsen* blev denne sommerskole en afslutning på henholdsvis 10 og 20 års trofast virke her på stedet. Deres Vallekildetids enkeltheder skal jeg ikke dvæle ved. Det korte tidsrum, da vore Vallekildetider greb ind i hinanden, og vi fik et lykkeligt samarbejde, giver dog anledning til en særlig tak.

Med oprigtig glæde tænker vi på de efterårsdage 1953, da vi stillede de to frit, men bad dem blive, hvis de kunne, og de så sagde ja til at indgå et samarbejde med et nyt lederpar. Vi siger ærligt: Hvad skulle vi have gjort i sommer uden dem? Mere loyale og uselviske hjælpere skal man lede længe om, tror jeg. Intet arbejde for ringe, intet arbejde for krævende til, at de viste det fra sig. Ingen forsøg på at bruge deres større erfaring og deres kendskab til arbejdet på Vallekilde til andet end, hvad der tjente skolen bedst. Et lærerpar, der måtte kalde på noget af det bedste i andre mennesker.

Da de hen på sommeren fik tilbudet fra Den frie Lærerskole i Ollerup, følte jeg, at her blev en opgave lagt hen til dem, som måtte tage dem og måtte have dem, så-

Asta og »Maren«

dan som de var. Vi lagde ikke skjul på, at om de kunne vælge et fortsat højskolearbejde, ønskede vi, det måtte ske på Vallekilde, men skulle andet prøves, var Ollerup det rette, netop for dem. Ganske vist var vi allerede sammen begyndt at planlægge et nyt højskolefag på vinterskolen, det folkelige skuespil, men Ollerup krævede deres svar hurtigt. Det har næppe været let for dem at slippe Vallekilde, men deres beslutning erkendte vi som rigtig i den givne situation, og den førte ikke til nogen 'luftforandring' imellem os, da den var taget. Vor hjertens tak for et kort, lidt for kort, men inspirerende samarbejde kunne følge Inga og Valdemar Nielsen til de betydningsfulde opgaver, de skulle i kast med i Ollerup.

Sommerskolens afslutningsaften formede sig til dels som en afsked fra skolens side med de to. Uffe Grosen og jeg talte, og Inga og Valdemar Nielsen gav udtryk for, hvad de havde af gæld til Vallekilde. Der er ingen tvivl om, at de begge har erhvervet sig en fremtrædende plads

blandt de mange lærerpersonligheder, der har virket ved denne skole.

I første halvdel af *august* havde vi to store og hver på sin vis indholdsrige kursus. Danmarks Sanglærerforening mødte med et alsidigt musikalsk kursusprogram. 8 dage på højskole indbød vi selv til, og her kom skolens lærerkræfter på timeplanen. Augustkursus falder ikke altid ind under afslapningsøvelser for en højskolemand, men de kan derimod nok give anledning til en opfriskning af blodomløbet og til at knytte forbindelser til andre egne af folkelivet end hans egen. De er værdifulde indslag i skoleårets gang.

Samme dags aften som 8 dages folkene rejste, den 16. *august*, havde vi indbudt ca. 75 af de mange, Inga og Valdemar Nielsen var kommet i berøring med i Vallekilde og omegn, for at give lejlighed til en mere omfattende afsked med de to. Der var fint dækket og pyntet i Billedsalen, det skolerum, Valdemar Nielsen helst havde brugt til sine mange dansk- og særhold. En lang række taler og mange sange fyldte aftenen, og megen anerkendelse af Inga og Valdemar Niensens virke også uden for skolen kom til orde. Værdifulde gaver blev overrakt dem fra skolens styrelse, fra menigheden, fra folkebiblioteket og fra tidligere og nuværende medarbejdere på Vallekilde. Valdemar Nielsen afrundede aftenen på en smuk måde ved at give os en stilfærdig fortælling om sit liv og takke til alle sider.

Resten af *august* gik for mig mest med økonomiske og tekniske sager i forbindelse med en *modernisering af elevfløjen*, som styrelsen havde vedtaget at sætte i gang. Vi nåede at få de fornødne pengemidler til låns, inden kreditstramningen var slået så stærkt igennem, som den senere gjorde.

I efterårsmånederne er der da under ledelse af arkitekt

Chr. Østergård, Roskilde, foretaget en gennemgribende modernisering af alle vaskerum på elevgangene. Foruden to wc'er på hver af de tre gange er der nu også små tekøkkener, som eleverne kan bruge til selskabelige og styrkende formål. De to øverste gange og alle trapper har fået ny belægning, og samtlige døre er rettet til med lyse finerplader på begge sider. Gangenes vægge er delvis ompudsede og har fået en enkel og stilfuld bemaling, der sætter også det indvendige af elevfløjen i kunstnerisk balance med skolefløjen og samtidig bevarer de gamle farvenavne på gangene, den røde, den grønne og den blå. Bruse- og omklædningsrum i underste etage er grundigt istandsatte, og endelig er hele den elektriske opsætning på gange og trapper fornyet. Det er slet ikke så helt lidt, der er sket på elevfløjen i år, og vi håber, der ad åre vil blive råd til lidt mere endnu.

Også gymnastikhuset er kommet med i denne omgang. De gamle vinduer er hele vejen rundt udskiftet med nye og mere tætte.

Arbejdet med at gøre elevfløjen mere tidssvarende faldt sammen med efterårsmødernes tid, *september* og *oktober*. Grosen og jeg kom vidt omkring i landet, jeg fik set både Skagens Gren og Gedser Odde. Desuden var jeg to gange i Sydslesvig og fik levende indtryk af dansk glæde over de 42.000 stemmer ved landdagsvalget den 12. september, der betød standsning af de sidste års tilbagegang. På Jaruplund havde det nye forstanderpar udfoldet stor energi for at finde deres egne former for skolelivet. De har ganske særlige forudsætninger for at få noget levende ud af dansk ungdoms højskolegave til sydslesvigerne, og alt tyder på, det vil lykkes for dem. Kommer nogen af jer til Sydslesvig, må I ikke snyde jer selv for at møde landsdelens egen højskole i Jaruplund. Skolen har også mulighed for at tage imod elever fra kongeriget.

I efterårets løb fik Uffe Grosen, Killemoser og jeg fem

gange lejlighed til ved Vallekildemøder at være sammen med over tusinde gamle elever. I Egå holdtes det første, og der kludrede vi noget med mødeplanen. Større fasthed var der over de følgende møder i Varde, Odense, Hjørring og Skive. Noget i retning af en præsentationsrunde for mit vedkommende, ikke altid lige behageligt, men hver gang kom der et samvær i stand, der stemte til fortrøstning på kræfter, der kan holde og bære livet igennem. Jeg glæder mig til også at mødes med nye kredse til næste år.

Efterårsmødet i Vallekilde fandt sted den 19.—21. september. Tilslutningen var overordentlig god, fra 600 til op imod 1000 pr. dag. Henved 300 biler stod rundt om i Vallekilde under den største tilstrømning. En sådan samling omkring en højskole kan ikke andet end fylde en med ærbødighed for de generationer, hvis arv også på denne måde er levende nutid.

Lørdag aften den 18. ankom en del af de boende gæster, og Uffe Grosen havde en sammenkomst med en flok gamle elever. Søndagen begyndte med gudstjeneste i Korskirken. Talerrækken de tre mødedage indleddes af mig og sluttedes af Uffe Grosen. Indimellem førtes ordet af Hans Lund, fh. Rødding, Frede Terkelsen, Danebod, Niels Bøgh Andersen, Jaruplund, Erik Gelting-Hansen og Julius Bomholt. Sin særlige betydning havde det, at mine to tidligere forstandere fra Rødding og Als og min eftermand på Jaruplund kunne hjælpe os ved vort første efterårsmøde her. Ved de to formiddagsmøder i hjørnestuen talte fru Ellen Margrethe Lund og vor nye gymnastiklærer Erik Knudsen. Søndag og tirsdag aften fik vi underholdning i fin stil af henholdsvis skuespiller ved Det kgl. Teater Jørgen Reenberg og Studenter Sangforeningens store 38-mands kor. Det var mættede dage.

Når efterårsmødet holdes, skal høsten helst være tilendebragt. Det var den ikke helt i år. Hvem ved, om der ikke kan ligge noget godt gemt i at blive mindet om men-

neskers afhængighed af naturens orden, selv når det sker sådan som nu i år. Med vor egen høst gik det under vanskelige forhold over forventning. Møller tager samvittighedsfuldt tiden iagt, enten der skal ventes eller køres til. Han fik brugt de rigtige dage fuldtud og tog et fint foldudbytte hjem. Bortset fra en hvedemark, der måtte sås om i foråret, er ingen af markafgrøderne blevet nævneværdigt forringede af de usædvanlige vejrforhold. Bederoerne var endda særdeles velvoksne.

Møllers håndelag for grise er uomtvisteligt. Han har dem gående overalt på gården, hvor han kan finde en tom plads, og de yngler støt under hans pleje. Vi har yderligere haft den store tilfredsstillelse, at den karantæne, som kvægbesætningen nu i to år har været underkastet for kalvekastning, er blevet hævet efter gentagne prøver, og vore køer er igen optaget i registret. Hvad det er værd for os, behøver jeg næppe at nævne.

Skolens have har vi efterhånden lært at kende nogenlunde. Den betyder meget i billedet af Vallekilde Højskole og skal fremdeles holdes både til pryd og til nytte. Men ændringer i frugtræbestanden vil nok være nødvendige, og lidt andet har Niels Juul og vi lagt planer om. Noget, der vil berøre mange gamle elever smerteligt, er desværre også ved at ske. Et par af træerne i den store tjørnehæk er gået ud, og flere vil i de kommende år følge efter. Dens dage synes at være talte, og så er det nok bedst langsomt at forberede sig på, at den ikke mere kan holdes.

Da Inga og Valdemar Nielsen havde taget imod tilbudet fra Ollerup, måtte jeg ret hurtigt finde *nye lærerkræfter* til vinterskolen. Det lykkedes, og jeg tror, vi har været ganske heldige. I løbet af oktober ankom vore nye medarbejdere. Killemoses afløser Erik Knudsen og hans hustru Bente var med til efterårsmødet, også for at se til

indretningen af deres stuer i østenden af den røde gang. Han er uddannet på Vordingborg Seminarium og har tidligere været lærer ved Ollerup Folkehøjskole og Idræts-højskolen i Sønderborg. Derimellem havde han 3 års lærergering blandt de danske i Argentina. Han er allerede kendt som instruktør ved delingsførermøder landet over. Skolens traditionsrige gymnastikundervisning skulle være i gode hænder. Killemose gav forud for hans ansættelse sit minde dertil, så vi ikke lige straks kan risikere pennefejder i »Ungdom og Idræt« mellem den gamle og den nye gymnastikmand! Erik Knudsen underviser tillige i de almindelige højskolefag.

Endnu en ung lærer har vi fæstet. Carl Georg Veit har gennemgået Den frie Lærerskole i Ollerup og derefter været værnepligtig undervisningsassistent ved marinestationen på Sjællands Odde. Pladsen som landbrugslærer er gået i arv fra Hans Trier Hansen til sønnen Povl Trier Hansen. Allerede fra maj har Troels Triers søn Niels Holmer Trier virket som lærer i frihåndstegning og -maling.

Til varetagelse af håndgerningsundervisningen for vinterpigerne, der fra i fjor er kommet med på vinterskolen, har vi fået Annegrethe Bidstrup Hansen, der som direktrice for et kjolesyningsatelier i Kolding har stor erfaring bag sig. Ane Margrethe Steffensen venter familieførøgelse og har som vikar for denne vinter fået Kirsten Bredsdorff, datter af forstander Harald Bredsdorff, Ollerup. Hun er elev fra Viborg Gymnastikhøjskole og har i sommer undervist på Danebod Højskole.

Af gammelkendte ansigter i lærerkredsen er der først og fremmest Uffe Grosen. Han har tre ugentlige foredrag foruden dansk, engelsk og et særhold til. Hans Trier Hansen fortsætter med sin ugentlige oplæsningsaften og tilrettelægger som hidtil de gode søndagsaftener. Endvidere skal han medvirke ved at opøve et særhold til brug af skuespillet i ungdomsarbejdet. Denne nydannelse på time-

planen, folkeligt skuespil, som jeg har kaldt den, vil vi forsøge os frem med i vinter. Der ligger gode muligheder på dette felt for at udbygge og forny den oplivende vekselvirkning mellem højskolen og foreningslivet, både på land og i by. Hvad der kan komme ud af forsøget, ved jeg ikke endnu, men begyndelsen, synes jeg, lover godt.

På vinterskolen har vi fået 80 elever, 23 piger og 57 mænd. Såvel antal som kvalitet kan man glæde sig over.

De særlige forhold her på skolen i 1954 har gjort mit brev langt, og nyheden for os i mange af de sædvanlige begivenheder har vel medvirket dertil. Nu skal der sluttet.

To nye elevbilleder er sat ind i samlingen i »Det lille og«, med hver sit forstanderpar i midten. Andre ændringer er fulgt med i billedet af Vallekilde Folkehøjskole som helhed, selvom adskilligt er forblevet, som det var. Ikke blot har mange »fra før« sat deres arbejdskraft og deres tro på skolens fremtid ind på at formidle overgangen til et nyt afsnit af skolens liv, men det er nok heller ikke forkert at fæste lid til, at de stærke åndelige kræfter, som hidtil har rørt ved mennesker i disse skolerum, endnu vil være lige stærke og lige virksomme, hvor de finder menneskelig vilje til at åbne hjertelivet for deres gerning. I troen på, at der også i nutidsmennesker er modtagelighed for sandhedsord og redelig tale hos den enkelte og i vort folk, tør vi håbe på kræfter til, sammen med gode medhjælpere, at føre en højskolegerning videre i Vallekildes gamle skolegård.

Jørgen Jessen.

Fra alle, der har deres daglige gerning her på skolen, om de er gamle eller nye i tjenesten, sendes en hjertelig hilsen til årsskriftets læsere med tak for alle gode tanker, der i årets løb er gået til Vallekilde, og med ønsket om et godt og glædeligt nyt år.

Min kone og jeg tilføjer vort håb om, at gamle elever fortsat må kunne føle sig knyttet til skolen, og finde sig til rette, når de kommer her. Der skal være åbne døre for alle gamle elever som hidtil og ligeledes som hidtil plads på skolebænken for gamle elevers børn og børnebørn.

Bodil og Jørgen Jessen.

Kære gamle elever.

Mens blæsten tuder udenfor sidder jeg og skal forme en lille hilsen til jer. Minderne kommer da strømmende til mig. Minderne om lyse og glade sommerdage. Husker I når vi havde vore bedste stunder sammen i gymnastiksalen, eller når vi marcherede ind på plænen for at vise, ikke alene hvad vi havde lært, men også det fællesskab, der bar det hele. Tak skal I have for det. Gid det fællesskab må blive ved at knytte os sammen, knytte jer her til Vallekilde.

Et godt nytår ønsker jeg jer.

Ane Margrethe Steffensen.

Til gamle elever sendes ønsket om et godt nytår samt mange hilsener.

Aase Petersen.

Elever og medarbejdere fra 2½ år i Vallekilde sendes mine bedste hilsener med ønsket om et godt nytår.

Ejvind Sandal.

Civilundervisningen.

Dragonkasernen i Holstebro.

Beretning fra Vallekilde Folkehøjskoles Lærlingeforening

Generalforsamlingen i forbindelse med elevmødet var i år henlagt til søndag eftermiddag for på den måde at skabe en bedre samling om den, og forsøget faldt godt ud. Mødet blev ikke så sammentrængt som ellers.

Regnskabet viste, som det vil ses på følgende side, en betydelig stigning i kassebeholdningen. Vi har i de senere år ikke brugt hele indtægten til elevunderstøttelse, da vi ikke har ment det så påkrævet med den forholdsvis store pengemængde, der er mellem de unge nu. I stedet har vi valgt at bruge en del af pengene til skolens udsmykning, og vi har i år købt 7 akvareller med folkevisemotiver, der alle er ophængt i spisesalen. De er malet af *Holmer Trier*. Den samlede pris var 1400 kr. De lyser vældig op dernede. Lad mig også her nævne, at vi i dette efterår har ydet skolen et lån på 10.000 kr. til hjælp ved skolens ombygning. Det var vanskeligt for skolen at skaffe pengene andet steds fra, og det var for mig at se en naturlig opgave for elevforeningen at træde til her.

Ved generalforsamlingens valg blev fhv. undervisningsminister *Jørgen Jørgensen* genvalgt til bestyrelsen og gdr. *Hans Trier Hansen* nyvalgt til revisor.

Tidl. lærer ved skolen *Henry Hansen*, der nu er lærer i København, fremkom under eventuelt med et forslag om, at elevforeningen skulle medvirke til international forståelse ved at give en friplads hver vinter til en udenlandsk elev, der ikke kommer fra et af de nordiske lande. Betingelsen for understøttelse skulle dog være, at vedkommende

elev har anbefalinger fra en højskolemand i sit hjemland. Vi vil gerne være med til dette, men i år har der ikke meldt sig nogen ansøgere.

Lad mig slutte dette med at meddele, at foreningen i januar måned 1955 skifter sekretær, idet *Karen Nielsen* efter mange års trofast arbejde for foreningen trækker sig tilbage.

Jeg vil gerne her sige *Karen Nielsen* en hjertelig tak for det store og uegennyttige arbejde, hun har gjort for vor forening. Ikke alle tænker på, hvor stort et slid det er at røgte en sådan opgave.

Vor nye sekretær bliver *Grete Killemosé*, og til hende beder jeg jer herefter sende alle meddelelser ang. navneforandring og flytning. Husk det, da vort kartotek ellers bliver ufuldkomment.

Povl Trier Hansen.

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Lærningeforening

11. juli 1953 til 15. juli 1954

Indtægt	Kr. Ø.		Udgift	Kr. Ø.	
Kassebeholdning 11. juli 1953	14110	57	Trykning af årsskriftet	6324	00
Medlemsbidrag	14824	94	Porto og fragt	3257	25
Salg af gamle årsskrifter	30	00	Styrelsens rejseudgifter	39	00
Vandrebog	20	00	Blanketter	172	80
Gave	20	00	Kassererens løn	400	00
Renter	430	60	Landsforeningen	925	00
			Rejseudgifter	55	00
			Understøttelse til elever	485	00
			Kontorartikler	1	50
			Forskelligt	15	00
			Krans	30	00
			Billeder	39	00
			Kassebeholdning 15. juli 1954	17692	56
	29436	11		29436	11

Regnskabet gennemset og fundet i orden. Bilag og kassebeholdning konstateret til stede.

Vallekilde, den 16. juli 1954.

Valdemar Nielsen.

Vagn Aage Fredslund.

Beretning fra Landselevforeningen 1954

De lokaleforhold, som landselevforeningen og Højskolernes Sekretariat har haft at arbejde under de sidste år, har været meget trange og primitive. Dette bliver der nu rådet bod på, idet der i lobet af vinteren indrettes nye lokaler i Vartov, opgang 6. Her bliver der både kontor- og mødelokaler, som vil kunne anvendes af elevkredsene i København, og til den aftenhøjskole, som vi nu i fire år med stadig stigende tilslutning har afholdt hver vinter, og igennem hvilken vi er kommet i forbindelse med mange mennesker i København.

Det er glædeligt at se, at det bliver muligt gennem sekretariatet at skaffe flere elever til de ordinære skoleterminer. Der er således i år gennem sekretariatet formidlet 130 elever til sommer- og vinterskolen. De tilsvarende tal for de to sidste år er 109 (1953) og 63 (1952).

Af hensyn til Københavns Højskoleforening afholdt vi i år ingen 8-dages kurser, men iværksatte en større kampagne for at skabe interesse for de korte kurser på skolerne. — 2 gange sporevognsreklame, udsendelse af 15.000 pjecer, 2 radioudsendelser, 1500 plakater ophængt i forretninger. — En del af de interesserede overgik naturligt til 8-dages kurserne, men alligevel blev 791 indmeldt til diverse kurser gennem sekretariatet, og vi har senere fået oplyst, at 153 har meldt sig direkte til skolerne. Der afholdtes i år fire familiekurser, som alle blev så vellykkede, at der er grund til at tro, at vi skal søge at udvide disse kursers antal i sommerferietiden.

Ved hjemsendelsen af værnepligtige efteråret 1954 er der fra sekretariatet med velvilje fra civilundervisningen udsendt 9.000 højskolepjecer med en redegørelse for de nye understøttelsesregler for soldater, der har aftjent 18 mdr.s tjenestetid. Endvidere er udsendt til:

Sogneråd og kommunalbestyrelser	1.400 pjecer
Præster	1.400 pjecer
Lærere over hele landet	5.000 pjecer
Erhvervsvejledningskontorer	300 pjecer
Ungdomsklubber	1.000 pjecer
Udsendt på direkte forespørgsel	1.000 pjecer

Alle disse pjecer er udsendt til *enkeltpersoner*, og der er samtidig med pjeceudsendelsen rettet en henvendelse til modtagerne om at tilskynde unge til højskoleophold.

Vi forsøger i efteråret at skabe kontakt med elevkredse i landdistrikterne i lighed med den, som er foretaget med elevkredsene i København, og som har givet sig frugtbare udslag i et samarbejde mellem de forskellige skolars kredse til gavn for højskolesagen.

Vartov, den 29. oktober 1954.

Thyra og Erik Halvorsen.

Årsregnskab for Landsforeningen af Højskoleelever

1. april 1953 til 31. marts 1954

Indtægt	Kr.		Ø.	Udgift	Kr.		Ø.
Kassebeholdning pr. 1. april 1953	9807	81		Lønning, sekretær og kontorass.	22724	99	
Kontingenter	13665	25		Kort og rejser, sekretær	2742	62	
Indtegningsgebyrer div. kurser	18068	75		Møder og rejser, bestyrelsen og repræ-			
Tilskud fra Foreningen for Højskoler				sentantskabsmøde 1953	586	41	
og Landbrugsskoler	5000	00		Porto	1373	23	
Tipsmidler	20000	00		Telefon	1130	49	
				Pjecer, propaganda	7403	05	
				Vandrende Højskole	10115	42	
				Aftenhøjskole, lokaler, honorarer	2619	30	
				Tilbagebetalte gebyrer	1403	00	
				Kontorartikler	1947	66	
				Nyanskaffelser	417	60	
				Ferieafløsning, ekstrahjælp	1394	00	
				Husleje, rengøring	3350	25	
				Tilskud til Informationskontoret	833	96	
				Diverse	116	85	
				Kassebeholdning pr. 31. marts 1954	8379	98	
	66541	81			66541	81	

Revideret og godkendt i april 1954 af sekretær, højskolelærer *Andreas Nielsen*, Askov højskole, Vejen.

Elevholdene 1943-44 og 1944

Følgende oplysninger om elevholdene 1943-44 og 1944 er desværre ikke fuldstændige. Vi har været for sent på færde og har derfor ikke kunnet få oplysninger fra alle de pågældende gamle elever. Næste år må vi begynde i god tid. Hvor ikke anden adresse er meddelt, tør man gå ud fra, at den oprindelige hjemadresse gælder.

Killelose har ordnet oplysningerne om sommerholdet, mens jeg har gjort det for vinterholdets vedkommende. *U. Gr.*

Vinterholdet 1943-44

Arne Andersen, Kastbjerg, Mariager. Nuv. adr.: Purhus, Fårup.

Havde forskellige pladser ved landbruget, blev gift 1948 med Emma Andersen fra V. Tørslev, har en gård i Purhus.

Ejnar Andersen, Idom Præstegård, Holstebro. 1947-48 på Korinth I., derefter 4 mdr. på en gård i Holland, 1950 på kortere ophold i England, i 1953 i Norge, overtog 1949 sammen med en broder sin fødegård, blev 1954 gift med sygeplejerske Karen Vind Jensen fra Broholm i Salling, skal til foråret overtage svigerforældrenes gård.

Poul H. Andersen, Basnæs, Næstved.

Holger Andersen, Kongsbjerg, Tønder.

Jens Verner Andersen, »Højager«, Oxbøl.

Poul Andreasen, Skrejborg, Hørmested, Sindal.

Jens Bak, Rodskov, Logten. Nuv. adr.: Jes Kruseskolen, Egernførde. Lærereksamen fra Silkeborg 1949, fra 1. aug. 1949 til 31. marts 1950 lærer i Tarup, Sydslesvig, siden 1. april 1950 lærer ved den danske skole i Egernførde, gift 1949 med Ester Bollerup Jensen, 2 børn, formand for Rensborg-Egernførde amters hovedkr. under S. D. U.

Jacob Bonde, No. Arbejder ved maskinstation, No.

Hans Bruhn, Overdrevsgården, Lejre.

Jes Fester Buhl, Jordrup.

Kristian Bækgaard, Gammelstrup, Stoholm. Nuv. adr.: Alderney Livestock Co. Ltd. The Arsenal, Alderney, C. I. England.

- Ladelund l. 9 mdr 1944—45, Askov 1951—52, derefter 1½ år i U. S. A., siden okt. 1953 på Alderney (en af Kanal-øerne), England, søger sammen med en anden dansker at igangsætte en produktion af svin og fjerkræ for et engelsk firma.
- Folmer Baago, »Mundbjerg«, Gammelby, Vejen.
- Edlof Christensen, »Damgård«, Røde Kro.
- Henry Christensen, Tøndering, Durup.
- Peter Højmark Christensen, Østergård, Mejling, Kvissel.
- Andreas Christiansen, »Lærkeshåb«, Bur. 1948 gift med Elisabeth Christensen fra Borbjerg, overtog foråret 1954 sin fødegård, har været formand for stedlig ungd., deltager i studiekredsarbejde.
- Johannes Clausen, Grønnegyden, Søhus. Nuv. adr.: Grønnemose, Årup. Overtog 1948 gartneri i Grønnemose, s. år gift med Louise Sørensen fra Nybøl. Egnen fattig på folkeligt arbejde, savner forsamlingshus.
- Jens Peter Damgaard, Branderup J. Nuv. adr.: Ringgade 202, Sønderborg. Arbejder ved fabrikken »Danfoss« på Als, eget hus i Sønderborg, gift med sygeplejerske Vera Sørensen fra Bording, styrelsesmedlem i Luthersk missionsf., Sønderborg afd., leder af en søndagsskole.
- Ernst Ebsen, Vesterstrandgade 27, Ringkøbing. Nuv. adr.: Bymarken, Ringkøbing. Gift 1945 med Betty M. E. Nielsen, har et husmandsbrug på Ringkøbing Bymark, har været styrelsesmedlem i flere landbrugsfaglige foretagender.
- Karl Eising, Næstild, Jebjerg.
- Henning Frederiksen, Skorpinge, Flakkebjerg.
- Sejer Frydenlund, Ll. Karleby, Kirke-Hyllinge. Nuv. adr.: Egholm Mark pr. Skibby. Har indtil 1. nov. 1954 været gårdbestyrer i Gundsolille, gift 1948 med Esther Marie Andersen fra Egholm, Skibby, overtog til nov. sine svigerforældres ejendom.
- Hans Grosen, »Vestervang«, Hjortshøj. — Dod.
- Christian Hansen, St. Rottinge, Tappernøje.
- Egon Conrad Hansen, Ugelstrup, Kirke-Såby. Nuv. adr.: Istebjerg, Kalundborg. Korinth l. 1948—49, ugift, virker som mælkeforhandler, sælger mælk fra mejeriet »Spangsbo«, hjælper dog også i faderens bedrift, har i 4 år været styrelsesmedlem i Tømmerup gymnastik- og ungdomsf.
- Erik H. Hansen, Katrinevej 4, Holbæk. Nuv. adr.: Højby, Sj. Korinth l. 1946—47, gift 1952 med Maren Sørensen fra Lading, overtog 1952 en ejendom i Højby, Sj., leder af landbrugsf. ungdomssk. i Højby, medlem af husmandsf. styrelse.

- Egil Rud Hansen, Istebjerg, Kalundborg.
- Einer Hansen, Trebjerre, Flemming. Nuv. adr.: Borup Mark, Gedved, Horsens. Forskellige pladser, Korinth l. 9 mdr., skal inden jul giftes med Dagny Back fra Østbirk, har i 5 år haft gård på Borup Mark.
- Folmer Hansen, Haverslev, Arden.
- Henry Hansen, Rødtjørnevej 39, Vanløse. Nuv. adr.: Henrik Cavlings Allé 3, Rødovre, Vanløse. Lærerudd. 1944—48 fra Jonstrup og Tønder, lærer ved Vallekilde Højskole 1949—51, ved Højer Ungdomsk. 1951—52, kommunelærer i Rødovre siden efteråret 1952, deltog 1946 i hjælpearbejdet i Finmarken, studietur i Tyskland 1950, gift med Else Jensen fra Skæring, elev 1949, 2 børn, bor i selvbyggerhus, opført 1954.
- Mogens Hansen, Kattinge, Roskilde. Tune l., gift 1952 med Gerda Olsen fra Bognæs, elev s. å., har forpagtet sin moders gård i Kattinge.
- Ole Hansen, Randlev Elkær, Boulstrup. Nuv. adr.: Højby, Boulstrup. Gift 1946 med Norma Høimann Pedersen, 2 børn, har statshusmandsbrug i Højby.
- Poul Hansen, Grønnegade 7, Rønne.
- Svend Hansen, Skovbymark, Åbenrå.
- Ebbe Holme, Jørlunde, Slangerup.
- Valdemar Høgsberg, Gl. Præstegård, Ulfborg. Nuv. adr.: »Bankegården«, Husby Klit, Ulfborg. Ladelund l., assistent hos konsulent Kofoed, Ladelund, gårdbestyrer i Thy, gift 1949 med Anna Marie Hauskov fra Nr. Vium, ejer nu »Bankegården«, har 3 drenge.
- Niels Iversen, Grætttrup, Roslev. Ladelund l. 1947—48, korte rejser i Norge og Sverige, bestyrer af sin moders gård, sognefoged, har i 2 år været formand for ungdomsf., nu kasserer.
- Aksel Højriis Jakobsen, Ø. Brønderslev.
- Karl Richard Jakobsen, Jerslev J. Har 1½ år tjent i Sverige, Malling l. 1950—51, ugift, gårdbestyrer, deltager i aftenhøjsk.
- Johannes N. Jannsen, Vestergade 7, Røde Kro. Nuv. adr.: Maglebjerg, Svinninge. Gift med Ane Else Hansen fra Svinninge, har ejendom i Maglebjerg, deltager i folkeligt arb.
- Ebbe Jensen, Donslund, Houborg, Holsted. Nuv. adr.: Kauslunde. Har arbejdet godt et år nær Trollhätten, Sverige, 1948 gift med Kamma Jensen fra Gamborg, 3 børn, har siden 1949 arbejdet ved Kauslunde træuld- og pakkassefabrik, deltager i studiekredsarbejde.
- Erling Jensen Lundgaard, Hørve. Nuv. adr.: »Åvang«, Svin-

- ninge. Korinth l. 1947—48, gift 1953 med Ruth Hansen fra Ulslev, overtog s. å. »Åvang«.
- Geert Jensen, Bårup, Kirke-Eskildstrup. Gift med Grethe Andersen, ejer af maskinstation, deltager i egnens folkelige arb.
- Hans Møller Jensen, Velling, Ringkøbing. Nuv. adr.: Anker Heegårdsgade 7, Frederiksværk. Gift 1952 med Karen Sørensen fra Ansager, kranfører på stålværket i Frederiksværk, deltager i studiekredsarbejde.
- Hjalmar Jensen, Thorup Kohave, Årslev. Gråsten l. 1946—47, gift 1948, men hustruen døde 1952, har siden 1949 forpagtet gården »Tryden« ved Gelsted, kvægløst landbrug med frø, sukkerroer og spindehør, leder i vinter 30 drenge til gymn.
- Jørgen Jensen, »Stillehøj«, Højrup. Nuv. adr.: Kjærgård landbrugssk., Bramminge. Korinth l. 1946—47, kontrollass. i Sødinge 1947—48, forskellige forkarlepl., siden nov. 1953 bestyrer på Kjærgård landbrugssk., deltager i folkeligt arbejde.
- Jens Peder Jensen, Sdr. Esp, Thorsted, Tim. Nuv. adr.: Rødding. Borris l. 1945—46, 1946 gift med Margrethe Skøtt Christensen fra Rødding, s. å. overtaget »Vestergård« i Rødding.
- Kristen Dalsgaard Jensen, Osted Hestehave, Roskilde. Nuv. adr.: Box 534 Stettlev, Alberta, Kanada. Har 1½ år arbejdet i Sverige på sofafabrik, siden 1948 arbejdet i Kanada som bygnings-tømmer, ugift.
- Peder Sloth Jensen, Sædding, Nr. Nebel. Forskellige pladser, Lyngby l., derefter hjemme som bestyrer, ugift, deltager i folkeligt arbejde.
- Sigfred Lind Jensen, Stadil, Tim.
- Vagn Aage Jensen, Klouby, Forsinge.
- Viggo Jensen, Åle.
- Kaj Jørgensen, Ingslev, Ejby. Nuv. adr.: Fluebjerg, Ejby. Har haft forskellige pladser, gift med Rosa Mørck fra Slangerup, har ejendom i Fluebjerg, deltager i folkeligt arbejde.
- Knud Jørgensen, Skamstrup, Mørkøv.
- Kristian Jørgensen, Gasværksvej 20, Esbjerg. Nuv. adr.: Frisvad, Sig. Forskellige pladser, gift 1945 med Johanne Sørensen fra Tange, overtog statsejendom 1945, har været medlem af husmandsf.s styrelse.
- Jørgen E. Karner, Vigerslev Allé 136, København.
- Ole Holm Kirk, Villerslev, Hørdum.
- Arne Kirkegaard, No. Nuv. adr.: Gørding, Vemb. Forskellige pladser, gift 1949 med Jenny Pedersen fra No, s. å. overtaget ejendommen »Skydsgård«, deltager i folkeligt arbejde.

- Thorvald Kirkeløkke, Havndrup, Pederstrup.
 Hans Kjeldsen, Grønnebæk, Jels.
- Jens P. Nørhave Kjær, »Nørhave«, Vust. Nuv. adr.: »Ravnstrup-
 gård«, V. Thorup. Forskellige pladser, gift 1948 med Inger
 Korsgaard, elev 1948, overtog s. å. svigerforældrenes gård, del-
 tager i folkeligt arbejde.
- Knud Kjærgaard, »Hvedeagergård«, Hald.
 Einer Klagenberg, Nørremark, Varde.
 Henning Klagenberg, Nørremark, Varde.
- Søren Tage Klausen, »Benborg«, Nyby, Brørup. Nuv. adr.: »Bir-
 kelund«, Særmark, Holsted. Korinth I. 1946—47, gift 1948 med
 Agnes Flintholm fra Vejen, overtog 1948 gården »Birkelund«,
 har deltaget i ledelsen af ungdomsf., gymnastikf. og politisk
 forening.
- Søren Knudsen, Sønderholm. Arbejdet ved landbrug, gift 1951
 med Mette Staun Frederiksen fra Søttrup, har landbrug i
 Sønderholm.
- Jens Peter Korsgaard, Lyndby, Kirke-Hyllinge.
 Poul Kristensen, Kommunegården, Vrå.
- Hans Richard Larsen, »Korsmosegård«, Jyderup. Nuv. adr.:
 »Strentbjerg«, Knabstrup. Korinth I., gift med Inga Nebo,
 1953 overtaget gården »Strentbjerg«. Navneforandring til
 Richard Nebo.
- Gunnar Laursen, »Ågård«, Hornborg, Flemming. Forskellige
 pladser, Korinth I. 1947—48, gift 1954 med Inger Schmidt fra
 Københoved, s. å. overtaget fødegården, deltager i folkeligt arb.
- Mads Toft Lund, Langetved skole, Rødding S. Nuv. adr.: »Kir-
 kebjerggård«, Folding, Brørup. Korinth I. 1945—46, gift 1947
 med Louise Fredslund Rasmussen, elev 1944, ejer af »Kirke-
 bjerggård«.
- Karl Madsen, Svogerslev, Roskilde. Nuv. adr.: Munkesøvej 12,
 Roskilde. Overpakkemester.
- Herluf Mikkelsen, »Godthåb«, Rutsker, Bornholm.
 Knud Mortensen, Foerlev Overgård, Skanderborg.
- Anders Nielsen, Snejbjerg, Herning. Forskellige pladser, Borris
 I. 1945—46, gift med Elna Albæk Andersen, overtog 1950 svi-
 germoderens gård »Nørgård«, Snejbjerg, deltager i ungdomsf.s
 og foredragsf.s arbejde.
- Egon Nielsen, Rabis, Karup. Forskellige pladser, Asmildkloster I.
 1946—47, 1948 gift med Betty Jensen, 2 børn, ejer sammen
 med forældrene fødegården.
- Ejvind Nielsen, Serritslev, Brønderslev.

- Evald J. Nielsen, Skodsbjerg, Hårlev. Nuv. adr.: P. O. Box 1212, Eugene Oregon U. S. A. I Norge $\frac{1}{2}$ år, derefter på Korinth l., i Amerika 2 år, hjemme $\frac{1}{2}$ år, nu igen i Amerika i statstjeneste ved landinspektion, gift 1953 med amerikanerinde.
- Hans Helmuth Nielsen, Ringsted Mark, Ringsted. Korinth l., ugift, arbejder hjemme, deltager i folkeligt arbejde.
- Jens Anton Nielsen, Gadbjerglund, Gadbjerg. Nuv. adr.: Sejrup, Thyregod. Kontroludd. på Odder højskole, ugift, eget landbrug i Sejrup, deltager i folkeligt arbejde.
- Jørgen Nielsen, Agerskov.
- Knud Skovgaard Nielsen, Nygade 5, Haslev. Forskellige pladser, Tune l. 1949—50, korte rejser i Østrig, Italien og Tyskland, ugift, deltager i gymnastikf.s og ungdomsf.s arbejde.
- Olav Nielsen, Høve Mark, Dalmose. Nuv. adr.: Ølmosen, Flakkebjerg. Forskellige pladser, Korinth l. 1947—48, 1948 rejse i Norge, gift 1949 med Aase Avlund Petersen, elev 1944, har gård i Ølmosen, deltager i folkeligt arbejde.
- Poul Nielsen, Lille Røttinge, Tappernøje.
- Svend Nielsen, Glostrup, Bråde. Forskellige pladser, landbrugssk., arbejder på fødegården, deltager i egnens ungdomsarbejde.
- Søren Nielsen, Basnæs, Næstved.
- Vagn Nielsen, St. Røttinge, Tappernøje. Arbejdet 1 år på kommunekontor, ellers ved landbrug, gift 1947 med Birgit Kjærso, elev 1944, siden 1947 arbejdet i fællesskab med forældrene på fødegården, deltager i landbrugsfagligt arb. og i gymnastikf.
- Valdemar Nielsen, Hassing, Hørdum.
- Peder Nissen, Øster Gejl, Tørsbøl.
- Kristian Offersen, »Ilsøgård«, Ulstrup.
- Lars Pilgaard Olesen, Fjand, Sdr. Nissum, Ulfborg.
- Helge Schultz Olsen, Fuldby, Sorø.
- Svend Olsen, Museet, Fårevejle. Nuv. adr.: »Hagen«, Hørve. Forskellige pladser, en kortere tid fængselsbetjent i Horsens, Korinth l. 1946—47, gift 1950 med sygeplejerske Kamma Marie Kuhlmann, ejer landbruget »Hagen«, har deltaget i egnens folkelige arbejde.
- Arne Olsgaard Pedersen, Sigerslev, St. Heddinge.
- Edmund Pedersen, Hækkerup, Herlufmagle.
- Jens Chr. Pedersen, »Thorgård«, Otting, Balling. Mallings l. 1946—47, gift 1948 med Else Sørensen fra Oddense, elev 1944, bestyrer af sin fødegård, deltager i egnens folkelige arbejde.
- Jens Jørgen Pedersen, Kronskov, Magleby, Klippinge Korinth

- l. 1946—47, gift 1951 med Agda Koch fra Gjorslev, har forpagtet sin fødegård, i ledelsen for »Unge landmænd«.
- Jørgen Pedersen, Stakrode skole, Barrit. Lærereksamen fra Silkeborg, lærer.
- Niels Kristian Pedersen, »Hovgård«, Eskildstrup, Pederstrup.
- Akcel Petersen, Allerup Mark, Højby, Fyn.
- Hans Chr. Petersen, Smidstrup, Hvalso.
- Troels Petersen, Tjæreby.
- Uffe Ross Petersen, Vestbirk. Medhjælper ved optagelseshjem i 3 år, elev på »Den frie lærerskole« (Kerteminde, Vestbirk, Ollerup) 1950, gift 1951 med Valborg Nielsen fra Holmsland, 2 børn, lærer ved Efterskolen i Vestbirk.
- Niels Jørgen Pjedsted, Ordrupvej 114², Charlottenlund.
- Frode Thing Poulsen, Gammelby, Vejen. Nuv. adr.: Tofield, Alberta, Kanada. Arbejdet ved frugtavl på Femø, Ladelund l., 1948 rejst til Kanada, hjemme 1952, atter til Kanada, har dels arbejdet hos sin onkel, dels selv haft farm.
- Arne Lindegaard Rasmussen, »Bakkely«, Skamby. Korinth l. 1947—48, faglige studierejser i Norge, Tyskland og Holland, ugift, bestyrer sine forældres ejendom, landsformand for »Radikal ungdom«, folketingskandidat, i styrelsen for »Dansk ungdoms fællesråd«, medlem af sogneråd og det kommunale ungdomsnævn.
- Frits Erland Rasmussen, Nr. Gørding, Vemb.
- Laurids Fredslund Rasmussen, Tirslund, Brørup.
- Knud Ravnkjær, Lyhne, Ølgod. Tjent hos Hans Trier Hansen, Borris l., Askov højsk. og V. U.s skole »Breadablik«, kortere rejser i Belgien, Frankrig, Norge, i Sverige (Sigtuna) til studie-cirkelkonference, gift med Johanne Rindom fra Borris, elev fra Vallekilde, har 1951 overtaget fødegården, deltager i folkeligt og politisk arbejde.
- Kristen Rindom, Granly, Lem. Nuv. adr.: J. P. Nielsensvej 3, Ringkøbing. Gift 1948 med Christa Jensen fra Ringkøbing, 2 børn, chauffør, om vinteren med rutekørsel, om sommeren med turistkørsel, især til det sydlige udland.
- Hans Chr. Riis, »Kærgård«, Agerskov. Forskellige pladser, rejse i Sverige, Gråsten l. 1947—48, gift 1950 med Marie Michelsen fra Hønsnap, 3 børn, overtog 1950 sin fødegård i forpagtning, har i flere år været i styrelsen for Bovlund ungdoms- og foredragsf.
- Poul Riishøj, Sønderup skole, Slagelse.
- Johannes Rørkær, »Grævlerupgård«, Bøjden, Horne. Korinth l. 1945—46, ugift, gårdejer, deltager i folkeligt arbejde.

- Svend Samuelson, Vinkelstræde 12, Randers. Nuv. adr.: Lime Mark, Mørke. Forskellige pladser, Korinth l. 1946—47, senere på maskinskole, gift 1954 med Ellen Tornbjerg fra Helgenæs, overtog 1952 gård på Lime Mark.
- Magnus Sand, Mejls, Varde. Nuv. adr.: »Højgård«, Nordenskov. Forskellige pladser, Korinth l. 1947—48, sommeren 1948 plads på en gård i det nordlige Island, derefter kontrolassistent 1 år, sommeren 1950 på en gård i Holland, ugift (M. S. skriver: »Frihed er det bedste guld!«), overtog 1952 »Højgård«.
- Vilhelm K. Seested, Rousthøje, Varde. Borris l. 1945—46, 1950 gift med Helga Jensen fra Rousthøje, 2 børn, overtog 1950 et nyopdyrket statshusmandsbrug på 31 tdr. land.
- Knud Skovgaard, Møllegårdsvej 13, Lemvig.
- Johan Styrk Sommer, »Bjerregård«, Brædstrup. Nuv. adr.: »Lundholm«, Lundum. Forskellige pladser, bl. a. i Norge, Korinth l. 1946—47, korte rejser i Holland og Belgien, 1950—53 bestyrer af sin moders gård, gift 1953 med sygeplejerske Gretha Knudsen fra Hyllested, overtog s. å. gården »Lundholm«.
- Aksel Stræde, Fårborg, Lem.
- Niels Stræde, Fårborg, Lem. Ladelund l. 1947—48, ugift, har i 5 år forpagtet fødegården, overtog den 1954, deltager i folkeligt arbejde.
- Søren Skriver Svendsen, Fraugård, Mølby. Nuv. adr.: »Kastaniely«, Fole. Korinth l. 1947—48, sommeren 1946 i Island, arbejdede ved landbruget og rejste rundt på øen, gift 1948 med Aase B. Ankersen fra Skovlunde, 3 børn, overtog 1949 gården »Kastaniely«.
- Poul Skriver Svendsen, Fraugård, Mølby. Nuv. adr.: Chr. Wintersvej 28, Esbjerg. Kontorarbejde, 1947 journalist ved »Møns Dagblad«, Stege, siden 1951 ved »Vestkysten« med kommunalt stof som speciale, deltager i foreningsarb., især V. U., gift 1948 med sygeplejerske Else Martins.
- Aksel Sørensen, Tapdrup, Viborg.
- Niels Gotlieb Sørensen, Tapdrup, Viborg. Nuv. adr.: »Agerholm«, Sdr. Resen, Karup. Forskellige pladser, ugift, overtog 1950 en gård, hvor der drives megen kartoffelavl.
- Hans Jørgen Sørensen, Holsted.
- Niels Elias Sørensen, Dåstrup, Viby Sj.
- Fredrik Theilgaard, Store Nustrup. Nuv. adr.: Fuglebakkevej 105 st., Kbhvn. N. Udlært som maskinarbejder i Stubbekøbing, nu ansat ved »De nordiske tråd- og kabelfabrikker« (N. K. T.) i Kbhvn., gift med Elly Andersen fra Stege.

Kaj Tradsborg, Horne, Tistrup.

Gunnar Tradsborg, Horne, Tistrup.

Svend Aage Troelsen, »Guldagergård«, Skelskør. Nuv. adr.: »Dalagergård«, Lundforlund, Slagelse. Har især arbejdet ved frøavl og gartneri, elev fra Ladelund I., Askov højsk. og Genève-skolen, rejser i Norge, Sverige, Finland, Tyskland og Schweiz, gift med Inge Drost, elev fra Vallekilde, ejer »Dalagergård«, har deltaget i foreningsarbejde, medlem af sogneråd og Antvorskov højskoles styrelse.

Olaf Villumsen, »Vordegårde«, Løgstrup. Elev fra Korinth I. og Askov højsk., har tjent i Sverige og rejst i Holland, ugift, bestyrer af moderens gård, leder af aftenhøjskole, formand for V. U. i Viborg.

Arne Winther, Tømmergård, Jelling.

Albert Wittrock-Hansen, »Tofthøj«, Rye, Gørlev. Har rejst i Norge, gift 1949 med Else Larsen fra Skelskør, elev 1943, har de sidste 5 år forpagtet fødegården, deltager i folkeligt arb.

Johannes Klinkby Østergaard, Dalby. Nuv. adr.: Helenevej 2, Odense. Uddannede sig 1949—54 til lærer på Odense seminarium, lærer ved Resingskolen i Odense, leder uden for skoletiden gymnastik.

Sommerholdet 1944

Edith Agerskov, V. Bymark, Holstebro. Gift med forpagter Julin Kristensen, »Søholm«, Sunds.

Ellen Andersen, »Nyruphus«, Højby, Sj.

Inger Marie Andersen, »Ny Kolstrupgård«, Nuntofte. Gift med malermester Kristian Justesen, Solbjerg, Århus.

Kristine Amstrup, Bækmarksbro.

Lissa Gudrun Bagge, »Tronagergård«, Nebble, Boeslunde.

Gerda Dons Blædel, Glosemosevej 19, Glostrup. Arbejdede i nogle år i spirelaboratoriet på statsfrøkontrollen. Gift med handeleggartner Svend Dyre Kragh, Vallekilde.

Anna Marie Bredkjær, Neder Randlev. Sygeplejeuddannelse på Vejle Amts- og Bysygehus, senere vikarstillinger i Århus og Korsør. Gift 1949 med gartner Viggo Stegmann, Kyse, Vordingborg. På grund af sygdom begyndte Viggo Stegmann at læse til lærer på Vordingborg Seminarium i september 1954, og Anna Marie genoptog sin sygeplejegering på Vordingborg Sygehus.

- Dagny Bredkjær, »Skovbakkegård«, Tølløse.
- Liva Bruno, Sandager Allé, Odder. Gift med landmand Evald Lynge Larsen, Ellinge, Højby, Sj.
- Nanna Bukh, »Engholm«, Flade, Mors.
- Cecilie Bundsgaard, Lejrskov, Lunderskov.
- Johanne Elisabeth Bækgaard, »Bækkegård«, Gammelstrup, Stoholm. Gift 1951 med gårdejer Kristen Jespersen Larsen, »Thostrup Hedegård«, Hadsund.
- Klara Carlsen, Kellerup, Ringe. Gift med Preben Jensen, »Højbjerggård«, Uglebjerg, Rørmosehus.
- Andrea Christensen, »Urtebækgård«, Hørup, Slangerup. Har bl. a. været i London i 14 måneder, hvor hun traf sin højskolekammerat Rigmor Palmelund.
- Esther Christensen, Lunde J.
- Jytte Christensen, Gundestrup, Grevinge.
- Kristiane Christensen, Houer, Muldbjerg. Var vinterlærerinde 1945—46. Plads i Norge 1946—47. Uddannet på Frøbelseminariet 1947—49. Børnehavelærerinde i København 1949—52. Var i London i 2 år, først som nurse i et privathjem, andet år som børnehavelærerinde. På tourné fra England gennem Frankrig, Italien, Schweiz og Tyskland. Vinteren 1954—55 på Askov H.
- Rigmor Christensen, Hærup, Hobro.
- Tove Christensen, Viverup Overdrev, Karise. Gift med slagteri-arbejder Erling Jensen, Rode, Haslev.
- Else Gudrun Christoffersen, Hallelev Mcjeri, Slagelse.
- Rigmor Dall, Sdr. Hygum. Gift 1947 med landmand Ejnar Jensen, Kongstrup, Kalundborg.
- Inger Margrethe Degn, »Rønholtgård«, Veddum. Gift 1947 med gårdejer Niels Laursen, »Lykkehøjgård«, Tisted, Arden.
- Klita Degn, Veddum.
- Inge Ellehauge, Antvorskov, Slagelse. Er uddannet som tandtekniker. Gift med landbrugskandidat Hans F. Jensen, Hunsballevej, Antvorskov, Slagelse.
- Ruth Engberg, »Anneksgården«, Orø, Holbæk.
- Annalise Falkenberg, Algade 50, Nykøbing Sj.
- Sonja Frederiksen, Froslev, Store Hedinge.
- Louise Fredslund, »Højagergård«, Tirslund, Holsted. Gift 1947 med gårdejer Mads Toft Lund, »Kirkebjerggård«, Folding, Brørup.
- Johanne Kirstine Geertsen, Åsted skole, Durup. Gift med gårdejer Kristian Dalgaard, »Bisgård«, Lyby.
- Else Grosen, Egå, Hjortshøj. Har efter husligt arbejde i nogle år

- uddannet sig til børnehavelærerinde og arbejdet som sådan, indtil hun 1953 blev gift med landmand Søren Tilt Jensen, Galten Mark, Galten.
- Birthe Hagedorn Olsen, Kildegårdsvænget 52, Hellerup. Uddannet som børnehavelærerinde på Frøbelseminariet. Har haft ophold i Stockholm, Oslo, Wien og ved Rhinen. Gift med landinspektør Svend Palmer, Lundtofteparken 30², Kgs. Lyngby.
- Elly Aase Hansen, »Vestentoftegård«, Nobbet, Svinsbjerg.
- Else Hansen, »Toftekærgård«, Tåstrup.
- Else Storm Hansen, Jyderup, Vig.
- Grethe Hansen, Snekkerup, Borup.
- Inger Hansen, Nurup, Nykøbing Sj. Gift med portør ved D. S. B. Svend Madsen, Vestervoldgade 33¹, Nyborg.
- Inger Dam Hansen, Flakkebjerg Mark, Flakkebjerg. Nuv. adr.: Holbergsgade 23¹, Slagelse. Uddannet som lærerinde på Silkeborg Seminarium, 1951—53 lærerinde ved Stestrup skole, Kirke-Eskildstrup, 1954 lærerinde ved Vestre skole, Slagelse.
- Inger Elisabeth Hansen, Fårevejle.
- Inger K. Hansen, Dalshøj, Bramminge?
- Herdis Harpoth, Lybæk, Hec. Gift 1948 med uddeler K. Fuglsang, brugsforeningen »Frem«, Arnborg, Herning.
- Karen Hesselballe, Egtved. Nuv. adr.: Hertug Hansvej 8, Sønderborg. Uddannet på Ankerhus Husholdningsseminarium, har arbejdet ved aftenskole i Viborg amt, er nu lærerinde på Sønderborg Fredehjem.
- Signe Hjuler, Sdr. Hygum. Gift 1945 med forpagter Herluf Carlsen. 1951 har de købt gård i Bovlund, Branderup J.
- Ellen Højhus, Hanning, Sædding. Har deltaget i husligt arbejde, har også fået uddannelse ved Københavns Tilskærerkursus. Gift med gårdejer Kaj Madsen, Fjerbæk, Vostrup.
- Ester Lokke Jakobsen, Troelstrup Østergård, Tønning.
- Ane Marie Bogelund Jensen, Varpelev, Klippinge. Har uddannet sig i kjolesyning og vævning på Haslev Håndarbejdsskole. Gift 1948 med parcellist Chr. Böttcher, elev 1944—45, Aggerup, Hårlev Sj.
- Bodil Jensen, Norremarken, Ribe.
- Else Jensen, »Nørregård«, Magleby, Klippinge.
- Else Margrethe Jensen, Vester Nebel, Dybvadbro.
- Gerda Jensen, Hygumskov, Sdr. Hygum. Gift 1946 med forpagter Mads Byriel. 1954 købte de en gård på 40 tdr. land i Brostrup, Rødding.
- Gunhild Jensen, Drubjerggård, Klippinge.

- Inge Jensen, Møntmestervej 8 a¹ tv., København NV.
- Karen Margrethe Jensen, Klouby, Forsinge.
- Lone Jensen, Lybæk, Hee. Gift med landmand Ejvind Albertsen, »Guldager«, Thorsted, Ørnhøj.
- Lydia Jensen, Svallerup, Kalundborg. Gift 1946 med landmand Stig Milholt Pedersen, elev 1939—40, Ubby, Jerslev.
- Helene Johannsen, Havndrup, Pederstrup. Gift 1949 med lærer Hans Frederiksen, Borgervænget 2¹, Odense.
- Inge Jørgensen, Brugsforeningen, Mesinge.
- Marie Ribjerg Jørgensen, Høve, Dalmose. Har været på Askov H. 1946—47, været et halvt år i Norge. Gift 1950 med landmand Erik Hansen, Bjernemark, Svendborg.
- Margit Kaspersen, Skovhuse, Langebæk. Gift 1945 med landmand Harry Petersen, Skovhuse, Langebæk.
- Marie Kirkeløkke, Havndrup, Pederstrup.
- Birgit Irene Kjærbo, Dalmose.
- Eva Kristensen, Lime, Mørke.
- Helga Kristensen, Bindeballe. Tog forskolelærerinde-eksamen fra seminariet i Vejle. Vikarembede i Træden forskole 1949—50, har på rejse i Sverige været i Stockholm, Uppsala og Falun 1948. Gift med gårdejer Knud Gyldenkærne, elev 1942—43, Oldgård, Kirke-Eskildstrup.
- Lilly Margrethe Kristensen, Fårup.
- Marie Kristensen, »Sønderbjerge«, Lille Hedinge, Rødvig.
- Meta Krog, Lademark, Ballum. Har været på Als Hh. Gift 1946 med gårdejer Ejnar Bennedsen, Harres, Bredebo.
- Valborg Emilie Krogh, Holme, Gislev. Gift 1946 med forpagter Johs. Egelund, Horne.
- Kirsten Landbo, Egebjerg, Bråde.
- Anny Larsen, Melby, Jullerup. Har bl. a. gennemgået et årskursus på Odense Fagskole og været på rejser i Norge og Sverige. Gift med forpagter Henry Christiansen, Melby, Jullerup.
- Elin Larsen, Sierslev, Store Hedinge.
- Inger Marie Larsen, Kuleborgvej, Åkirkeby. Elev på Askov H. 1944—45, lærerinde på Odense Fagskole 1945—48, selvstændig systue i Hillerød 1949—53, er f.t. hjemme og passer sin syge moder.
- Tove Marie Larsen, Sludstrup. Gift med gårdejer Gunner Hølgersen, »Højris«, Menstrup, Hyllinge.
- Tove Skovvang Larsen, »Skovvang«, Faxe.
- Aase Larsen, Illerup, Kalundborg. Har bl. a. haft plads i Sverige.

- Gift 1949 med Reinholdt Pedersen, elev 1945—46, de har en landejendom i Illerup, Kalundborg.
- Aase Larsen, Tryggelev, Langeland.
- Erna Gade Lauridsen, Sdr. Esp, Thorsted, Tim. Gift med gartner Jens Mølgaard, Spjald.
- Anna Laursen, »Dyrgård«, Hjortshøj. 1948 gift med forpagter Kjær Kalstrup, elev 1940—41, Mygind præstegård, Voldum, Randers.
- Grethe Laursen, Voldum, Randers.
- Margrethe Laursen, »Ågård«, Hornborg, Flemming.
- Agnes Tang Lydersen, Velling. Har været ekspeditrice i Magasin du Nord, København. Gift med arkitekt Hans-Otto Nielsen, Syvstjernehusene 28, Lille Værløse. Passer sit hjem.
- Astrid Madsen, Holme, Haubro.
- Ingrid Madsen, Istebjerg, Kalundborg.
- Lisbeth Madsen, »Enggården«, Bjergby, Hjørring. Har været 3 måneder på Halvorsminde Væveskole, har haft plads i København, var med til Lingiaden 1949, har to gange været i Norge, sidste gang på bryllupsrejse. Gift med købmand Per Humsgaard, Tårs.
- Marie Johanne Madsen, »Lykkenshåb«, Skørpinge, Flakkebjerg. Gift med forpagter Erling Nielsen, Skørpinge, Flakkebjerg.
- Kristine Maltesen, Lyby.
- Ena Mathiasen, Sædder, Thureby. Nuv. adr.: Frederiksberg Hospital, København F. Har været 2 år ved husligt arbejde, 3 år i forretning, uddannet som sygeplejerske, har på ferierejser besøgt Tyskland og Italien, er f. t. ansat på Frederiksberg Hospitals skadestue.
- Marie Tang Mortensen, St. Darum, Bramminge. Gift 1947 med tomrer Borge H. Rasmussen, Svinget 9, Grindsted. Passer sit hjem og arbejder som vikar på telefoncentralen.
- Mette Hjort Mortensen, Haldagermagle, Fuglebjerg. Har efter endt uddannelse arbejdet som hospitalsøkonoma. Gift 1952 med forpagter Folmer Petersen, elev 1942—43, »Tunegård«, Hedehusene.
- Signe Munch, »St. Grammegård«, Åkirkeby.
- Helga Møller, Dømmestrup, Fangel.
- Asta Mathea Nielsen, »Nordholt«, Åkirkeby.
- Esther Nielsen, »Strandhøjgård«, Faxe Ladeplads. 1951 gift med landmand Simon Rud Nielsen, Illerhuse, Ans by.
- Inger Nielsen, Glostrup, Bråde. Gift 1951 med landmand Alfred Nielsen, »Birkevang«, Butterup, Regstrup.

- Rosa Nielsen, Klouby, Forsinge.
- Rigmor Nygaard, »Bækkehoj«, Tvis. Var med til Lingiaden 1949.
Gift 1944 med landmand Jeppe Lillelund, Naur, Holstebro.
- Asta Nøhr-Hansen, »Skovsprydgård«, Stege. Var med Flensted Jensens gymnastiktourné i Amerika 1946—47, derefter assistent hos fru Børup ved delingsføreruddannelsen på Rødning Højskole, har været på Odense Tilskærerskole. Gift 1950 med forpagter Hans Christoffersen, Svendsmark, Stege.
- Birgit Charlotte Olsen, Værsløv. Gift med mejerist Axel Olsen, ismejeriet »Petersminde«, Slagelsevej 1, Kalundborg.
- Else Olsen, Kundby, Sandby.
- Karen Birch Olsen, Tågerup, Thureby.
- Rigmor Palmelund, Monbjerg, Østbirk. Nuv. adr.: Sattrup, Stenbjerg v. Horsens. Sygeplejeudd. fra Skælskør, Askov H. 1949—50, har arbejdet 1 år på engelsk hospital og 2 år på Brædstrup sygehus, elev og sygepl. på Askov H. 1953—54.
- Helga Pedersen, »Damgård«, Herborg. Nuv. adr.: Kantorparken 6 st. tv., København NV. Er efter forberedelseskursus på Testrup H. uddannet til sygeplejerske, er nu ansat på Københavns Kommunes Tuberkulosecentralstation.
- Jenny Pedersen, Egtved.
- Johanne Pedersen, »Vestergård«, Kollemorten.
- Karen Pedersen, Øster Bagterp, Hjørring.
- Margrethe Pedersen, »Damgård«, Herborg. Gift 1946 med landmand Herbert Frits Villadsen, Nr. Vium, Herborg.
- Nanna Pedersen, Ganløse, Måløv.
- Daghy Holmegaard Petersen, »Holmegård«, Svallerup, Kalundborg.
- Mona Petersen, Danmarksvej 33, Ørholm, Kgs. Lyngby.
- Riborg Petersen, Værsløv. Har gennem udveksling været i Sverige og gennem gymnastikforeningen i Norge. Gift med kon-torist Carl Jørgensen, Mariendals Allé 11, Slagelse.
- Aase Avlund Petersen, »Dalsgård«, Kornerup, Roskilde. Har taget uddannelse i kjolesyning på Haslev Håndarbejdssk. og i madlavning på Kærehave Hh., sommeren 1948 på ferie i Norge. Gift med landmand Olav Nielsen, Øllemosen, Flakkebjerg.
- Karen Peters, Blågårdsgade 17⁴, København N. Har først søgt uddannelse som håndarbejds lærerinde, senere taget faglærerindeeksamen fra skolen til »Håndarbejdets Fremme«, har undervist på Københavns kommunes aftenskole. Gift 1954 med gartner Arne Myrup Nielsen, Nyskiftevej 32, Rødovre.
- Anna Rigmor Plougmand Jensen, Ny Tranders, Ålborg. Har

- efter endt uddannelse været sygeplejerske 1948—51. Gift 1951 med bankdirektør G. Johansen, Nygade 5, Korsør.
- Gretee Poulsen, Tornemark, Sandved.
- Anna Rabjerg, Dalager, Borris. Gift med gårdejer Bent Raunkjær, »Hedegården«, Lyhne, Ølgod.
- Agnethe Rasmussen, »Møllehøj«, Frøslev, St. Hedinge. Gift 1949 med købmand Niels Peter Nielsen, Bjælkerup, St. Hedinge.
- Johanne Riber, Galkær, Outrup.
- Jenny Kolbech Sand, Pejsted. Begyndte 1946 som fængselsbetjent, blev 1950 udsat for et ulykkestilfælde, er nu arbejdsudygtig og tilbringer den meste tid på Ortopædisk Hospital, Dyrevej, Glostrup.
- Karen Sebbelov, Borrevang, Nykøbing Sj.
- Mary Skiffard, Boltinggårds Skov, Ringe. Gift 1948 med landmand Jens Bodker, Lammehavevej, Ringe.
- Helga Marie Skovsen, Rabsted, Tinglev. Nuv. adr.: Nørremarksvej 2 st., Tønder. Har efter forberedelse på Testrup H. fået uddannelse som sygeplejerske, efter supplerende uddannelse ved sindssygehospitalet i Vester Vedsted ansat ved chokafdelingen i 3 år, nu ansat ved Tønder Amts- og Bysygehus.
- Edel Steen, Ørslev.
- Anna Storbank, Sondersthoved, Give.
- Vibeke Suhr-Westi, Åbenrå 35, København K. Nuv. adr.: Kronprinsessegade 50³, København K. Er ekspeditrice, har under udenlandsrejser set passionsskuespillet i Oberammergau, har kort med svævebane til Zugspitze, har også boet i Grins i Tyrol.
- Ellen Sørensen, »Damsagergård«, Hyllested, Dalmose. Har ledet gymnastik i nogle år, er indvalgt i ungdomsnævnet for Krummerup kommune. Gift med uddeler Erling Grønbæk, brugsforeningen »Virkelyst«, Bendslev, Fuglebjerg.
- Else Sørensen, Oddense, Balling. Var 1945—46 clev på Gråsten Hh. Gift 1948 med Jens Chr. Pedersen, »Thingård«, Otting, Balling.
- Else Sørensen, »Bechs Hotel«, Tarm.
- Inger Lise Sørensen, »Annexgården«, Kirke-Eskildstrup. Var med til Lingiaden 1949, har ledet gymnastik 1944—49. Gift 1949 med frugtavlser Folmer Jeppesen. Nyly Frugtplantage, Tollose.
- Kirsten Marie Terkildsen, »Askjærgård«, Sig.
- Margrethe Skov Thulesen, »Lillebjærre«, Åle. Gift med gårdejer Egon Jensen, »Spidsagergård«, Fløjstrup, Grejsdal. Hun skriver: »Vi har en dejlig gård så skont et sted som ved Grejs-

dalen, vi er dumpet ned mellem flinke mennesker, som vi kan tale med om andet end lige dagen og vejen — og følges med til møder og sligt«.

Ester Torp, Durup, Salling. Nuv. adr.: Skattergade 56, Svendborg. Uddannet i vævning på Jebjerg Væveskole 1½ år, 3 måneder på Engelsholm håndarbejdsafdeling, har ½ år været lærerinde på Voldby Ungdomsskole, 3½ år som kursuslærerinde i Salling og Fjends husholdningsforening, har været på rejser i Sverige, Norge og Finland.

Bodil Tvedebrink, »Tvedebrinkgård«, Brandelev. Har været elev på Als Hh., har været på rejser i Norge og Sverige. Gift 1949 med landmand Frede Hansen, »Lillevang«, Menstrup, Hyllinge. Valborg Vestergaard, Hundborg, Sjørring.

Inga Wamsler, Osted, Roskilde.

Sidste skoleårs elever

Vinterholdet 1953-54

- Andersen, Gunhild, »Tingskovhus«, Andst. Ribe a.
Andersen, Kai Dyssekær, Tågerup, Roskilde. Roskilde a.
Andersen, Preben Holtegaard, Jernbanegade 27, Roskilde.
Roskilde a.
Arnbak, Ib, Enghavevej 20⁵, København V.
Carlsen, Johannes, »Svalegård«, Svinninge. Holbæk a.
Christensen, Birthe, »Højbjerggård«, St. Ebberup, Sorø. Sorø a.
Christensen, Ejlif, »Holmgård«, Råsted, Vemb. Ringkøbing a.
Eiriksson, Fridrik F., Kjartansgötu 7, Reykjavik, Island.
Engell, Birgit, »Almegård«, Rutsker, Vang, Hasle. Bornholms a.
Fucci, Antonio, Rogiano Gravina, P. Cosenza, Italien.
Hansen, Arne Høst, »Nedstedgård«, Nr. Ørslev, Tingsted.
Maribo a.
Hansen, Jørgen Højgaard, Gl. Kongevej 13 B², København V.
Hansen, Orla Brun, Uvelse, Lyng. Frederiksborg a.
Hald, Hans Nielsen, »St. Høgsbjerg«, Idom, Holstebro.
Ringkøbing a.
Harpoth, Knud, Lybæk Kontrolhønseri, Hee. Ringkøbing a.
Hedegård, Jørgen, »Vester Hedegård«, Pandrup. Hjørring a.
Hedemann, Knud, Ringe Efterskole, Ringe. Svendborg a.
Hoby, Henry, Vonge. Vejle a.
Holgersen, Carl, Marbjerg, Hedehusene. Københavns a.
Holm, Hans Peter, Langetved, Rødding. Haderslev a.
Højen, Svend, Nørholm, Ilbro. Hjørring a.
Jacobsen, Else Tove, »Hedegård«, Serritslev. Hjørring a.
Jensen, Inger Tegllund, »Vinkelgård«, Egtved. Vejle a.
Jensen, Jørgen Erik, »Skovgård«, Skorninge, Ryde. Maribo a.
Jensen, Olav Hjorth, Erslev, Mors. Thisted a.
Jensen, Ruth Wang, »Moselund«, Stjær, Lillering. Århus a.
Jørgensen, Jørn, Gærup, Korinth. Svendborg a.
Kragh, Hans Erik, Vantore, Nysted. Maribo a.
Kristensen, Inge, »Agersbjerggård«, Fløjstrup, Grejsdal. Vejle a.
Kristensen, Kristen Ole, Hovergårde, Muldbjerg. Ringkøbing a.

- Kristensen, Rudolf, Hestbæk, Roslev. Viborg a.
 Kristiansen, Gerner, Lyndby, Kirke-Hyllinge. Holbæk a.
 Kristiansen, Peder, Vejby, Brodal. Viborg a.
 Lanng, Niels Juel, Vorning, Hammershøj. Viborg a.
 Larsen, Inger Margrete Rosendal, »Elmegården«,
 Nr. Asmindrup. Holbæk a.
 Larsen, Mary Geert, Skovvej 11, Jyderup. Holbæk a.
 Laue, Hans, »Skovgården«, Over Tandslet. Sønderborg a.
 Lundby, Thomas Bjerre, »Montana«, Hobro. Randers a.
 Madsen, Ove Mølgaard, Naderup, Ans By. Viborg a.
 Mikkelsen, Jens Søren, Bisgård Mark, Tranebjerg. Holbæk a.
 Nielsen, Erik, »Maglebjerggård«, Odstrup, Grevinge. Holbæk a.
 Nielsen, Gerner Arthur Dahl, Skullerupholm Teglværk, Hvalso.
 Holbæk a.
 Nielsen, Knud Gaarde, »Abildgård«, Bråde. Holbæk a.
 Nielsen, Martin Ladegård, »Hjordkærgård«, Øster Bording.
 Viborg a.
 Nielsen, Otto Møller, »Solhøj«, Gøderup, Roskilde. Roskilde a.
 Nielsen, Poul Sveigård, »Sveigård«, Ramsing. Viborg a.
 Nissen, Ester, Søvang, Øster Højst. Tønder a.
 Nyholm, Solveig Marian, Andersböle, Borgå, Finland.
 Nørgaard, Anna, Sønderbæk. Viborg a.
 Pedersen, Egon, Fladbjerg, No. Ringkøbing a.
 Pedersen, Erik, Vinding, Sørvad. Ringkøbing a.
 Pedersen, Helge, »Frydkær«, Blangslev, Lou. Præstø a.
 Pedersen, Jens Chr., Stroustrup, Idom, Holstebro. Ringkøbing a.
 Petersen, Hans Jørgen, Mølmark, Broager. Sønderborg a.
 Pommer, Laurits Peter, »Vindinge Østergård«, Lamdrup.
 Svendborg a.
 Poulsen, Gunnar, Keldet, Fjelstrup. Haderslev a.
 Rasmussen, Hans Henning, Hundstrup, Vester Skerninge.
 Svendborg a.
 Rasmussen, Hans Thorsten, Ulstrup, Kalundborg. Holbæk a.
 Rasmussen, Per Malling, Karlby, Hornslet. Randers a.
 Rebsdorff, Gunde Wind, »St. Hamborggård«, Bække. Ribe a.
 Sandahl, Bent, Erslev, Mors. Thisted a.
 Schmidt, Christian, Madum, Ulfborg. Ringkøbing a.
 Skipper, John, Ilbjerg, Roslev. Viborg a.
 Sørensen, Ejner, Arnum. Tønder a.
 Sørensen, Gerda, P. M. Møllersvej 77, Århus. Århus a.
 Sørensen, Gunnar Agerskov, Grøndalsbakke, Funder. Viborg a.
 Sørensen, Jens Peter, Oddense, Balling, Viborg a.

Sørensen, Jens Regnar, Gunderup, Vrå. Hjørring a.
 Sørensen, Peter Heinrich, Hatsted. Husum a. Sydslesvig.
 Sørensen, Tage, »Stighøjgård«, Engelstrup, Grevinge. Holbæk a.
 Svenningsen, Vagn, Junget, Roslev. Viborg a.
 Ulsø, Kresten, Broagervej 32, Holstebro. Ringkøbing a.
 Vølund, Hans, Håstrup. Svendborg a.

Sommerholdet 1954

Albæk, Inga, Snebjerg, Herning. Ringkøbing a.
 Andresen, Sofie Marie, Jejsing. Tønder a.
 Bjerrum, Bodil, »Bakkehuset«, Høm, Ribe. Ribe a.
 Borgesen, Solvejg, »Hedegård«, Mjesing, Skanderborg.
 Skanderborg a.
 Christiansen, Ingrid, »Skovfryd«, Lellinge. Præstø a.
 Christiansen, Karen Margrethe, Lundevej 10, Skjern.
 Ringkøbing a.
 Ditlevsen, Tove Ellegård, »Højvang«, Håstrup. Svendborg a.
 Erichsen, Emmi Maria, Kønholt, Tumbly. Slesvig a. Sydslesvig.
 Eriksen, Ruth, Møbelforretningen, Sdr. Omme. Vejle a.
 Fogtmann, Tove, Centralskolen, Sebbesund. Ålborg a.
 Grønbjerg, Edith, Bleget, Kværndrup. Svendborg a.
 Hansen, Anna, Bylderup, Bylderup-Bov. Tønder a.
 Hansen, Benthe, »Askemosegård«, Hørby, Holbæk. Holbæk a.
 Hansen, Elly, »Dybdalsgården«, Klovtoft, Jels. Haderslev a.
 Hansen, Else Marie, Brøstrup, Rødding. Haderslev a.
 Hansen, Kirsten, Roust, Varde. Ribe a.
 Hansen, Marie, Omme, Bramminge. Ribe a.
 Hessellund, Signe, Ryslinge. Svendborg a.
 Hougaard, Inger, »Lundsgård«, Kni, Ørum Djursl. Randers a.
 Jensen, Dagmar Buskbjerg, »Buskbjerg«, Aulum. Ringkøbing a.
 Jensen, Doris Engtoft, »Ørnchøjgård«, Næsby strand, Slagelse.
 Sorø a.
 Jensen, Elly, »Granly«, Torrild, Odder. Århus a.
 Jensen, Grethe, »Annexgården«, Risle, Næstved. Præstø a.
 Jensen, Inga, Kildevang, Højby, Hou. Århus a.
 Jensen, Ingrid, Nørregade 42, Rønne. Bornholms a.
 Jensen, Karen, Rigrtrup, Voldum, Randers. Randers a.
 Jensen, Kirsten, »Elisegård«, Neksø. Bornholms a.
 Jensen, Lis Arentoft, Thorum, Roslev. Viborg a.
 Jensen, Vera, Heden, Allested. Svendborg a.

- Jepsen, Inger, Spjarup, Egtved. Vejle a.
 Johansen, Karen Skov, Dalholm, Boeslunde. Sorø a.
 Jonassen, Sinne, Timring, Vildbjerg. Ringkøbing a.
 Kimer, Elly, Nr. Ørslev, Egebjerg. Maribo a.
 Kjeldsen, Maja-Solveig, »Mølhøjgård«, Hobro. Randers a.
 Kofoed, Solveig, »Lille Krusegård«, Neksø. Bornholms a.
 Kristensen, Elin Vinther, »Højvang«, Skæring, Hjortshøj.
 Århus a.
- Kristensen, Else, Torrild, Odder. Århus a.
 Langbak, Else Lis, Bjergby, Hjørring. Hjørring a.
 Larsen, Åse, Lynghusene, Grevinge. Holbæk a.
 Larsen, Ingeborg, Ivar Huitfeldsgade 3, Ålborg. Ålborg a.
 Larsen, Vibeke Ilsøe, Thorsvej 25, Næstved. Præstø a.
 Lund, Annelise, Hårlev Overdrev, Karise. Præstø a.
 Magnussen, Elin, Bratbjerg, Brovst. Hjørring a.
 Møller, Karen Minor, St. Hansgade 12³, Ringsted. Sorø a.
 Nielsen, Anna Marie, »Nylykkegård«, Ring, Lundby. Præstø a.
 Nielsen, Elin Kofoed, »Buskegård«, Østermarie. Bornholms a.
 Nielsen, Gyda, Jedsted, Gredstedbro. Ribe a.
 Nielsen, Kirsten, Musse, Herritslev. Maribo a.
 Nielsen, Marie Kjær, Hjelmstrup, Egtved. Vejle a.
 Nielsen, Ruth Juel, Vognserup, Regstrup. Holbæk a.
 Nielsen, Tove Guldager, Høje Tåstrup, Tåstrup. Københavns a.
 Olesen, Marie Karkov, Spandet, Arnum. Tønder a.
 Olsen, Elise, Skørpinge, Flakkebjerg. Sorø a.
 Olsen, Edith Agnethe, »Rosengård«, Lumby, Beldringe.
 Odense a.
- Palmelund, Rigmor, »Meldgård«, Nr. Snede. Skanderborg a.
 Paulsen, Ingrid, Johannesgade 8 A, Vyk, Før. Syd-Tønder a.
 Sydslesvig.
- Pedersen, Inge Marie, Store Nor, Malling. Århus a.
 Pedersen, Kirsten Marie, »Skovshøj«, Ibsker, Svaneke.
 Bornholms a.
- Pedersen, Lilly Vidkær, Nymarken, Mårslet. Århus a.
 Pedersen, Nelly, Abildå, Grønbjerg. Ringkøbing a.
 Pedersen, Tove Marie, Abildå, Grønbjerg. Ringkøbing a.
 Petersen, Inger Skovly, »Skovly«, Vibede, Fakse. Præstø a.
 Poulsen, Ellen, »Lundemosegård«, Mosede, Tåstrup. Roskilde a.
 Poulsen, Ellen, »Nyland«, Nr. Nebel. Ribe a.
 Rasmussen, Birthe Fredslund, »Råhøj«, Tirslund, Holsted.
 Ribe a.
- Rasmussen, Gudrun, »Perlegården«, Udby, Lundby. Præstø a.

- Roh, Karin, Prinsegade 103, Egernførde. Sydslesvig.
Sand, Hilda, Nørre Omme, Grønbjerg. Ringkøbing a.
Schmidt, Else Margrethe, Hundsbæk, Vejen. Ribe a.
Severinsen, Irma, Vårholt, Bindslev. Hjørring a.
Stöcken, Wiebke, Prinsegade 6, Egernførde. Sydslesvig.
Sørensen, Birthe, Mørup, Randbøl. Vejle a.
Sørensen, Gerda, »Østervang«, Kysing, Odder. Århus a.
Sørensen, Grethe Marie, Svoldrupvej, Farsø. Ålborg a.
Sørensen, Inger, »Dangård«, Sdr. Hygum. Haderslev a.
Sørensen, Ragna, Askær, Brande. Vejle a.
Thomsen, Helga, Bramskov, Råsted, Bur. Ringkøbing a.
Tiedemann, Inge-Lise, P. D. Løvs Allé 7⁴ th., København N.
Tryk, Gudrun, Jelskov, Jels. Haderslev a.
Wad, Lise, Snevris skov, Værsløv. Holbæk a.

Lærlingebesøget på Vallekilde Folkehøjskole 1953-54

	Vinteren 1953/54	Sommeren 1954	Ialt
Fra København	1	1	2
- Københavns amt	0	1	1
- Roskilde amt	6	1	7
- Frederiksborg amt	1	0	1
- Holbæk amt	8	4	12
- Sorø amt	1	4	5
- Præsto amt	1	7	8
- Bornholms amt	1	5	6
- Maribo amt	3	2	5
- Odense amt	0	1	1
- Assens amt	0	0	0
- Svendborg amt	4	4	8
- Hjørring amt	4	3	7
- Thisted amt	2	0	2
- Ålborg amt	0	3	3
- Randers amt	2	4	6
- Århus amt	2	6	8
- Skanderborg amt.....	0	2	2
- Vejle amt	3	5	8
- Viborg amt	12	1	13
- Ringkøbing amt	9	8	17
- Ribe amt	2	7	9
- Haderslev amt	3	4	7
- Åbenrå amt	0	0	0
- Sønderborg amt	1	0	1
- Tønder amt	2	3	5
- Sydslesvig	1	4	5
- Færø amt	0	0	0
- Grønland	0	0	0
- andre lande	3	0	3
Ialt.	72	80	152
Under 18 år	3	3	6
Fra 18 til 25 år	65	73	138
25 år og derover	4	4	8
Ialt.	72	80	152

Blandede meddelelser

Bogen »*Fra Vallekilde Folkehøjskole*«, der udgives af lærlingeforeningen, bliver i år trykt i 4.500 eksemplarer.

Medlem af »*Vallekilde Folkehøjskoles Lærlingeforening*« kan enhver blive, som i årligt bidrag til foreningen betaler mindst 4 kr. Medlemmer af lærlingeforeningen vil først i december få årsskriftet tilsendt med postoprævning.

Adresseforandring må meldes til kassereren eller skolen *inden hvert års 1. september*. For evt. *udmeldelse* gælder samme frist. Er den ikke tilgæet lærlingeforeningen *inden 1. september*, er det pågældende medlem pligtigt at betale årsbidraget.

*

Et fællesmøde for alle forhenværende lærlinge, *elevmødet*, afholdes her ved folkehøjskolen hvert år *den tredje søndag i juli måned*, og mange af deltagerne kommer hertil lørdag aften. *Elevmødet 1955 bliver den 16. og 17. juli*. Til måltiderne medbringes gaffel, kniv og teske, til overnatning tæpper og lagner eller sovepose samt håndklæde. Bringer nogen telt med, kan det slås op i haven eller ved gården.

*

Efterårsmodet 1955 afholdes *den tredje søndag i september* og de to følgende dage, *den 18., 19. og 20. september*. Alle, der vil være med, er velkomne. De, der under mødet ønsker at bo på skolen, må meddele det i god tid og selv medbringe sengetøj og håndklæde.

Det anbefales meget, at *jubilæumsårgangene 1929—30, 1930, 1944—45 og 1945* benytter efterårsmodet både til at finde sammen igen og tillige få nogle indholdsrige dage på skolen. For disse årgange finder der en sammenkomst *sted lørdag aften den 17. september* under Uffe Grosens ledelse.

Boende gæster modtager efter tilmeldelsen det trykte program for efterårsmodet.

*

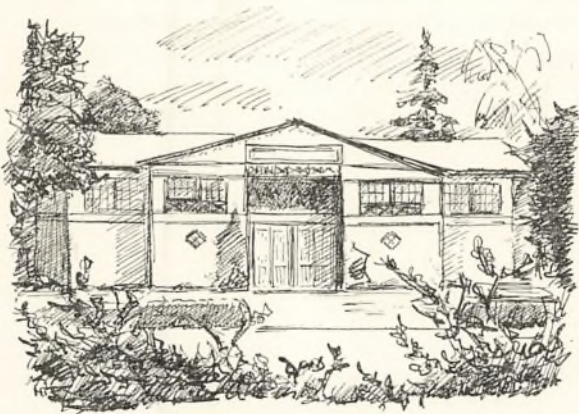
Vallekildemøder i de forskellige landsdele vil antagelig blive afholdt de sædvanlige steder: på Egå Efterskole den første søndag i september, i Skjern og Hjørring omkring 1. oktober. Ved elevmødet i Vallekilde vil der være lejlighed til at aftale tidspunkter for andre møder. Bekendtgørelse om Vallekildemøder vil iøvrigt ske i de lokale blade.

*

Skolen får helt eller delvis gratis tilsendt et stort antal *tidsskrifter*, *ugeblade* og *dagblade*. Vi påskønner denne imødekommenhed og bringer herved skolens tak derfor.

*

Ældre årgange af årsskriftet kan fås for 1 krone pr. hefte ved henvendelse til *Grete Killelose*.

Gymnastikhuset

INDHOLD

<i>N. F. S. Grundtvig: Kirken skifter aldrig grund</i>	3
<i>Erik Gelting-Hansen: At sanke Brødet op</i>	4
<i>Folke Trier Hansen: Ved min mors død</i>	9
<i>Rigmor Trier Engberg: Hvordan var mor?</i>	12
<i>H. Helweg: Sigrid</i>	14
<i>Gillis Hammar: Fru Sigrid Trier Hansen i Sverige</i>	17
<i>Uffe Grosen: Sigrid Trier Hansen</i>	20
<i>Uffe Grosen: Tilbageblik</i>	23
<i>Jørgen Jessen: Men med det bedste frelst</i>	30
<i>Valdemar Nielsen: Børneskolens mål</i>	37
<i>Inga Nielsen: Indtryk fra besøg på engelske højskoler</i> . .	43
<i>Kr. Killemose: De danske Gymnastikforeninger</i>	54
<i>Peer Dahl: Vallekilde Høiskole og kunsten</i>	61
<i>Uffe Grosen: Fra Vallekilde Folkehøjskole</i>	71
<i>Jørgen Jessen: Fra Vallekilde Folkehøjskole</i>	84
Beretning fra Vallekilde Folkehøjskoles Læringsforening	113
Årsregnskab fra Vallekilde Folkehøjskoles Læringsforening	115
Beretning fra Landslevforeningen	116
Årsregnskab fra Landslevforeningen	118
Elevholdene 1943—44 og 1944	119
Sidste skoleårs elever	135
Læringsbesøget på Vallekilde Folkehøjskole 1953—54 . .	140
Blandede meddelelser	141

Redaktion:
Uffe Grosen og Jørgen Jessen.

Ejvind Christensen
København V